

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
MECHANIKOS INŽINERIJOS IR DIZAINO FAKULTETAS**

Jolita Bubnelytė

**LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA "EN VOGUE" APRANGOS
KOLEKCIJOSE**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas

Lekt. Eglė Ina Mackevičienė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
MECHANIKOS INŽINERIJOS IR DIZAINO FAKULTETAS
MEDŽIAGŲ INŽINERIJOS KATEDRA

TVIRTINU

Katedros vedėjas
Doc. dr. Vaida Jonaitienė

**LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA "EN VOGUE" APRANGOS
KOLEKCIJOSE**

Baigiamasis magistro projektas
Aprangos mados inžinerija (kodas 621J40004)

Vadovas

Lekt. Eglė Ina Mackevičienė

Recenzentas

Lekt. Kęstutis Lekeckas

Projektą atliko

Jolita Bubnelytė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas

(Fakultetas)

Jolita Bubnelytė

(Studento vardas, pavardė)

Aprangos mados inžinerija (621J40004)

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo projekto „Lietuvių liaudies simbolika “en vogue“ aprangos kolekcijose

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

20 15 m. gegužės 28 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Jolitos Bubnelytės** baigiamasis projektas tema „Lietuvių liaudies simbolika “en vogue“ aprangos kolekcijose“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	2
ABSTRACT	3
PPOJEKTO UŽDUOTIS	4
IŽANGA	5
1. ANALITINĖ DALIS	6
1.1. LITERATŪROS APŽVALGA.....	6
1.1.1. Simbolis – tapatybės ženklas.....	6
1.1.2. Simbolikos reikšmė lietuvių liaudies kultūroje ir mene	7
1.1.3. Simbolių kilmė	8
1.1.4. Simbolių tipologija	8
1.1.4.1. Dangaus kultas	10
1.1.4.2. Žemės kultas.....	16
1.1.4.3. Visatos elementai	21
1.1.5. Išvados.....	24
1.2. NACIONALINĖ SIMBOLIKA LIETUVIŲ DIZAINERIŲ KŪRYBOJE	24
1.3. MADOS TENDENCIJŲ APŽVALGA	27
2. TYRIMŲ METODIKOS SUDARYMAS	30
2.1. Lino pluoštas.....	30
2.2. Traukumas	30
2.3. Lino santraukos tyrimas.....	31
3. PRIEŠPROJEKTINIAI TYRIMAI.....	35
3.1. Paklausos analizė. Anketavimas	35
3.2. Rezultatų analizė.....	37
4. PROJEKTINĖ DALIS	44
4.1. Internetinės svetainės „LT simboliai“ kūrimas.....	44
4.1.1. Analogų analizė	44
4.1.2. Svetainės prototipas.....	46
4.2. Drabužių kolekcijos realizavimas	49
4.2.1. Drabužių kolekcijos aprašymas	49
4.2.2. Bazinio pagrindo sudarymas	53
4.2.3. Konstrukcinis modeliavimas	59
4.2.4. Modelio įgyvendinimas	61
IŠVADOS	62
LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	63
PRIEDAI.....	67

Bubnelytė, J. Lietuvių liaudies simbolika "en vogue" aprangos kolekcijose. Polimerų ir tekstilės technologijos kvalifikacinio laipsnio baigiamasis projektas / vadovas lekt. Eglė Ina Mackevičienė; Kauno technologijos universitetas, Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas, Medžiagų inžinerijos katedra.

Kaunas, 2015. 67 psl.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo projekto metu analizuojama lietuvių liaudies simbolika. Atlikta literatūros analizė, sudaryta lietuvių liaudies simbolių tipizavimo schema, kurioje pateikiami pagrindiniai liaudies mene naudoti simboliai ir motyvai. Literatūros apžvalgos metu didelis dėmesys skirtas pagrindinių simbolių reikšmės aiškinimui. Nustatyta, kad liaudies simbolika – tai tautinio identiteto išraiška, kuri išgyvenant audringus valstybingumo naikinimo ir atgavimo laikotarpius, išlaikė savo unikalumą ir autentiškumą. Keičiantis laikams ir išgyvenant šiuolaikinių technologijų „aukso amžių“, senoji kultūra ir liaudies menas pamažu grimzta užmarštin, todėl literatūros analizės pagrindu kuriama drabužių kolekcija „re'emigracija“, kuri jaunimui priimtinu būdu primintų archajiškąją lietuvių liaudies simboliką. Šia tema taip sukurta internetinė, informacinio pobūdžio svetainė LT simboliai, kurioje pateikiama informacija apie lietuvių liaudies simboliką. Kolekcijoje „re'emigracija“ lietuvių liaudies simboliai pateikiami neįprastu būdu: per gaminio konstrukciją. Dalis simbolių užnešama šilkografijos būdu. Kolekciją sudaro 12 modelių. Drabužiams parenkamas lininis audinys, nes linas – dalis archajiškosios lietuvių liaudies kultūros. Linas pasirinktas ir dėl itin vertinamų jo savybių: stiprumo, laidumo orui ir drėgmei, tinkamumo alergiškiems žmonėms. Lininis audinys turi vienintelį, dažnai neigiamai vertinamą trūkumą: traukumą, todėl audinio santraukai įvertinti atliekamas santraukos tyrimas, kuris parodė, kad didžiausia santrauka yra ataudų kryptimi – 7,4 %, metmenų kryptimi audinys traukiasi nežymiai – 1,1 %.

Kolekcijos kūrimas ir realizavimas yra galutinis darbo etapas, prieš tai buvo atlikta ne tik literatūros analizė simbolių tematika bei lino santraukos tyrimas, bet ir 2015/2016 metų mados tendencijų apžvalga, nacionalinės simbolikos taikymas lietuvių dizainerių kūryboje. Mados tendencijų apžvalgos metu išsiaiškinta, kad 2015/2016 metų kolekcijose vyrauja minimalizmas, komfortas bei išskirtinumo ir autentiškumo paieška. Būdingos natūralios, ryškios spalvos derinamos su švelnesniais atspalviais, kuria harmoniją ir optimistinę nuotaiką. Lietuvių dizainerių kūrybos apžvalga džiugina akį originaliu lietuvių liaudies raštų ir simbolikos pritaikymu kuriamose kolekcijose. Apžvalgoje pateikiami ne tik jaunųjų dizainerių darbai, bet ir žinomų žmonių, pvz.: J. Statkevičiaus ir Lt Identity kūryba.

Magistro baigiamojo projekto tema parašytas straipsnis: „Tautiniai simboliai ir jų taikymas aprangoje“ (1 priedas (5 lapai)), kuris publikuojamas konferencijos pranešimų medžiagoje „Pramonės inžinerija 2015“ ir pristatytas stendinis pranešimas jaunųjų mokslininkų konferencijoje.

Bubnelytė, J. Symbols of Lithuanian Folk in "en vogue" Clothing Collections. Polymer and textile technology qualification project / supervisor assoc. prof. Eglė Ina Mackevičienė; Kaunas University of Technology, Faculty of Mechanical Engineering and Design, Department of Materials Engineering.

Kaunas, 2015. 67 p.

ABSTRACT

The aim of this master's thesis is to create a collection of clothes using the symbols of Lithuanian folk based on the literature analysis performed. The author has performed the analysis of literature, drawn out a scheme of typing of the symbols of Lithuanian folk presenting the main symbols and themes used in folk art. During the review of literature a great attention has been paid to the interpretation of symbols. It has been established that the symbols of folk represent the expression of national identity, which, having survived the turbulent statehood destruction and recovery periods, has managed to preserve its uniqueness and authenticity. With the course of time, experiencing the "golden age" of modern technologies, the old culture and folk art are slowly sinking into oblivion. Therefore, based upon the literature analysis, the author is creating a collection of clothes re'emigracija ("re'emigration"), which would remind to the youth the archaic symbols of Lithuanian folk using the method acceptable to young people. There has also been created a web page of informational nature LT simboliai, which presents the information concerning the symbols of Lithuanian folk. In the collection, the symbols of Lithuanian folk are presented in an unusual way – through the design of the clothing items. The collection consists of 12 models. Linen fabric has been selected for the clothes, for linen is a part of Lithuanian folk archaic culture. Linen has also been selected for its especially valued features such as strength, air and moisture permeability, suitability for those suffering allergy. fabric has a single, often maligned shortages – shrinkage. Therefore, in order to evaluate the shrinkage, the author has performed the study of shrinkage, which has demonstrated that the fabric shrinks the most in the weft direction – it has shrunk by 7.4 %, whilst in the warp direction the fabric does not shrink very much, just by 1.1 %.

The creation and implementation of the collection is the final stage of the work. Before that the author has performed not only the analysis of literature related to symbols the study of shrinkage of linen, but the review of fashion trends for the years 2015/2016 as well and the application of folk symbols by Lithuanian designers. From the review of fashion trends the author has find out that the prevailing features of the collections of 2015/2016 are minimalism, comfort and search for exclusivity and authenticity. Classical natural, bright colours combined with softer shades create a harmonious and optimistic mood. The review of works of Lithuanian designers pleases the eye original Lithuanian folk patterns and adaptation of symbols in the created collections. The review presents the works of both young and famous designers, i.e. works of J. Statkevičius and Lt Identity.

On the subject master's thesis there has been written an article "Folk Symbols and Their Application in Clothing", which is published in the materials of the conference proceedings "Industrial Engineering 2015" and presented as a poster presentation in the conference of young scientists.

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
MECHANIKOS INŽINERIJOS IR DIZAINO FAKULTETAS
MEDŽIAGŲ INŽINERIJOS KATEDRA

BAIGIAMOJO PROJEKTO UŽDUOTIS

Studentui(-ei) Jolitai Bubnelytei

1. Magistro baigiamojo Projekto tema: „Lietuvių liaudies simbolika "en vogue" aprangos kolekcijose“
2. Užbaigto Projekto atidavimo terminas 2015 m. gegužės mėn. 29 d.
3. Darbo tikslas: sukurti šiuolaikinių drabužių kolekciją jaunimui, taikant lietuvių liaudies simbolius.
4. Pagrindiniai reikalavimai ir sąlygos: darbas originalus, išpildantis išsikeltą tikslą.
5. Pradiniai Projekto duomenys: bazinis dydis 158-80-92.
6. Projekto teksto struktūra: santrauka, abstract, projekto užduotis, įžanga, analitinė dalis (literatūros apžvalga, simbolis – tapatybės ženklas, simbolikos reikšmė lietuvių liaudies kultūroje ir mene, simbolių kilmė, simbolių tipologija (dangaus kultas, žemės kultas, visatos elementai), išvados, nacionalinė simbolika lietuvių dizainerių kūryboje, mados tendencijų apžvalga), tyrimų metodikos sudarymas (lino pluoštas, traukumas, lino santraukos tyrimas), priešprojektiniai tyrimai (paklausos analizė, anketavimas, rezultatų analizė); projektinė dalis (internetinės svetainės „LT simboliai“ kūrimas (analogų analizė, svetainės prototipas), drabužių kolekcijos realizavimas (drabužių kolekcijos aprašymas, bazinio pagrindo sudarymas, konstrukcinis modeliavimas, vizualus pristatymas), išvados, literatūros šaltiniai, priedai.
7. Grafinės Projekto dalies sudėtis: palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija, bridžų bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija, kelnų bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija, palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija, kelnų technologinio apdorojimo pjūviai, palaidinės technologinio apdorojimo pjūviai, pristatomasis plakatas.
8. Projekto konsultantai: meninės dalies – lekt. I. Balynaitė, konstrukcinės dalies - lekt. E. I. Mackevičienė,

Magistrantas:
(vardas, pavardė, parašas, data)

Projekto vadovas.....
(vardas, pavardė, parašas, data)

Studijų programos vadovas.....
(vardas, pavardė, parašas, data)

IŽANGA

Lietuva – sena tauta su didinga istorija ir archajiškiausia indoeuropietiška kalba. Mūsų tradicijos, liaudies menas ir kultūra turi unikalių savybių, kurios vis dar nėra žinomos pasauliui. Pasaulinė mados industrija, kintanti beprotišku greičiu, vis dažniau ieško įkvėpimo etno-stiliuje, o naujausios garsių dizainerių kolekcijos puošiamos įvairių tautų archajiškais raštais ir simboliais. Bene populiariausi yra Afrikos tautų ir rytų šalių motyvai, tuo tarpu senųjų baltų tautų simbolika tyliai grimzta užmarštin. Tačiau neverta stebėtis pasaulinės mados industrijos aklumu, nes mes patys – senosios tautos atstovai – esame pamiršę tai, kas protėvių gerbta ir mylėta.

Todėl šio projekto idėja: apžvelgti literatūrą apie lietuvių liaudies simbolius, atlikti archajiškųjų simbolių analizę ir šią informaciją pateikti Lietuvos jaunimui jam priimtina forma: informatyvia internetine svetaine bei sukurta drabužių kolekcija su lietuvių liaudies simboliais. Drabužiuose naudojami simboliai turintys pozityvią reikšmę: saugantys nuo pikto, suteikiantys stiprybės, nešantys visokeriopą gerovę.

Darbo tikslas – remiantis lietuvių liaudies simbolikos analize sukurti drabužių kolekciją, panaudojant tautinius simbolius ir motyvus.

Tyrimo objektas – tautiškumo ugdymas, patriotiškumo skatinimas, istorinio tautinio identiteto išsaugojimas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išstudijuoti mokslinę literatūrą tautiškumo bei lietuvių liaudies taikomojo meno klausimais.
2. Ištirti respondentų nuomonę apie tautinių simbolių taikymą šiuolaikiniuose drabužiuose.
3. Atlikti lino santraukos tyrimą, sudaryti konstrukcinius modelių brėžinius.
4. Sukurti drabužių kolekciją, panaudojant lietuvių liaudies simboliką ir dalį jos realizuoti.

Tyrimo uždaviniams pasiekti pasirinkti šie **tyrimo metodai**:

1. Teorinės literatūros analizė,
2. Projektiniai tyrimai. Anketinė apklausa
3. Lininio audinio santraukos tyrimas

1. ANALITINĖ DALIS

1.1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1.1. Simbolis – tapatybės ženklas

Lietuvos praeitis įtakota pagoniškojo baltų tikėjimo ir ilgainiui įsivyravusios krikščionybės suformavo savitą ir unikalią lietuvių liaudies kultūrą. Nors lietuvių kalba yra išsaugojusi savo autentiškumą iki šių dienų, liaudies kultūra ir menas pamažu nyksta, keičiasi ir įgauna jau kitokį atspalvį. Kalba, tautosaka ir liaudies menas¹ sudaro tautos esmę, neleidžia jai nutautėti ir išnykti. P. Galaunės žodžiais: „Kalba, tautosaka ir liaudies menas yra visos tautos dvasios turtas, kurio niekas iš jos negali atimti. Tie paminklai yra patys savaime gyvi ir kalba apie savo kūrėjus amžiais. Ir kol tauta įstengia ir gali juos kurti, tol ji yra gyvas organizmas. Pagaliau tauta gali žūti, bet jos sukurti kultūros ir meno paminklai apie ją amžiais bylos“ [1]. Liaudies meno tyrinėjimai turi didelę reikšmę ne tik tautiniu, bet ir pasauliniu mastu. Taip kuriama bendra žmonijos istorija. Vienų tautų simbolika ir archetipas pasaulinėje dëlionėje išreikštas stipriau, kitų – silpniau. Tuo tarpu Lietuvos, kaip vienos seniausių tautų, praeities paveldas yra blankus ir tarsi pradingsta kunkuliuojančiame tautų katile. M. A. Gimbutienės nuomone lietuvių liaudies kultūra, kurioje „nuostabiai atsispindi gili senovė“ šiais laikais „susilaukė merdėjimo etapo“ [2]. O pasak V. Jaručio šiuolaikinės Lietuvos visuomenės problema – ryšio su istorija stoka [3]. Kyla klausimas: kodėl taip yra? Šiukštu negalima teigti, kad Lietuvos tautodailė yra neįdomi ar ne tokia turtinga kaip kitų tautų. Atsakymą galima pateikti P. Galaunės teiginiu: „mes patys dar gerai to savo tautos turto nežiūrėjome <...>, todėl nemokame atskleisti šydo ir kitiems“ [1] Šie žodžiai rašyti jau seniai, dabar praėjus 85-eriems metams reikia pasidžiaugti, kad situacija nors ir pamažu, bet gerėja. Nuo XX a. pradžios lietuvių liaudies meną ir etninės kultūros savastis nagrinėjo etnologai: Pranė Dundulienė, Stasė Bernotienė, Petras Kalnius; muziejininkai: Akvilė Mikėnaitė, Eglė Lukėnaitė-Griciuvienė, Paulius Galaunė; menotyrininkė Teresė Jurkuvienė; antropologė Marija Gimbutienė; tekstilininkas Juozas Balčikonis. Jų atliktų ekspedicijų, tyrimų, analizių, studijų dėka surinkta nemažai informacijos apie lietuvių liaudies tautodailę, archajiškus simbolius, ornamentus bei motyvus. Pastaruoju metu ankstesnės kartos pradėtus darbus tęsia etnologai: Vida Savoniakaitė, Libertas Klimka, Auksuolė Čepaitienė, Irma Šidiškienė, Inga Nėnienė, istorikai: Vytautas Tumėnas, Vytautas Jarutis, kultūrologė Elvyra Usačiovaitė, menotyrininkė Jolanta Zabulytė ir kiti. Lietuvių liaudies menas ir simbolika nagrinėta ne tik lietuvių autorių. Dėl gerai žinomos mūsų šalies praeities charakteringi tautos bruožai susidomėjimo sulaukė ir iš vokiečių, lenkų bei rusų. Lenkas

¹ XX a. pradžioje Jonas Basanavičius įvedė terminą „tautodailė“, tačiau P. Galaunė jį kritikavo kaip per daug platų, ne visai atitinkantį kitose kalbose tam pačiam reikalui vartojamus terminus. P. Galaunė siūlė tautodailės terminą keisti liaudies daile arba liaudies menu (Paulius Galaunė, Lietuvių liaudies menas: Jo meninių formų plėtojimosi pagrindai, Kaunas: L. U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidinys, 1930, p. 9–10). Minėti terminai toliau tekste bus vartojami sinonimiškai.

M. Brenšteinas domėjosi kryžiais ir koplyčiomis, vokiečių S. T. Cipelis rinko ir surašinėjo tautosaką, rusų tautybės M. Zavjalova tyrinėjo lietuvių liaudies užkalbėjimus, latvis E. Volteris atliko baltiškosios kultūros tyrinėjimus.

1.1.2. Simbolikos reikšmė lietuvių liaudies kultūroje ir mene

Analizuojant lietuvių liaudies simboliką svarbu tinkamai suvokti simbolių reikšmę žmogui bei jų svarbą liaudies mene. Žodžio „simbolis“ reikšmė aiškinama kaip daiktinis, vaizdinis, garsinis ženklas turintis sutartinę, apibendrintą, perkeltinę arba tradicinę idėjos reikšmę [4]. Filosofo G. K. Jungo teigimu: „ženklas yra visuomet mažiau nei idėja, kurią jis žymi, tuo tarpu simbolis visuomet išreiškia kažką daugiau, nei jo akivaizdi ir tiesioginė reikšmė“ [5]. Knygoje „Ženkilai. Įvaizdiniai. Simboliai“ R. Ambraziejienė simbolių apibrėžia kaip įvaizdinį, kuris „visad talpina daug prasmų, ne vieną reikšmių sluoksnį; jame visad slypi neatskleistų suvokimų gelmė“ [6]. Ši frazė geriausiai paaiškina, šiame darbe naudojamo žodžio „simbolis“ reikšmę ir prasmę. Taip pat svarbu išaiškinti šiai temai reikšmingų žodžių „ornamentas“ ir „motyvas“ reikšmes. Ornamentas – tai puošybinis dailės ir architektūros elementas; raštas, sudarytas iš vieno arba kelių ritmiškai pasikartojančių geometrinių ar vaizdinių figūrų [7]. Motyvas – tai pagrindinis lengvai atpažįstamas dailės kūrinio kompozicijos elementas [8]. Išaiškinus reikšmes galima teigti, kad ornamentas ir motyvas taikomojoje dailėje gali būti naudojamas kaip atskiras puošybos elementas arba kaip simbolio sudedamoji dalis. Lietuvių liaudies simbolika yra labai plati tema, kuri gali būti gvildinama įvairiais moksliniais požiūriais: etnologijos, folkloristikos, mitologijos, religijotyros ar dailėtyros. Atsižvelgiant į temos platumą, šiame darbe analizuojami simboliškai įprasminti artefaktai bei mitopoetiniai vaizdiniai liaudies mene. Analizuojami svarbiausi, būdingiausi ir gyvybingiausi simboliai lietuvių tautos kultūroje.

Simboliai, kaip sutartiniai ženkilai, išreiškiantys tam tikrą sąvoką ar idėją, yra viena pagrindinių sudedamųjų komponentų mūsų šalies tautodailėje. Lietuvių liaudies simboliuose užkoduotas tautos kultūros mąstymas, gilios tradicijos ir papročiai amžiais buvo saugoti šeimos ir perduodami iš kartos į kartą.

A. Baibūrinio žodžiais: „tradicijas puoselėjantis kolektyvas nuolatos perduoda įvaizdžius ir stereotipus <...> kaip kartotinius pranešimus. Kartotiniai pranešimai grąžina pamiršta: neteikia naujo žinojimo, bet saugo turimą, atstato tai, ką sugriauna laiko suformuoti pokyčiai mąstyme, elgsenoje ir kitur“ [9]. Taip susiformavo unikalūs lietuvių liaudies etnokultūrinis tapatumas ir savitas estetiškas skonis. Anot J. Kontrimaitės identitetas arba tapatybė, išreikšta išoriškai tampa tautos išskirtinumą lemiančiu bruožu ir tautinės tapatybės simboliu [10]. V. Jarutis analizuodamas valstybinę simboliką, patvirtina simbolio, kaip tapatybę išreiškiančio ženklo reikšmę [3]. Tuo tarpu K. G. Jungas į simbolius žvelgia platesne prasme ir archetipinius simbolius priskiria visai žmonijai, kadangi jie regimi net sapnuose, yra neribojami laiko ir erdvės [11]. V. Toporovo teigimu esminiai archajiški simboliai sudaro kultūros pagrindą ir yra reikšmingi

ne tik menui, bet ir mokslui bei žmonių psichologijai [12]. Todėl galima teigti, kad esama abipusės priklausomybės tarp lietuvių tautos kolektyvinės atminties² ir iki šiol juntamo ryšio su archajiškąja simbolika. Šiandieninė lietuvių tauta išaugo iš senosios liaudies kultūros ir įgijo savitą, unikalią ir šiandieniniame pasaulyje išskirtinę tapatybę.

1.1.3. Simbolių kilmė

„Lietuvių liaudies simboliai išaugo iš konkretaus gyvenimo turinio“ teigiama knygoje „Akvilė Mikėnaitė: Gyvenimo prasmė – liaudies menas“ [8]. Liaudies mene naudota simbolika atspindi tai, kuo gyveno to meto žmonės: žemės maitintojos šventumą, dangaus kūnų ir dievybių garbinimą, kasdienės buities ritualus ir pagarbą augmenijai bei savo artimui. Unikali lietuvių liaudies simbolika lydėjo žmogų visuose gyvenimo etapuose, nuo gimimo iki mirties, saugodama jį, nešdama sėkmę arba suteikdama trokštamų savybių. Simbolių jėga tikėta nuo gilios senovės, todėl jų įtaka žmogui buvo tikrai nemaža. Ne veltui visi žmogaus kurti, buityje naudojami daiktai, namai ir drabužiai buvo puošiami teigiamais, sakralinę reikšmę turinčiais simboliais. Daiktų dekoravime ir puošyboje nuo priešistorės laikų pirmykščiai žmonės naudojo simbolius kaip užkoduotą žinią ateities kartoms, tai lėmė susiformavusį glaudų ryšį tarp amato ir jame naudojamos simbolikos. Tuometinės liaudies gerovė ir išgyvenimas buvo tiesiogiai susijęs su amatais. Tad teisingas Ihde D. pastebėjimas, kad „žmogaus veikla nuo neatmenamų laikų visoje kultūrų įvairovėje buvo technologiškai pagrįsta“ [13]. Tuo tarpu etnosemiologas A. Baibūrinas pastebi archajiškosios kultūros orientavimąsi į ritualą ir teigia, kad „būtent ritualas buvo technologijos šaltinis“ [10]. Ši pastaba įdomi tuo, kad etnosemiologas ritualui suteikia didžiulę reikšmę pagrindinių archajiškųjų technologijų³ atžvilgiu ir teigia, kad klaidinga manyti jog ritualas tik lydėjo jas. Ši pastaba vertinama kritiškai, toks požiūris yra kiek perdėtas, atsižvelgiant į tai, kad visais laikais žmonių pragyvenimo šaltiniu buvęs amatas (technologijos) kilo iš siekio išgyventi ir aprūpinti šeimą. Kita vertus, negalima neigti ritualų ir apeigų reikšmės simbolikos formavimuisi ir populiarumui. Geriausias atsakymas į klausimą apie lietuvių liaudies simbolikos kilmę yra M. Gimbutienės knygoje „Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene“. Čia teigiama, jog simbolių menas į šiaurinių baltų kraštus atklydęs iš indoeuropiečių kartu su žemdirbyste ir gyvulininkyste, II-rojo tūkstantmečio prieš mūsų erą pradžioje [14].

1.1.4. Simbolių tipologija

Išsamios studijos apie lietuvių liaudies simboliką nėra, yra tik gana siauri tyrimai apie liaudies meno ornamentus, jų motyvus atskirose amatų grupėse ir pan. Taigi nėra aiškaus ir griežto lietuvių liaudies simbolių grupavimo. Iki XX a. pradžios lietuvių liaudies meno tyrinėtojai (P. Galaunė, V.

² Sociologas Maurice Halbwachs (1877–1945) pirmasis išplėtojo kolektyvinės atminties teoriją. Jo teigimu kolektyvinė atmintis tai -grupinės komunikacijos palaikoma atmintis. http://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_Halbwachs (žiūrėta 2015-02-28)

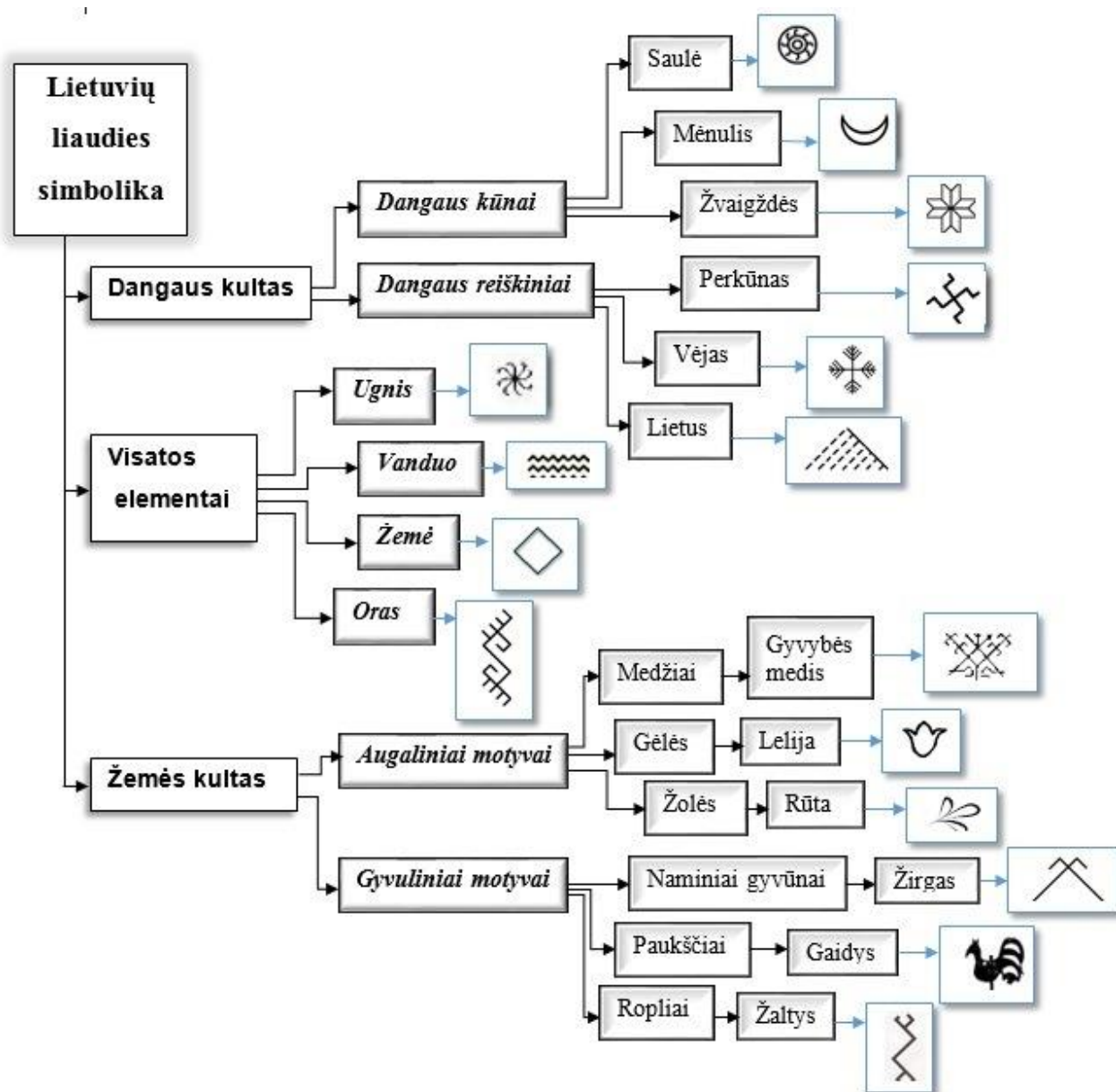
³ Tokių, kaip puodininkystė, metalo apdirbimas, audimas, maisto ruošimas.

Tumėnas,

T. Jurkuvienė, R. Ambraziejienė) atliko ornamentų bei motyvų grupavimą ir sudarė jų pavyzdžių lenteles, tačiau tai tėra atskiros grupės, pvz.: kryžių, juostų ar audimo raštų motyvų tipizavimas. V. Tumėnas analizuodamas baltiškųjų juostų simbolių sistemas priėjo išvados, jog sukurtos simbolių, ornamentų ar motyvų sistemos yra neišsamios, „tik iš dalies atspindinčios tikrovę“ ir „pateikiančios tik sisteminimo gaires“. Anot autoriaus svarbu yra tai, kad liaudiška tipologija yra žymiai smulkesnė nei pateikiama sukurtose sistemose. Sisteminimo principuose vyrauja „grynai formali sisteminimo tendencija“, todėl neįmanoma vien formaliai sudaryti lietuvių ornamento logiškos tipologijos, neatsižvelgiant į kūrėjų mentalitetą ir kultūros dvasinį kontekstą [15]. Pritariant autoriaus nuomonei, galima teigti, kad iki šiol nėra sukurta išsamios lietuvių liaudies simbolikos sistemos. Todėl atlikus literatūros apžvalgą sudaryta apibendrinta lietuvių liaudies simbolikos tipizavimo schema (1 pav.), remiantis Lietuvos materialinės kultūros tyrinėtojų medžiaga.⁴ A. Mikėnaitė analizavo dangaus kultą ir visatos elementus lietuvių buityje, P. Galaunė tipizavo ornamentus kryžių puošyboje, M. Gimbutienė aprašo žemės kultą, kurį galima išskirti į augalinius ir gyvulinius motyvus.

Svarbu paminėti tai, kad lietuvių liaudies simbolikoje atsispindi du poliai: vyriškasis ir moteriškasis [14]. Todėl simboliai susiję su dangumi, oru, saule, ugnimi, priskiriami vyriškajai sferai, o visa, kas įkūnija žemę ir vandenį, – moteriškajai. Vyriškiesiems ženklams priskiriami tokie puošybos elementai, kaip: apskritimas, ratas, dangaus ženklai, gyvuliai ir paukščiai. Tai simbolizuoja veržlumą, dinamiką, vaisingumą, jėgą, taip pat skatina gyvybę, kovoja su blogiu, mirtimi, gina nuo pikto, priešų, apsaugo nuo ligų, marų, nelaimių. Todėl vyriškojo prado simboliai buvo reikalingi ant namų stogo, kėdžių ar lovos. Moteriškiesiems priskiriami žemės ir augaliniai motyvai – išlapoję ir žydintys augalai, subrandinantys vaisius, jie simbolizuoja gyvybingumą, augimą, vaisingumą. Šios grupės simboliai dažniausi ant lopšių, langinių, kraičio skrynių bei verpsčių.

⁴ A. Mikėnaitė. Gyvenimo prasmė – liaudies menas
P. Galaunė „Lietuvių liaudies menas“
M. Gimbutienė „Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene“

1 pav. Lietuvių liaudies simbolikos tipizavimo schema (Sudarė darbo autorius)

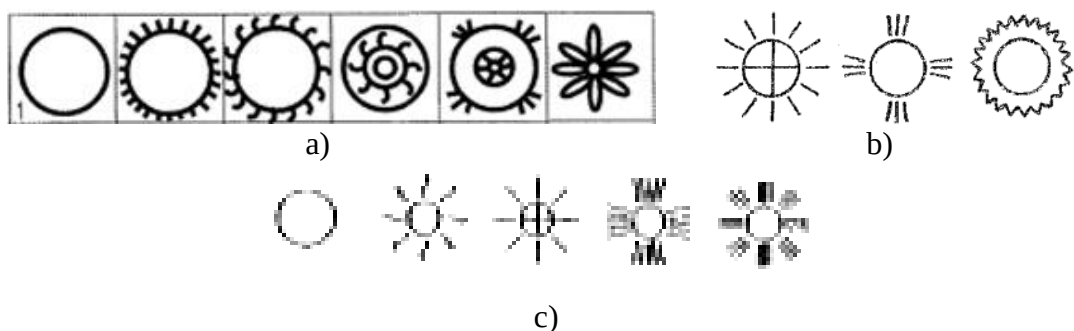
Prieš pradedant aiškinti lietuvių liaudies simboliką, svarbu pabrėžti tai, kad tikrasis lietuvių liaudies vaizduojamasis menas išsiskiria unikaliu realių objektų ar reiškinių atvaizdavimu, išskirtine stilizacija, kuri „savotiškai sugeometrizuota“, todėl dažnai motyvo reikšmę sunku atpažinti iš jo formos [1]. Prielaidas apie galimą jo reikšmę leidžia daryti tik išlikę motyvų pavadinimai arba negausūs rašytiniai šaltiniai. Apibendrinant tai, kas buvo pateikta, galima išsireikšti P. Galaunės žodžiais: „ornamento geometrizmas pabrėžia jo primityviškumą, o simetriškumo principas – gilų lietuvių liaudies ritmo pajautimą ir kompoziciją“ [1].

1.1.4.1. Dangaus kultas

Lietuvių liaudies kultūroje dangaus ir žemės simboliai yra patys pagrindiniai iš kurių išplaukia visa kita. „Dangaus ir žemės simbolių nuodugnus studijavimas yra pirmaeilės svarbos norint geriau

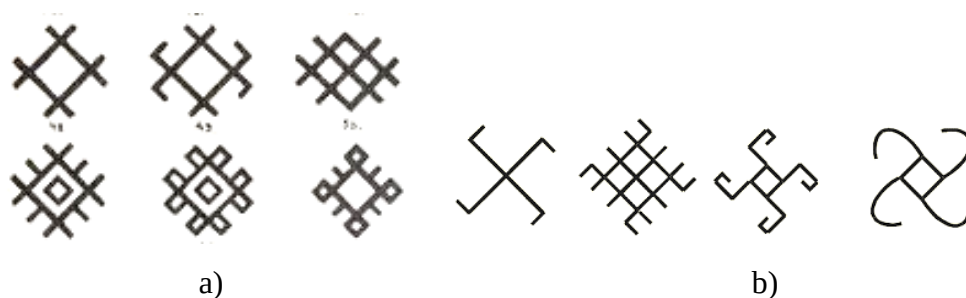
suprasti senovės baltų pasaulėjautą bei pasaulėžiūrą. Šie simboliai neatsiejami nuo senosios mūsų kultūros“ teigia P. Dundulienė [16]. Dangaus kūnai ir reiškiniai buvo be galo svarbūs senovės lietuviams. Bandymai šiuos reiškinius suprasti ir paaiškinti lėmė jų mistifikavimą ir sudvasinimą. „Žmogus, pasitelkęs vaizduotę, jautėsi gamtos apsuptyje stipresnis. Kai stiprybės pritrūkdavo, belikdavo gamtą sudvasinti, ją tikėti, garbinti ir melsti jos palankumo“ [8]. Dangaus kūnų energija, poveikis gamtai ir žmogui, paslaptingas judėjimas, nuolatinis kitimas protėviams darė didžiulį įspūdį, todėl saulė garbinta kaip gyvybės nešėja, mėnulis – dangaus keliauninkas, nakties žibintas garbintas kaip saulės vyras, o žvaigždės – jų dukrelės.

Bene labiausiai sudievinama visais laikais ir, ko gero, visose tautose – saulė. Ji kaip svarbiausias gyvybės ir energijos šaltinis (ypač tautoms nutolusioms į šiaurę) buvo be galo svarbi žemdirbystei. Todėl ją imta garbinti kaip dievybę, o mituose ir pasakose vadinti motule. Saulė – tai šviesos, gėrio, laimės, gerovės bei derlingumo simbolis. Archeologas P. Tarasienka tyrinėjęs akmenis ir protėvių paliktus ženklus juose, saulės kultui priskiria Laumės pėdas „atsispaudusias“ akmenyje, taip pat akmeninius aukurus, ant kurių buvo aukojamos aukos, meldžiant saulės dievybės palankumo [17]. Žinant tuometinės kultūros susidomėjimą saule ir palankumą jai, nenuostabu, kad motyvų reiškiančių saulę gausu vaizduojamajame liaudies mene ir tai yra dominuojantis simbolis visose liaudies meno formose. Nuo akmens amžiaus laikų saulės simbolis buvo išreiškiamas apskritimu, ratu, vainiku, spirale, kryžiuokais apskritime ar panašiomis formomis (2 pav.). Ratas tapo simboliu reiškiančiu saulę neatsitiktinai, kadangi jis simbolizuoja visumą, apsaugą bei judėjimą – šios savybės priskiriamos ir saulei. Nuo seno žinoma, kad saulė turi savąjį ritmą: dieną keičia naktis, vieną metų laiką keičia kitas. Visa, kas egzistuoja fiziniame plotmėje ritmingai sukasi ratu, kaip ir žmogaus gyvenimas. Šiam didingam judėjimui buvo skirtas ypatingas dėmesys, švenčiamos agrarinės šventės, kurių apeigose naudojami rato simboliai: pinami gėlių vainikai, šokami šokiai susikibus rateliu.

2 pav. Saulės simboliai išreikšti apskritimu: a) pagal A. Kargaudienę [18], b) pagal P. Dundulienę [16], c) pagal L. Straižį ir L. Klimką [19]

Vėliau, puošiant medžio, tekstilės bei keramikos darbus, saulės simbolis kito ir tapo geometrine kampuota figūra (3 pav.).

3 pav. Saulės simboliai išreikšti geometrine figūra: a) pagal P. Galaunę [1], b) pagal R. Ambraziejienę [6]

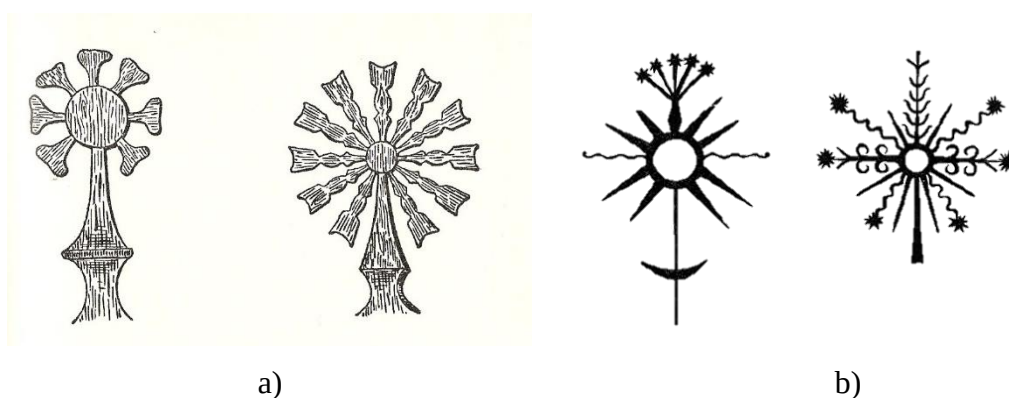
Saulės motyvų gausu ir lietuvių architektūroje (4 pav.). Dažniausiai buvo puošiamas gyvenamasis namas ir klėtis. Visi pagražinimai ne tik puošė, bet ir saugojo gyventojus nuo piktų dvasių. Kalbant architektūros tema, norisi prisiminti iki šių dienų išlikusį paprotį pastačius namą ir sukalus stogo gegnes, iškelti pabaigtuvių vainiką. Ko gero, nedaugelis žino, kad saulę primenantis vainikas ne tik praneša apie didžiųjų statybos darbų pabaigą, bet turi ir gilią prasmę – saugoti namą ir jo gyventojus nuo piktųjų jėgų, atnešti šeimai gerovę, pastovumą ir ramybę.

4 pav. Lietuvių liaudies architektūra. Saulės motyvo skliauto langelio apvadai [8]

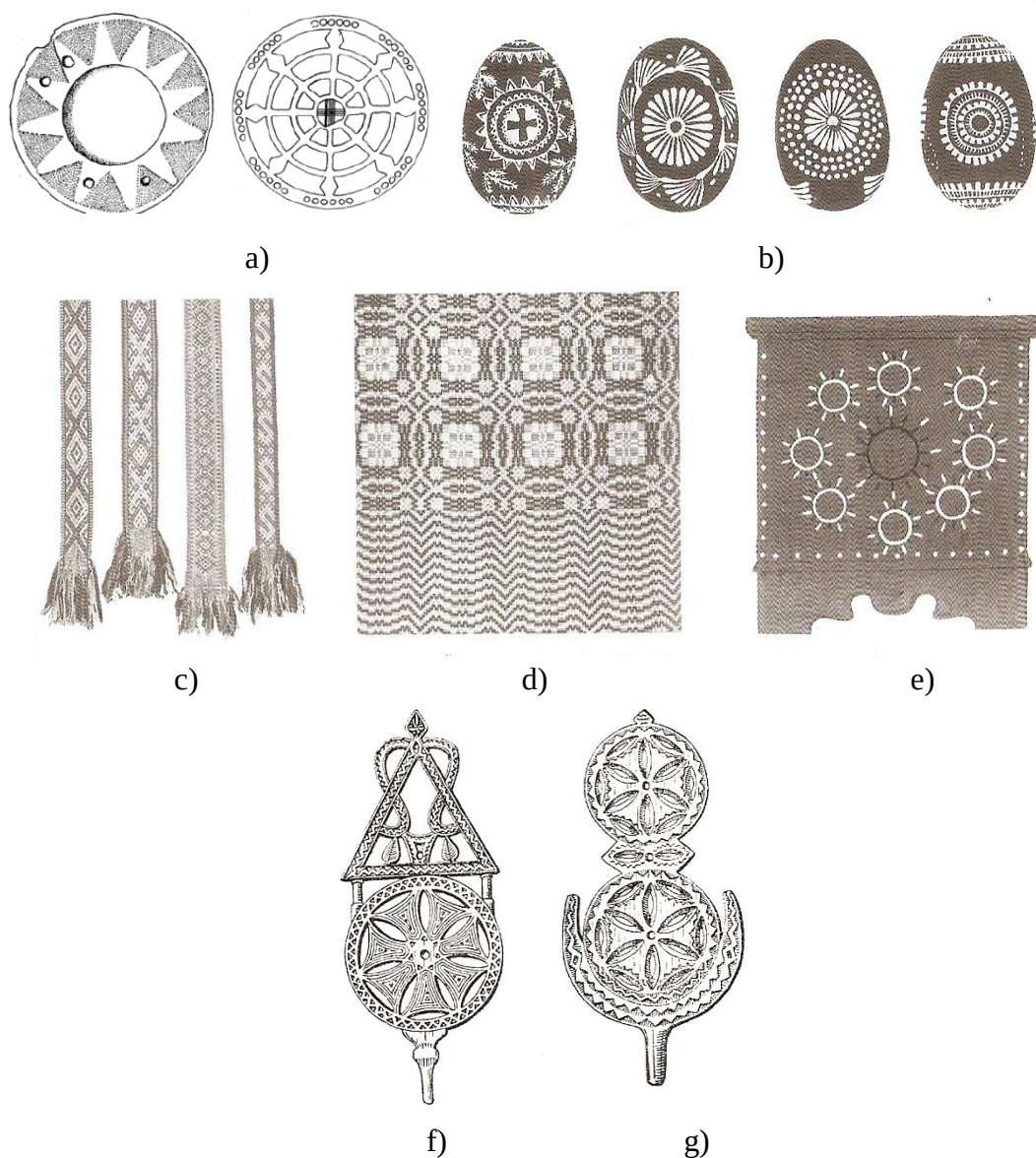
Saulės, kaip dievybės kultą įrodo gausūs medinių ir geležinių kryžių „saulėtų“ viršūnių pavyzdžiai

(5 pav.). Anot P. Galaunės, geležinių kryžių galai yra kilę iš medinių kryžių, kuriuose iki XVIII a. buvo vartojami tik saulės, mėnulio, žvaigždžių ir panašūs simboliai [1].

5 pav. Saulėtos kryžių viršūnės: a) mediniai kryžiai [1], b) geležiniai kryžiai [20]

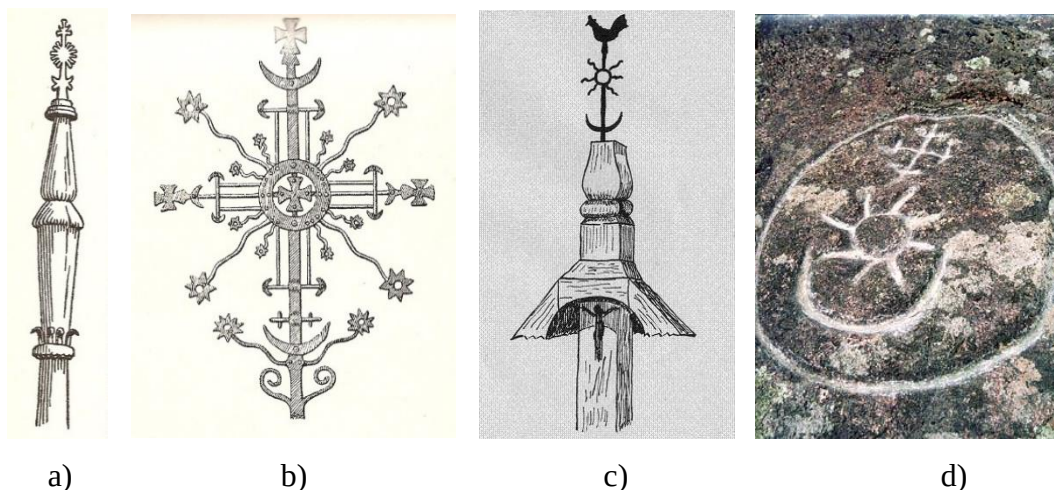
Saulės motyvų gausu taikomojo pobūdžio dirbiniuose: audiniuose, papuošaluose, medžio drožiniuose, balduose, antkapiniuose kryžiuose ir stulpuose, margučiuose, keramikoje (6 pav.).

6 pav. Saulės motyvai taikomojo pobūdžio dirbiniuose: a) diržo sagtys [21]; b) margučiai [8]; c) dzūkų juostos [8]; d) Širvintų k. lovatiesė [8]; e) kraitinė skrynja [8]; f) ir g) prieverpstės [1]

Gausu išlikusių prieverpsčių su saulės simboliu – segmentine žvaigžde. Tai tapo pagrindiniu šio buitinio daikto simboliu, nes verpimas lydėjo moteris nuo pat jaunystės dienų iki senatvės, todėl prieverpstės buvo išraižomos simboliais, atspindinčiais visą gyvenimą: saule, žvaigždėmis, augalais, paukščiais ir pan. Gvildenant dangaus kūnų simboliką lietuvių liaudies buityje pravartu paminėti etnologo L. Klimkos mintį, kad „verpstės – tai senovės baltų kosmogamos“ [22]. Jose dažnai vaizduojama ne tik saulė, mėnulis ar žvaigždės, bet ir planetų išsidėstymas, astronominiai ženklai ar netgi kalendorius.

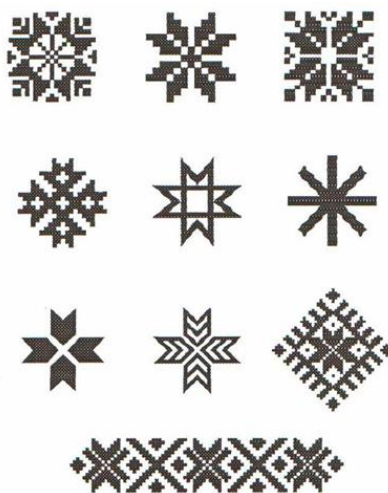
Saulė lietuvių liaudies tautodailėje ir tautosakoje nebuvo vieniša, ją lydėjo mėnulis ir žvaigždės. Kaip jau minėta saulė, mėnulis ir žvaigždės buvo laikomi šeima, todėl saulė vadinta motule, mėnuo – tėvu, o žvaigždės – dukrelėmis. Toks ryšys pastebimas ne tik tautosakoje bet ir tautodailėje. Geležiniuose ir mediniuose kryžiuose, verpstėse, antkapiniuose stulpuose, akmenyse gausu šį ryšį patvirtinančių vaizdinių (7 pav.).

7 pav. Dangaus kūnų simboliai: a) antkapinis stulpas [1]; b) geležinis kryžius su saule, mėnuliu, žvaigždėmis [1]; c) stogastulpis [23]; Valiulio akmuo [24];

Mėnulio svarba liaudies mene ištis didelė, bet ne didesnė nei saulės, todėl mėnulio simbolis dažnai vaizduojamas po saule arba šalia jos, dažnai savo dydžiu mažesnis už saulės simbolį. Tačiau jo svarba nenuneigiama ir tebejaučiama šiandieniniame pasaulyje. „Pirmąsiam žmogui atrodė, tarsi mėnulis diktuoja gamtai ritmą. Nuo jo fazių kaitos kyla jūros potvyniai, kartojasi žuvų nerštas, žvėrių migracija, devynis jo ciklus trunka galvijų, taip pat moterų nėštumas“ [25]. Todėl žmonės sekdami mėnulio fazes ir žinodami jų poveikį gamtai ir žmogui derino prie jų savo darbus, gyvenseną. Mėnulio kalendorius populiarus iki šių dienų, dažniausiai pagal jį darbus planuoja sodininkai ir žemdirbiai.

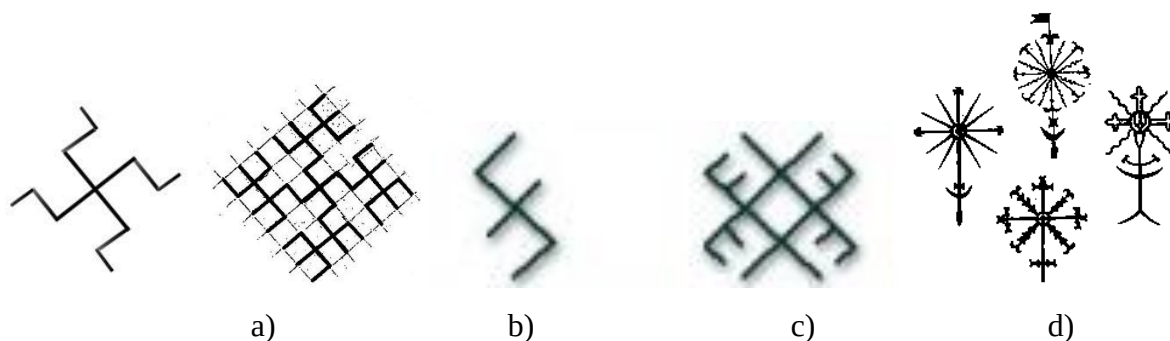
Žvaigždžių stebėjimas nuo seno svarbus žmogui, nes pagal žvaigždes galima orientuotis erdvėje, taip pat nustatyti sėjos ar pjūties metą, orų permainas. Tam pasitarnaudavo Sietyno – žvaigždžių spiečiaus stebėjimas, kuris juda panašiu kaip saulė ir mėnulis keliu, todėl nieko nuostabaus, kad šis žvaigždynas sugretinamas su saule ir mėnuliu. Taip pat gerbiama ir mylima Venera, kuri vadinta Vakarine arba Aušrine žvaigžde [26]. Jos simbolis dar vadinamas „auseklyčiu“ arba „ausekliu“ [27] – tai penkiakampė žvaigždė dažna mezginiuose (8 pav.).

8 pav. Ausekliai [28]

Dangaus reiškiniai, tokie kaip griaustinis ir žaibas vadinti vienu vardu – Perkūnas. Tai žilabarzdžiu seniu įsivaizduojama dievybė, kuri ne tik kovoja už teisybę, bet ir atlieka gyvybės, vaisintojo funkcijas. Todėl iki šių dienų žinomas posakis, kad pirmas griausmas išjudina žemę ir viskas ima sparčiau augti. Perkūnas – vienas svarbiausių dievų, garbintas kaip kosmoso darnos palaikytojas. Į jį kreiptasi per ugnį, ažuolą ar kalną, jam buvo meldžiamasi, giedama ir šokama siekiant palankumo ir užtarimo. Perkūnas simbolizuojamas geometrinėmis figūromis, dažnai išreiškiamas, kaip kryžius, svastika ar „kirvuku“

(9 pav.). Besisukantis kryžius brėžia ratą, taip gaunama svastika, kuri buvo populiarus saulės ir ugnies simbolis Lietuvoje. Todėl dažnai vadinta ugnies arba Perkūno kryžiumi. Svastikos gali būti dešininės ir kairinės. Įdomu tai, kad – pagal laikrodžio rodyklę besisukanti svastika brėžia devynetą, kuris pagal tuometį tikėjimą įkūnija skleidimąsi iš taško, tuštumos užpildymą, pirminį postūmį ir kūrybą, todėl ji laikoma vyriškąja. Tuo tarpu neigiama svastika brėžia šešetą, kas reiškia traukimą vidun, iščias, slėpimąsi, gimimą, todėl laikoma moteriškąja. M. Gimbutienės teigimu, kirvis taip pat Perkūno ženklas: „Geležiniai viršūnės kryželio galai užbaigiami kirvuku arba jis iškalamas ant kryželio skersinio. Dažnai kirvis yra šalia žaibo ženklo - zigzagiško spindulio <...> Kirvis simbolizuoja dangaus – dievybės jėgą“ [29].

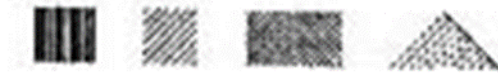
9 pav. Perkūno simboliai: a) perkūno kryžius [30]; b) ir c) Perkūno simbolis audimo ar siuvinėjimo raštuose [31]; d) „kirvuko“ ženklas geležiniuose kryžiuose [29]

Vėjas įsivaizduotas kaip berankė, bekojė būtybė, kuri viską žino ir viską mato, todėl manyta, kad jis yra visagalis visatos kūrėjas [32]. Vėjas darė gera žmonėms: atvėsindavo esant karščiui, suko vėjo malūno sparnus, tačiau supykęs jis galėjo tapti pragaištingu, todėl buvo aukojamos aukos siekiant išvengti jo rūstybės. Vėjas dažniausiai vaizduojamas pliuso ženklu (10 pav.), tai simbolizuoja keturias kryptis. Pagrindinis vėjo simbolis – vėjo malūnas taip pat turėjo keturis sparnus.

Lietus susijęs su žemdirbyste, kadangi nuo jo priklauso derliaus likimas. Kita vertus lietus – tai vanduo, o vandens svarba žmogui visais laikais yra milžiniška, nes tai – gyvybės šaltinis. Plačiau vandens reikšmė aptariama skyriuje „Visatos elementai“ (21 psl). Lietaus simbolika persipina su vandens ženklais, todėl lietus dažnai vaizduojamas zigzagu ar trikampiui. Vertikaliomis ar įstrižomis linijomis užpildytas plotas taip pat gali būti laikomas kaip lietaus ženklas (9 pav.).

a)

b)

10 pav. Vėjo (a) ir lietaus (b) simboliai pagal L. Straižį ir L. Klimką [19]

Visa dangaus kūnų sistema visais laikais tiesiogiai susijusi su žmogaus gyvensena, mąstysena ir buitimi lėmė simbolinio liaudies meno atsiradimą. Gausus archajiškų dangaus kūnų ir reiškinių simbolikos gyvavimas buitinių daiktų dekore parodo protėvių norą suprasti juos supančius reiškinius, o siekis įgyti jų palankumą – gerovės, ramybės ir laimės troškimą.

1.1.4.2. Žemės kultas

„Dieviškojo dangaus poliaus veikimui žemė atsako stebuklingąja galia — gimdyti. Visa, kas iš jos gimsta, yra pilna gyvybės jėgos“ [33]. Nuo senų senovės lietuviui žemė yra šventa, nes tai motulė maitintoja, viso, kas gyva globėja. Žemės dievybei Žemynai aukojamas duonos kepalas, užkasamas į žemę, kad derlius būtų geras, nuliejamas alus, kad žemė toliau teiktų palaimą ir gerovę. Žemės kulto garbinimas Lietuvoje išlikęs nuo baltų laikų. J. Treinytė šį teiginį konkretizuoja teigdama, jog: „greičiau buvo garbinama ne pati gamta, o joje esanti transcendencija, pagal religijos filosofą G. Van der Leeuw tai vadinama galia, o pagal profesorį Rudolf Otto – šventybė“ [34]. Sutinkant su šia mintimi, galima teigti, kad lietuviams visa gyvybė buvo šventa.

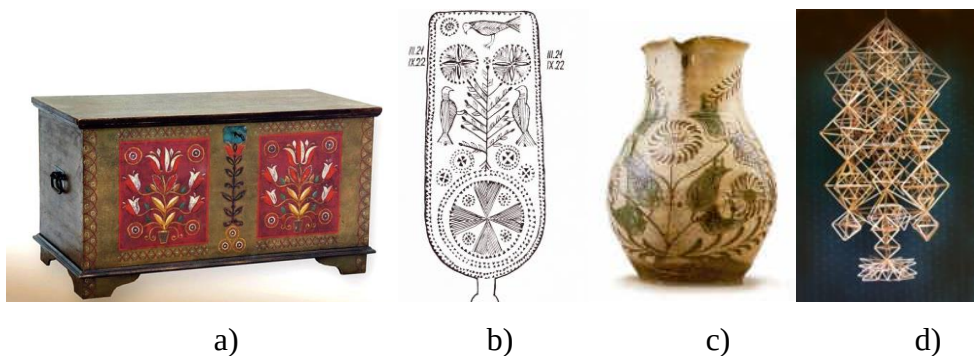
Gamtos kultas pasireiškė atskirų augalų, gyvūnų, negyvosios gamtos, daiktų garbinimu – totemizmu (tikėta, kad gentis turi savo totemą – protėvį globėją, augalą ar žvėrį) ir animizmu – jau aptartu atskirų gamtos objektų įdvasinimu (tikėjimas, kad visi gamtos reiškiniai turi sielą ar kad visi daiktai gyvi). Totemizmas ir animizmas susiję su magija – buvo tikima, kad ypatingu laiku atliktas veiksmas ar ištartas žodis turįs galios. Todėl su augalais ir gyvūnais buvo elgiamasi pagarbiai, jie apdainuojami dainose ir atvaizduojami liaudies mene.

Kalbant apie augalų garbinimą, svarbią vietą užima medžiai. Istoriniuose šaltiniuose dažnai minimi šventieji miškai, vadinami gojais. Tikėta, kad visa, kas yra šventuose miškuose: augalai, žvėrys, paukščiai taip pat šventi. Todėl patys žmonės nedrįsdavę į tą šventovę įžengti. Miškų ir medžių garbinimas atsirado dėl tų pačių priežasčių, kaip ir dangaus kūnų garbinimas: didinga medžių išorė, ilgaamžiškumas ir rimtis kėlė pagarbią baimę, tai lėmė jų mistifikavimą ir antgamtinių galių priskyrimą. Taip pat tikėta, kad mirusiųjų sielos pereina į augalus: vyrų į ąžuolą, uosį, beržą, moterų į liepą, eglę. Todėl mirus vyrui buvo statomas ąžuolinis kryžius, moteriai – liepinis [11].

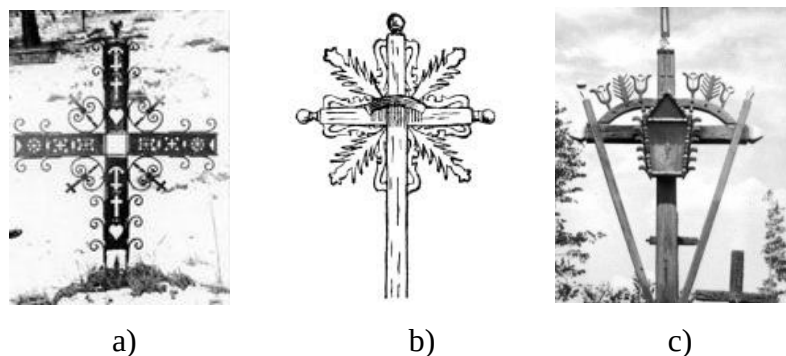
Svarbiausias ir labiausiai garbintas ąžuolas – jis buvo laikomas dievų buveine, Perkūno medžiu, todėl dauguma šventorių buvo ąžuolynuose arba šalia jų. „Amžinai žaliuojančio ąžuolo vaizdinys

simbolizuoja pasaulio gyvybės, baltų kosmoso medį“ [35]. Gyvybės medis įkūnija kosmoso sandarą, apimdamas dangiškąją, žemiškąją ir požemio sferas. Jis tarsi sujungia dangų su žeme, įkūnija dangaus kūnų ir dievybių ryšį su požeminiu, antgamtiniu pasauliu. Dėl nuolatinio atsinaujinimo, kai rudenį numetęs lapus ir tarsi numiręs, pavasarį vėl sužaliuoja, medis tapo atsinaujinimo, regeneracijos simboliu. Taip pat svarbus buvo diamedis, dar vadintas Dievo medžiu. Jį dažnai sodindavo šalia namų gimus berniukui. Diamedis – amžinai žaliuojantis medis, kurio žiedas kaip ir paparčio – stebuklingas, laikytas Gyvybės medžio simboliu [36].

Gyvybės medis liaudies mene dažniausiai vaizduojamas kaip sodrus augalas: išlapojęs medis ar lelija, pilnas žiedų ar vaisių, o medžio (gėlės) viršūnėje tupi paukštis (11 pav.). Dažnai paukščio motyvai komponuojami su dangaus kulto ženklais siekiant perteikti dangaus ir žemės ryšį. Tokie motyvai dažni ant kraičio skrynių, verpsčių, namų durų ar langinių, taip pat jų gausu audimo ar siuvinėjimo raštuose. Šio simbolio prasmė gili ir plati: tai gyvybė, augimas, atsinaujinimas, vaisingumas ir gyvybę gimdančios žemės galia. Įdomus Elvyros Usačiovaitės pastebėjimas: „Gyvybės medžio idėja <...> yra būdinga XIX-XX a. pradžioje pagamintiems mediniams lietuvių liaudies kryžiams, kurie buvo labai meniški ir originalūs“ [37]. Iš tiesų to meto kryžiams būdinga augalinių ornamentų puošyba, kuri kryžių sutapatindavo su visad žaliuojančiu medžiu (12 pav.).

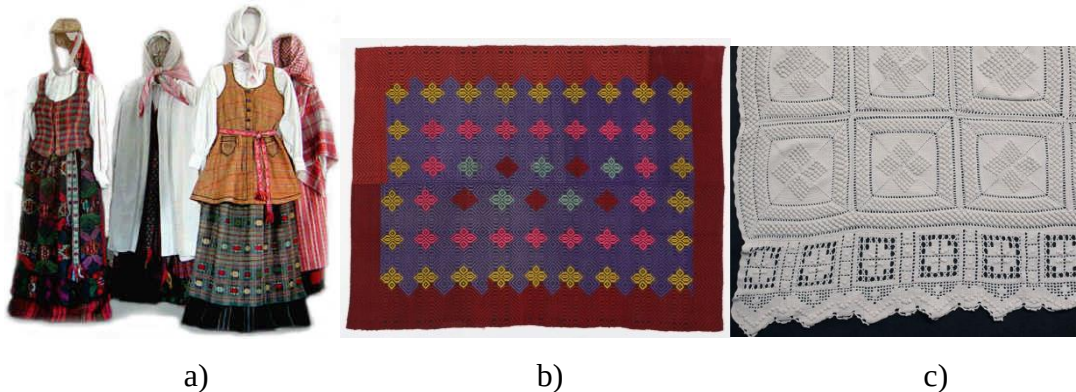

11 pav. Pasaulio medis: a) kraičio skrynioje [38], b) verpstėje [39], c) ąsotyje [40]; d) šiaudiniame sode [41]

12 pav. Gyvybės medžio idėja kryžiuose: a) žydintis geležinis kryžius [42]; b) medinis kryžius [1]; c) medinis kryžius su lelijomis [43]

Unikali Verbos šakelė, dirbtinai pražydyta džiovintomis gėlėmis ir žolėmis simbolizuoja Gyvybės medį. Žolynai joms renkami ištisus metus. Bet ne tik verbų rišimui buvo rinktos ir džiovintos žolės. Dažnas dar ir šiomis dienomis gydos liaudies receptais, kurių pagrindas Lietuvoje augančių augalų užpilai, arbatos. Visi šie receptai išlikę ilgus amžius, todėl nenuostabu, kad archajiškasis žmogus žinodamas daugybės augalų poveikį, naudojosi jų teikiama nauda. Dėl šios priežasties žolių motyvų gausu tekstilės gaminiuose, nes žolelių rinkimas – išskirtinai moteriškas darbas. Tą patį galima sakyti ir apie gėlių auginimą, todėl tekstilės gaminiai: lovatiesės, drabužiai, rankšluosčiai, patalynės užvalkalai puošti įvairiais, siuvinėtais ar megžtais gėlių ir žolelių motyvais (13 pav.).

13 pav. Augaliniai motyvai tekstilėje a) liaudies kostiume [44]; b) lovatiesėje [45]; c) rankšluostyje [46]

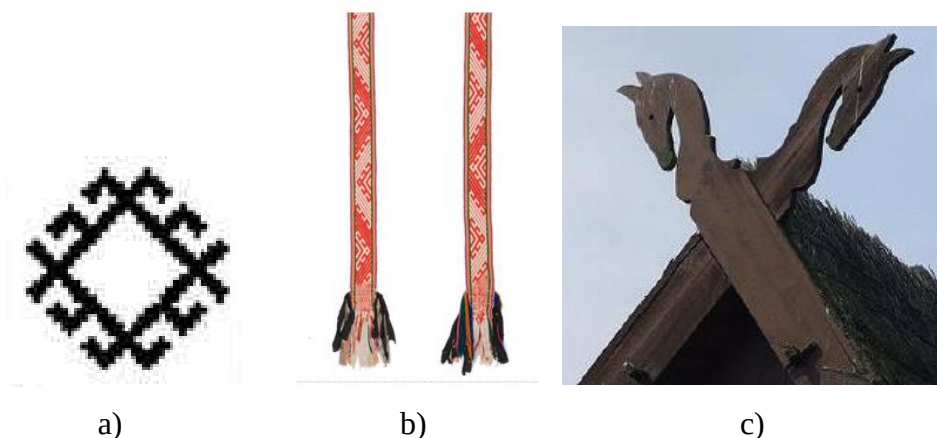
Lietuvių liaudies mene plačiai paplitę ne tik Gyvybės medžio motyvai, bet ir lelijos, rūtos, rožės, ramunės ir kt. Kiekvieno augalo reikšmė lietuvių liaudies simbolikoje vis kita, pvz.: lelija – skaistumas, rožė – gyvybė, vaisingumas, linas – augimo, gyvybingumo ir ištvermės simbolis, rūta – apsauga nuo paleistuvystės, mergystės simbolis (taip pat ji, kaip ir linas laikyta šventa). Lino reikšmė archajiškajam lietuviui buvo ištis didžiulė – tai ne tik maistas, vaistas, bet ir audiniai, siūlai, virvės, tinklai ir pan. todėl nenuostabu, kad šis augalas apdainuojamas dainose, taip pat vaizduojamas liaudies mene. Augaliniai motyvai simbolizuoja moteriškąją žemės pradą, gyvybę ir nuolatinį gyvybės jėgų aktyvinimą. Todėl dažnai jie komponuojami su vyriškojo dangaus prado simboliais siekiant išreikšti gyvybės atsiradimą.

Dažniausiai sutinkami gyvuliniai motyvai: žirgo, žalčio, gaidžio, rupūžės, gyvatės, ožio, jaučio [47]. Paukščių motyvai simbolizuoja dangaus ir žemės, žmogaus ir dievybių ryšį. Tai dangaus ir žemės tarpininkas, dvasinio pasaulio simbolis, kuriuo dažnai buvo puošiami namai siekiant pelnyti dangaus malonę, pritraukti sėkmę ir gerovę.

Naminiai gyvuliai padėję žmogui kasdieniuose darbuose taip pat buvo atvaizduojami buitinių daiktų ar namų puošyboje, taip parodant žmogaus ir gyvulio ryšį. Ypatingai svarbią reikšmę turėjo žirgas. „Jo sakralumas lietuvių liaudies mitologijoje ir mene – ypatingas, nes tai vienintelis žemės gyvūnas, anot tautosakos galėjęs skraidyti <...>. Labai ryškus žirgo vaidmuo palydint (žmogų) į mirusiųjų pasaulį, juk jie visi kapuose galvomis nukreipti į vakarus ar šiaurės vakarus ištikimi mirusiųjų palydovai „joja“ jūros

linkui, ten kur leidžiasi Saulė, ten kur už horizonto gėstančios Saulės gaisuose slypi mirusiųjų pasaulis“ [48].

Žirgo simbolika pripildyta įvairiausių prasmių: tai ir geriausias žmogaus draugas, ir pagalbininkas darbuose. Taip pat tai ir turto ženklas, nes ne visi to meto gyventojai galėjo jį įsigyti. Puiki žirgo išvaizda rodo ypatingą šeimininko statusą. Šis gyvūnas ne šiaip iškeltas aukščiau už kitus, mat seniai pastebėta, kad jis labai protingas, ištikimas ir atsidavęs šeimininkui, žavėtasi jo greitumu, veržlumu, aktyvumu. Žirgelio galvos puošė dažnos sodybos lėkiaus (lėkiai tai – medinių pastatų kraigo galo puošybos elementai), taip pat stilizuoti, sugeometrinti žirgai randami austose juostose ir lovatiesėse (14 pav.). Rečiau sutinkami kryžiuose, kraičio skryniose ir verpstėse.

14 pav. Žirgo motyvai: a) stilizuotas [15]; b) austoje juostoje [49]; c) lėkiuose [50]

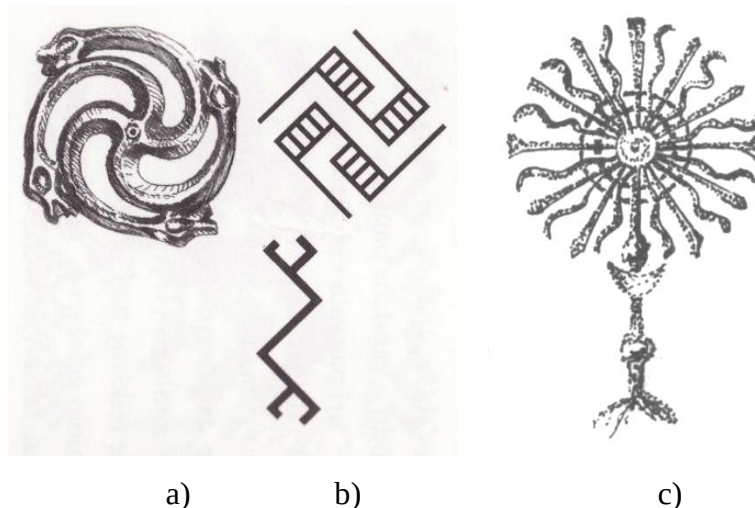
Lėkiai buvo puošiami dažniausiai gyvuliniais motyvais, rečiau – augaliniais. Dažni paukščio, gaidžio, ožio, jaučio motyvai (15 pav.). Jaučiu buvo žavimasi dėl jėgos, ištvermės ir tvirtybės, ožys buvęs dvasinės potencijos ir vaisingumo simbolis, gaidys – aušros simbolis, kuris dar buvo siejamas su nuolatiniu judėjimu ir reiškė ryšį tarp dangaus ir žemės.

15 pav. Lėkiai su gyvuliniais motyvais [51]

Išskirtinis dėmesys liaudies mene skiriamas ropliams: rupūžei, gyvatei, ypač garbintas žaltys [52]. Gyvatės garbinimas nestebina, kadangi daugelyje tautų gyvatė garbinama dėl senosios odos keitimo, todėl tai – atsinaujinimo, naujos pradžios simbolis. Lietuvoje pats žodis gyvatė išduoda kokią simbolinę prasmę ji įkūnija: pats žodis „gyvatė“ kilęs nuo žodžių „gyvata“, „gyvybė“ [53]. Žalčio simbolis – totemas – neatsirado dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Jis atkeliavo iš toli. Pasak M. Gimbutienės, IV tūkst. pr. Kr. simboliai į Europą atkeliavo iš Artimųjų Rytų, tiksliau, Mesopotamijos, per Kaukazą, kitus regionus. Kadangi Lietuvoje paplitę tik dviejų rūšių gyvatės: geltonskruostis žaltys ir paprastoji angis [54], todėl tautosakoje ir tautodailėje angis įkūnija blogį, o žaltys yra gėrio, gausos ir gyvybės simbolis. Žaltys pelnė žmonių simpatijas dėl taikumo ir paslaptinumo, nes tai ne tik žemės, bet ir vandens gyvūnas. Jis priskiriamas prie antgamtinių būtybių. Buvo manoma, kad tai protinga, nemari būtybė, kuri saugo namų, židinių, globoja mirusiuosius ir teikia gyvybinę energiją iš žemės gelmių, todėl laikytas požemių karaliumi. Dažnas lietuvis žaltį laikė namuose, jį maitino ir rūpinosi tikėdamas, jog šis apsaugos namus ir teiks gerovę šeimai, nes sakyta, kad namai, kuriuose jis gyvena, yra laimingi, į juos netrenkia žaibas, aplenkia ligos, geriau auga gyvuliai. Tikėta, kad šiukštu negalima žalčio užmušti, nes kiti žalčiai gali atkeršyti, o radus negyvą žaltį būtina jį palaidoti, nes „matydama mirusį žaltį, saulė apsiverks“ [14]. Štai kodėl žalčio kaip gyvybės simbolis lietuviams visada buvo svarbiausias, šventas ir neginčijamas.

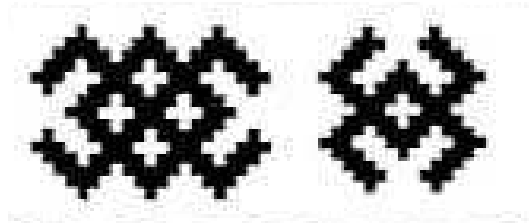
Žaltys gali būti vaizduojamas ratu (įsikandęs uodegos galą), spirale, susirangęs kaip „s“ raidė, taip pat svastikos pavidalu. Žalčių motyvai dažni papuošaluose, stagastulpiuose, kryžiuose, prieverpstėse, tekstilėje, margučiuose (16 pav.). Tikima, kad tai gyvybės, amžinybės, energijos simbolis suteikiantis stiprybės bei gyvybinės energijos, nešantis materialines gėrybes.

16 pav. Žalčio motyvai: a) papuošaluose [55], b) stilizuoti žalčio motyvai [55]; c) geležiniame kryžiuje [56];

Tautosakoje dažnai minima rupūžė, rečiau ji sutinkama tautodailėje. Nepaisant to, kad rupūžės yra žmogui naudingi, augalų kenkėjus naikinantys gyvūnai, buvo įprasta jas sieti su blogosiomis galiomis. Matyt, tam didelę įtaką turėjo jų išskirtinė grėsminga išvaizda, rauplėta oda, judėjimo ypatybės (jos

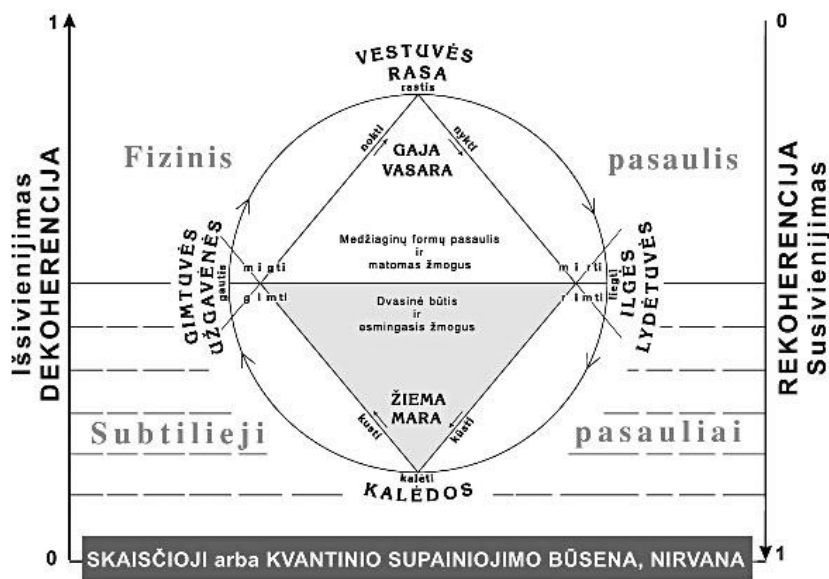
dažniau ropoja, negu šokuoja) ir aktyvumas vakarais bei naktimis. Rupūžė labai artimai siejama su Ragana, netgi teigiama, jog rupūžė yra pagrindinis raganos įsikūnijimo pavidalas. Taip pat rupūžė yra gyvybės, mirties ir atgimimo simbolis. Reikia žinoti kaip su ja elgtis, nes joje glūdi ir gyvybės, ir mirties pradai. Atsilygindama už gera, ji prineša ir valgių, ir pinigų, bet už bloga baudžia mirtimi [57]. Varlės arba rupūžės simbolis dažniausiai sutinkamas austiniuose lovatiesių ar juostų raštuose (17 pav.).

17 pav. „Varlės“ motyvas juostose [15]

1.1.4.3. Visatos elementai

Egzistuoja keturios pagrindinės kryptys: šiaurė, pietūs, rytai, vakarai ir keturi pagrindiniai elementai: ugnis, žemė, oras, vanduo. Šie keturi pagrindiniai elementai buvo labai svarbūs archajiniam žmogui kaip visa kas gyva pagrindas. Taip pat keturi visatos elementai siejami su keturiais metų laikais, kurie atspindi žmogaus gyvenimo ciklą. Visa tai simbolizuoja Rėdos ratas (18 pav.).

a)

b)

18 pav. Rėdos ratas a) rato schema [58]; b) Rėdos ratas ant molinės puodynės [6]

Dar vienas visatos elementų simbolis – kryžius. Visų pirma tai susikirtimo, priešpriešos ženklas: ugnis – vanduo; žemė – oras; dvasia – materija. Ir ne be priežasties kryžiai dažnai buvo statomi kryžkelėse – apsisprendimo vietoje, nes ten sueina visi Visatos keliai [6]. Kryžiaus simbolio prasmė labai plati, tačiau paremta dviejų pradų, elementų ar savybių santykiu, priešybe: nežinodami kas yra šviesa, negalėtume pažinti tamsos. Lietuva seniau buvo vadinama kryžių šalimi, nes šalies peizažą puošė

daugybė memorialinių paminklų: mediniai kryžiai, koplytstulpiai, stogastulpiai. Jie buvo statomi įvairiomis progomis, pažymint džiaugsmo ar liūdesio akimirką: vestuvių proga ar staigos mirties minėjimui, laukiant gero derliaus ar siaučiant ligoms, gimus kūdikiui ar vardinių proga. „Šie paminklai, greta krikščioniškųjų turintys daug senovinių simbolių, buvo labai būdingi lietuvių liaudies menui, išreiškiančiam tautos pasaulėjautą ir meninės kūrybos gabumus“ [14].

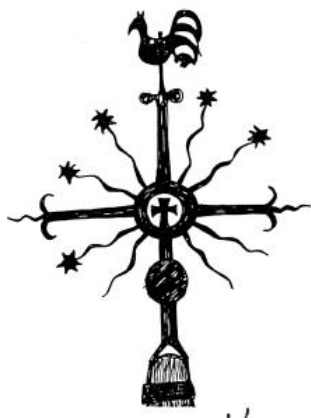
Svarbiausia visais laikais žmogui buvo ugnis, todėl nenuostabu, kad lietuviai ją laikė šventa, garbino ir kartu bijojo. Ugnies garbinimas siekia giliausios senovės laikus. Jis atsirado iš klajoklių laužo ugnies kulto. Kadangi lauke kūrento laužo ugnis ilgus amžius gynė žmones nuo tamsos, šalčio, plėšrių žvėrių, priešų, ji buvo laikoma antgamtinė, nepaprasta. Pernešta į namus, ji neprarado tų pačių ypatybių: švenčių metu buvo uždegama aukuro, laužo ar žvakių ugnis, o Šventaragio slėnyje nuolatos degė Amžinoji ugnis. Ugnies uždegimas laikytas ypatingu ritualu, todėl atliekamas tik namų šeiminių su didžiule pagarba ugniai. Norint apsisaugoti nuo galimo ugnies žalingo poveikio ji buvo rūpestingai prižiūrima, vakarais kalbamos maldos ugnies deivei – Gabijai [59]. Ugnis dažnai vaizduota jau aptartais svastikos, Perkūno kryžiaus bei Saulės simboliais. Taip pat su ugnimi siejamas gaidys, nes gaisrą atnešdavęs aitvaras, pasivertęs raudonu gaidžiu.

Tokia pat didelę reikšmę žmogui visais laikais turėjo ugnies priešingybė – vanduo. Nes tai yra visos gyvybės pradžių pradžia. Tautosakoje jis minimas dažniau nei ugnis, tai įtakojo Lietuvos kraštovaizdis gausus upių, upelių ir ežerų. Vandens pasaulis – tarsi kitas, atskiras pasaulis, bet kartu gyvybiškai ir sakrališkai susijęs su žmonėmis [60]. Ritualinėse apeigose ir švenčių papročiuose vanduo naudotas kaip apsivalymo priemonė. Šios stichijos mistifikavimą lėmė paslaptینگumas, vandens telkinių platybės ir gylis. Taip pat tai, kad vanduo ne tik gelbsti, maitina, bet gali ir sunaikinti. Tikėta, kad negalima nepagarbiai elgtis su vandeniu, nes jis kerštaudamas nuskandins žmogų, o nuskendusiujų vėlės taip ir pasilieka vandenyje. Plačiai pasakojama apie Gyvybės vandenį, kuris atjaunina, suteikia energijos ir jėgų. „Pirminė gyvybės vandens buveinė buvusi po stovinčiu prie Kosminio medžio didžiuliu akmeniu, iš kur išteka viso pasaulio vandens šaltiniai“ [61]. Vandens ir akmens sąsaja neatsitiktinė, mat tikėta, kad akmens dauboje susikaupęs vanduo turi stebuklingų gydomųjų galių ir yra šventas, nes atėjęs iš dangaus. Tokiu vandeniu buvo gydomos ligos, taip pat jis naudotas kaip apsisaugojimo nuo blogio priemonė. Vandens dievų būta daug, bet pagrindinė iš jų – deivė Mara. Vanduo liaudies mene dažnai vaizduojamas trikampių, zigzagu, vingiuota linija (19 pav.)

19 pav. Vandens simboliai [62]

Žemės elementas aptartas skyriuje „Žemės kultas“ (16psl.). Oras lietuvių liaudies tautosakoje neakcentuojamas, tautodailėje šį visatos elementą įprasmina paukščiai. Jie perspėdavę apie artėjančias orų permainas, kartais apie nelaimes ir vargus. Jei gandras ar kregždė susisuko lizdą sodyboje – tai sėkmės ir gerovės ženklas. Tautosakoje minima daugybė paukščių: gegutės, balandžiai, kregždės, gandrai, strazdai, lakštingalos, tuo tarpu liaudies mene jie nekonkretizuojami dažnai vaizduojami profiliu, tik iš specifinių bruožų atskiriant paukščio rūšį (pvz.: tai gaidys ar gegutė). Gyvenamųjų pastatų puošyboje, medinių kryžių ir buitinių daiktų dekore (20 pav.), paukščiai dažnai vaizduojami bendroje kompozicijoje su augaliniu ornamentu. Paukščių pozicionavimas gyvybės medžio apačioje arba virš jo, leidžia daryti prielaidą, kad taip vaizduojamos mirusiųjų sielos [63].

a)

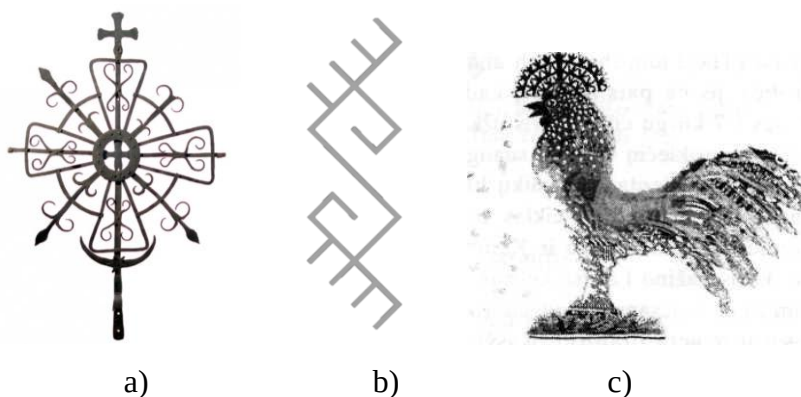
b)

c)

20 pav. Paukščiai liaudies mene: a) kryžiuose [64]; b) šiaudiniame sode [65]; c) kraičio skrynioje [66]

Oras dar gali būti vaizduojamas vėją reiškiančiais motyvais (10 pav. 15psl.), vėjo malūnu arba aitvaru sklandančiu ore. Įdomu tai, kad aitvaras – antgamtinė būtybė, nešanti turtus, žmogui pasirodydavęs sparnuotojo žalčio arba ugninio gaidžio pavidalu (21 pav.) [67].

21 pav. Oro simboliai: a) vėjo malūnas kryžiuje [68]; b) sparnuotasis žaltys [69]; c) ugninis gaidys [70]

Visi aptarti lietuvių liaudies simboliai turi daugybę juos simbolizuojančių geometrinių motyvų, kai kurie jų pateikiami darbe, kiti dėl jų gausybės nepaminti. Tai tik dar kartą įrodo lietuvių liaudies kūrybiškumą ir tikėjimą savo kultūra. Norą puošti savo kasdienybę, gyvenimas laikantis gamtos ritmo, mistifikavimas to, kas nežinoma lėmė archajiškų simbolių atsiradimą ir ilgą gyvavimą.

„Archajiški liaudies meno motyvai reikšmingi mokslui kaip ir senosios kalbos, kur senieji žodžiai tarnauja senųjų kalbos formų rekonstrukcijai. Lietuvių liaudies menas ir tautosaka iki pat naujausių laikų išsaugojo daugelį senosios liaudies kultūros elementų, iš kurių galima spręsti apie visuomenės dvasinio brandumo lygį. Šių elementų nagrinėjimas padeda suprasti liaudies meno esmę“ [8]. Tik supratęs praeities meno esmę galima atskleisti jį kitiems, parodyti, kokia turtinga ir didinga Lietuvos praeitis ir jos žmonės.

1.1.5. Išvados

1. Archajiškasis žmogus savo tautinį identitetą išreiškė simboliais taikomojo pobūdžio dirbiniuose. Dekoro elementai buityje rodo galias tautos tradicijas ir pasididžiavimą savo gimtuoju kraštu.
2. Liaudies meno dėka susiformavo savita ir unikali tautos kultūra, kuri šiandieniniame pasaulyje yra nublankusi ir nepelnytai pamiršta.
3. Lietuvos kultūros artefaktų, simbolių suvokimas reiškia ne tik savo šaknų pažinimą – tik pažinus savąją kultūrą, galima ją tinkamai perteikti kitiems.
4. Lietuvių liaudies simbolių atsiradimą lėmė gamtos kūnų, reiškinių mistifikavimas, sudievinimas to, kas yra paslaptinga ir nepažįstama. Todėl simboliai buityje atliko ne tik dekoratyvinę funkciją, bet ir apsaugos nuo nelaimių ar blogio.

1.2. NACIONALINĖ SIMBOLIKA LIETUVIŲ DIZAINERIŲ KŪRYBOJE

„Liaudies menas turi būti mūsų meno pamatas, iš jo turi iškilti savotiškas lietuvių stilius, jis yra mūsų pasididžiavimas, nes tas gražumas, kurį jis turi savyje, yra grynas, savotiškas ir išimtinai lietuviškas“

M. K. Čiurlionis [1]. Šie žodžiai taikliai atskleidžia etninės kultūros reikšmę menui, žmogui ir pačiai tautai. Savos kultūros pažinimas padeda išlaikyti tautinį tapatumą ir suteikia galimybę atskleisti savo tautos unikalumą kitoms šalims. Tai yra ypač svarbu šiandieniniame pasaulyje, nykstant valstybių sienoms, svarbu išlaikyti savitumą, saugoti ir puoselėti savąją kultūrą bei istorinį paveldą.

Dažnai diskutuojama apie jaunų žmonių vangų domėjimąsi liaudies menu [71]. Tačiau vaikų švietimas darželiuose ir mokyklose tautiškumo tema, davė teigiamus rezultatus. Vis daugiau kūrybingo jaunimo idėjų semiasi iš etnokultūros, archajiškųjų simbolių bei tradicijų. Bene seniausias ir labiausiai žinomas prekinis ženklas, kuriantis naujos tapatybės lietuvių yra „LT identity“ [72]. Tai žinomiausia Ievos Ševiakovaitės ir Jolantos Rimkutės kūrybos pakraipa, aprėpianti ne tik drabužius, jų dizainą, bet ir įvairius kasdienes daiktus. Šiuolaikiniai madingo silueto drabužiai derinami su nepelnytai pamiršto tautinio kostiumo atributais, senovine simbolika, raštais. Projektas sėkmingai plėtojamas daugiau nei dešimtmetį, tai rodo, kad pagarba praeičiai ir tradicijų puoselėjimas, persipinantis su šiuolaikiškumu yra paklausus produktas. Vartotojai tampa labiau sąmoningi ir suvokia praeities svarbą ir vertę.

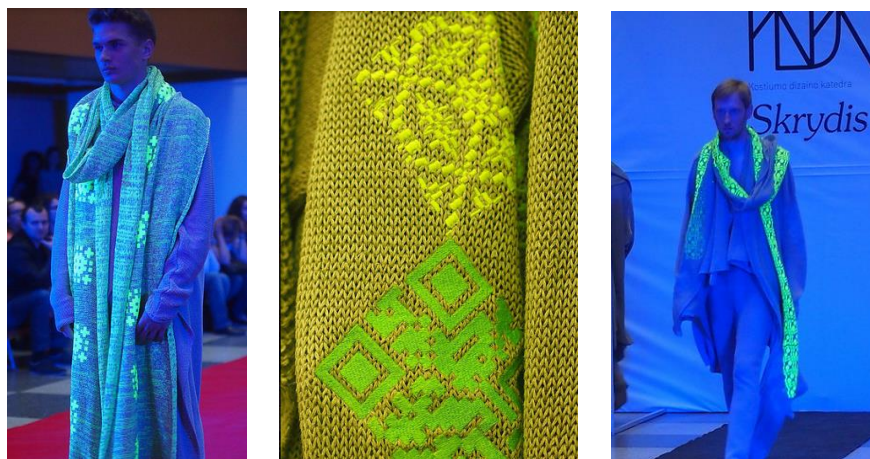
a)

b)

c)

22 pav. Lt identity kūryba: a) retrospektyva 2011 [73]; b) pagalvė su elniu devyniaragiu [74]; c) lelijų motyvais marginti modeliai [75]

Jaunieji dizaineriai vis aktyviau gilinasi į liaudies kūrybą, gvildena tautiškumo temą ir perteikia visa tai savo kūryboje. Vilniaus dailės akademijos kostiumo dizaino katedros absolventų madų šou „Skrydis“, kasmet sulaukiantis didelio visuomenės dėmesio, pristato Sigito Milkevičiaus megztų dvipusių lino drabužių kolekciją (23 pav.). Pasirinktas pavadinimas „QR_LT“ neatsitiktinai, mat nuskenavus išmaniuoju telefonu išsiuvinėtus QR kodus atsiskleidžia autoriui svarbiausios vertybės – meilė, darbštumas, išmintis, vienybė, pasiaukojimas, atkaklumas, tolerancija, laisvė.

23 pav. Sigito Milkevičiaus kolekcija „QR_LT“ [76]

„Jaunojo dizainerio konkurse“ publikos prizą laimėjusi Elmiros Asadulajevos kolekcija „Home_LT“ įkvėpta lietuvių liaudies gyvenmenos ir tradicijų. Drabužių formos atkartoja liaudiškos skaros siluetą, kuria saugumo ir jaukumo įspūdį.

24 pav. Elmiros Asadulajevos kolekcija „Home_LT“ [77]

Tautiškumo tema aktuali reprezentuojant Lietuvą kitose šalyse, šiuo atveju svarbu atskleisti liaudies grožį, pateikti jį taip, kad trauktų svetimšalių akį ir skatintų domėtis Lietuva. Šiuos tikslus sėkmingai įgyvendino Juozas Statkevičius Pietų Korėjoje vykusios parodos „Expo 2012“ atstovėms sukūręs elegantiškus kostiumus su tradiciniu baltu nuometu. Ant juodos spalvos šiuolaikiškų kostiumų išryškėja tautinio kostiumo detalės: austinė juosta su liaudies simbolika ir baltas, Klaipėdos krašto nuometas.

25 pav. Juozo Statkevičiaus kurti kostiumai [78]

Dizainerio žodžiais: „iš lietuviško tautinio kostiumo galima pasisemti daug įkvėpimo, tik jį turime pateikti elegantiškai, pasauliniu lygiu“ [78]. Šis teiginys atskleidžia koks turėtų būti šiuolaikinės aprangos ir archajiškojo kostiumo santykis dabartiniame pasaulyje. Taikomasis menas kilęs iš protėvių gyvenimo, tikėjimo ir buitės, negali būti užmirštas. Praeitis yra įaugusi į lietuvių kraują, ji brangi ir vertinga – todėl turi „tapti savastimi ir kasdienybės vyksmu, kiekvieno piliečio ir žmogaus individualumu“ [79].

1.3. MADOS TENDENCIJŲ APŽVALGA

Kuriant drabužių kolekciją svarbu apžvelgti į perspektyvinių metų 2015/2016 pavasario/vasaros mados tendencijas, kadangi mados visumą diktuoja didieji pasaulio mados centrai. Kasmet skelbiamos rudens/žiemos ir pavasario/vasaros kolekcijos, akcentuojančios pagrindines sezono tendencijas: spalvas, formas, raštus, faktūras, aksesuarus. Mada tapo labai patraukli ir populiari dėl nuolatinio kitimo bei atsinaujinimo. Nauji stiliai, drabužio formų bei raštų gausa leidžia vartotojui geriau išreikšti save bei sukurti išorinį vaizdą, atspindintį žmogaus charakterį.

Šiais metais mados pasaulyje pastebimas brandaus minimalizmo grįžimas, drąsios ir aiškos, bet kartu ir laisvos formos, autentiškumo paieška. Kasdieninis stilius tampa nuobodžiai komfortabilus ir daugiau spontaniškas. Kaip ir šiuolaikinis pasaulis, taip ir mados dizaineriai drąsiai naudojami naujomis technologijomis ir inovacijomis. Neįprastos medžiagos, derinimas to, kas nesuderinama, futuristinis stilius, šiemet neapleis ir mados podiumų. Vyrų madoje pastebimas didesnis atsipalaidavimas, poilsio ir pramogų troškimas, todėl kolekcijose karaliauja šortai – patogūs ir laisvi. Taip pat laisvesnės formos palaidinės kuriančios komforto įspūdį. Šviesūs ir švelnūs tonai kuria ramybę, kontrastas suteikia žaismingumo, vyrauja pastelinės spalvos. Šio sezono akcentas šiltai raudona, gaiviai mėlyna bei geltonai žalia.

Šiltajam sezonui rekomenduojama šiltų ir šviesių spalvų paletė (26 pav.). Šaltąjį sezoną mados viršūnėse karaliavusios pastelinės spalvos tapo ryškesnės ir drąsesnės. Natūralios gamtos atspalviai

skatina kurti harmoniją ne tik išorėje, bet ir viduje. Ryškios koralų ir fuksijos spalvos suteikia kasdienybei šventinę nuotaiką ir džiugesį. Gelsvai žalia laimo spalva yra pagrindinė šį sezoną, gali būti derinama su žemiškai ruda, tamsia turkio žalia ar chaki spalvomis taip suteikiant įvaizdžiui daugiau natūralumo, organiškumo.

26 pav. Spalvų paletė [80]

Vasara neįsivaizduojama be šortų, todėl nei vyrų, nei moterų spinta šiais metais be jų negali apsieiti (27 pav. a, b). Balenciaga Paryžiaus mados savaitėje demonstruoja neįprasto silueto, gausiai raštuotus šortus, savo forma iš pirmo žvilgsnio primenančius sijoną. Pastaraisiais metais ryški tendencija derinti šortus su klasikiniu stiliaus švarkais, tai demonstruoja Juun J modeliai (27 pav.c).

27 pav. Šortai: a) TNG [81]; b) Balenciaga [82]; c) Juun.J [83]

„Crop-top“ palaidinės primenančios 90-ųjų stilių, apnuogina pilvą ir yra derinamos su paaukštinto liemens kelnėmis ar sijonu. Mafia filo trumpą palaidinę derina su sijonu iki kelių, o Barbara Bui su trumpučiais paaukštinto liemens šortais (28 pav. a,b). „Crop-top“ palaidinės tapo populiarios visur, nors atrodo neįtikėtina, bet jos įsiskverbė ir į vestuvinių suknelių madas (28 pav. c).

28 pav. „Crop – top“ palaidinės: a) Maria filo [84]; b) Barbara Bui [85]; c) Theia [86]

Berankovės palaidinės su išplatinta pečių siūle suteikia siluetui masyvumo. Tokį kirpimą šiltajam sezonui siūlo Barbara Bui, J.W.Anderson,

a)

b)

c)

29 pav. Masyvūs pečiai: a) Barbara Bui [87]; b) J.W.Anderson [88]; c) Herrera [89]

Mada yra nepastovi, ji kinta vis greitesniu ritmu, nauja greit pamirštama, tuomet tai kas sena pateikiama naujai. Dizaineriai ieškodami naujo įkvėpimo šaltinio dažnai žvalgosi į išskirtinius tautų bruožus, tautinių drabužių raštus, ornamentus, simbolius, formas ar spalvas. Etnografijos tendencija

išsiskiria įvairioms gentims būdingais raštais, grafikos piešiniais ir kontrastingų spalvų derme susilieja į etnostilių, kuris metai iš metų grįžta į mados viršūnę. Šie metai taip pat ne išimtis, KTZ 2015 metų pavasario kolekcijoje panaudojo senovės graikų simboliką (30 pav. a), Dsquared² savo kolekcijoje suliejo įvairių tautų motyvus (30 pav. b), o Martin Margiela panaudojo skandinaviško etnostiliaus motyvus (30 pav. c).

30 pav. Etniniai motyvai: a) KTZ [90]; b) Dsquared² [91]; c) Martin Margiela [92]

Pasaulinės mados podiumuose dažnai karaliauja Azijos, Afrikos, Amerikos, vakarų Europos ir skandinavų tautų motyvai. Jie išsiskiria savo stilistika, išskirtinėmis formomis ir savita simbolika. Kaip jau minėta anksčiau – rytų Europos šalių motyvai vis dar nėra populiarūs ir žinomi pasaulinei mados industrijai. Pastaruoju metu Lietuvoje pastebima patriotiškumo tendencija, kurios dėka atgaivinamos pamirštos tradicijos, populiarėja liaudies simbolika. Todėl yra vilties, kad anksčiau ar vėliau archajiškoji rytų Europos kultūra įgis pasaulinį pripažinimą.

2. TYRIMŲ METODIKOS SUDARYMAS

2.1. Lino pluoštas

Lino audinio pasirinkimas kuriamai drabužių kolekcijai įtakotas lietuvių liaudies gyvenimo būdo ir tradicijų. Lietuva būdama maža valstybė sugebėjo iki 1940 metų užimti trečiąją vietą pasaulyje pagal linų auginimo mastą [93]. Senosios linininkystės tradicijos gausiai apdainuotos, jų apdirbimo procesai apipinti pasakojimais, ritualais ir dainomis. Visa tai prisimenama iki šiol, nors senasis linų auginimo ir apdorojimo būdas seniai nebenaudojamas dėl mažo našumo ir didelių laiko sąnaudų.

Linais vadinami pluoštai, gaunami iš to paties pavadinimo vienmečio augalo stiebelio, kuris užauga 80-90 cm aukščio ir 1-2 mm storio, o jo viršūnėje užsimezga 10-12 sėklų galvučių. Linai sėjami pavasarį, sudygę ir nužydėję pradeda sparčiai auginti stiebelius, kuriuose formuojasi pluoštai. Stiebeliams

įgavus šviesiai geltoną atspalvį jie raunami, rišami į pėdelius ir džiovinami. Vėliau nukuliamos sėklos, lieka tik šiaudeliai iš kurių išskiriami pluoštai. Seka tolimesni procesai: klojėjimas, mirkymas, garinimas, džiovinimas, minimas, brukimas, šukavimas. Šukavimo metu atskiriami trumpi pluoštai, kurie vadinami pakulomis, iš jų gaunami storesni ir prastesni verpalai, o iš šukuotų linų – plonesni ir kokybiškesni.

Linas pasaulyje žinomas nuo senų laikų dėl išskirtinių savybių, kurios leidžia žmogui jaustis komfortiškai. Linų pluoštai nealergiški, stiprūs, gerai absorbuoja ir desorbuoja drėgmę, laidūs orui, lengvai skalbiami, nepagelsta įtakoti laiko, priešingai – tampa baltesni. Tačiau yra ir kelios neigiamos savybės: glamžumas ir polinkis trauktis. Todėl prieš įgyvendinant drabužių kolekciją, svarbu atlikti lininio audinio santraukos tyrimą (2.3 poskyris).

2.2. Traukumas

Traukumas arba santrauka – tai medžiagų savybė susitraukti, t.y. sumažinti savo matmenis dėl išorinių veiksnių (mechaninių jėgų, šildymo, cheminio apdorojimo ir pan.). Traukumas gali būti naudingas ir žalingas: norint suteikti gaminiui tam tikrą formą baigiamosios apdailos metu traukumas bus naudingas, tačiau kai pasiūtas gaminys išskalbtas susitraukia ir tampa netinkamas dėvėti, tuomet traukumas yra žalingas. Aprangos pramonės procesuose traukumas yra labai svarbus reiškinys, kurį reikia įvertinti tokiuose gamybos etapuose, kaip:

1. Modelio konstrukcijos sudarymas;
2. Higroterminis apdorojimas, dubliavimas;
3. Siuvimas;
4. Eksploatavimas.

Pirmajame etape sudarant drabužio konstrukciją svarbu atkreipti dėmesį į gaminio siluetą, drabužių skaidymą, užlaidų dydį, siūlių skaičių bei skirtingų medžiagų tarpusavio suderinamumą. Žinant, kad medžiaga trauksis, konstruojant gaminio detales būtina numatyti tam tikro dydžio užlaidas santraukai kompensuoti. Taip pat svarbu tinkamai parinkti įdėklines ir pamušalines medžiagas bei siuvimo siūlus, viskas turi būti suderinta su pagrindine medžiaga – tam reikalinga žinoti visų naudojamų medžiagų traukumą.

Atliekant higroterminį apdorojimą ir dubliavimą svarbu parinkti tinkamą režimą, klijinį įdėklų tipą bei suderinti naudojamas medžiagas tarpusavyje, kad veikiama drėgmės sistema neišlinktų, neatsirastų pūslės.

Siuvimo proceso metu reikalinga numatyti papildomas operacijas detalių formoms patikslinti. Eksploatacijos metu būtina įvertinti dėvėjimo sąlygas.

2.3. Lino santraukos tyrimas

Traukumas charakterizuojamas santrauka. Santrauka – tai medžiagos (pluošto, siūlo ar gaminio) susitraukimo dydis – išorinio (drėgminio, šiluminio, cheminio, mechaninio) poveikio ar jų visumos sukkelto medžiagos matmens sumažėjimas ir pirmykščio matmens santykis, paprastai išreiškiamas procentais.

Santrauka paprastai apibūdinama linijinių matmenų pokyčiais:

$$y = \frac{l_0 - l_1}{l_0} * 100\% \quad (1)$$

kur l_0 – pradinis matmuo;

l_1 – matmuo po susitraukimo.

Ši santrauka nustatoma metmenų, ataudų ir, jei reikia, kitomis kryptimis.

Aprangos medžiagos paprastai traukiasi palaipsniui, po kiekvieno poveikio, tačiau santraukos dydis būna nevienodas: didžiausia ji būna po pirmojo poveikio, o toliau palaipsniui mažėja. Pvz.: po pirmojo skalbimo gaunama didžioji santraukos dalis: 50 – 70 % viso būsimo susitraukimo. Po kitų poveikių santrauka kaskart mažėja, o po kelių ar keliolikos – išnyksta.

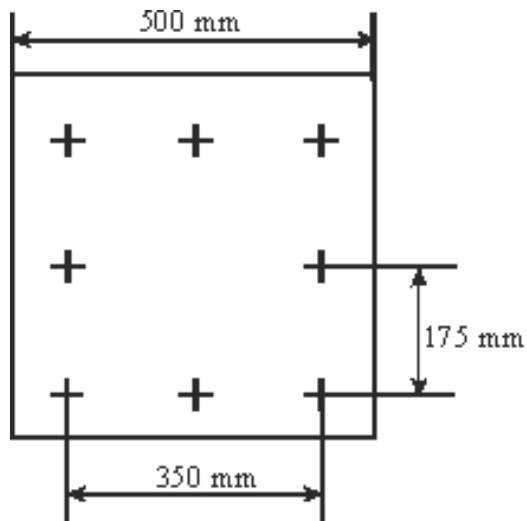
Didžiausią poveikį lininiui audiniui turi pirmasis skalbimas, todėl bandymo metu bus siekiama nustatyti audinio santrauką po pirmojo skalbimo poveikio. Pasirenkamas lininis audinys, kurio parametrai nurodomi 1 lentelėje.

1 lentelė. Medžiagų specifikacija

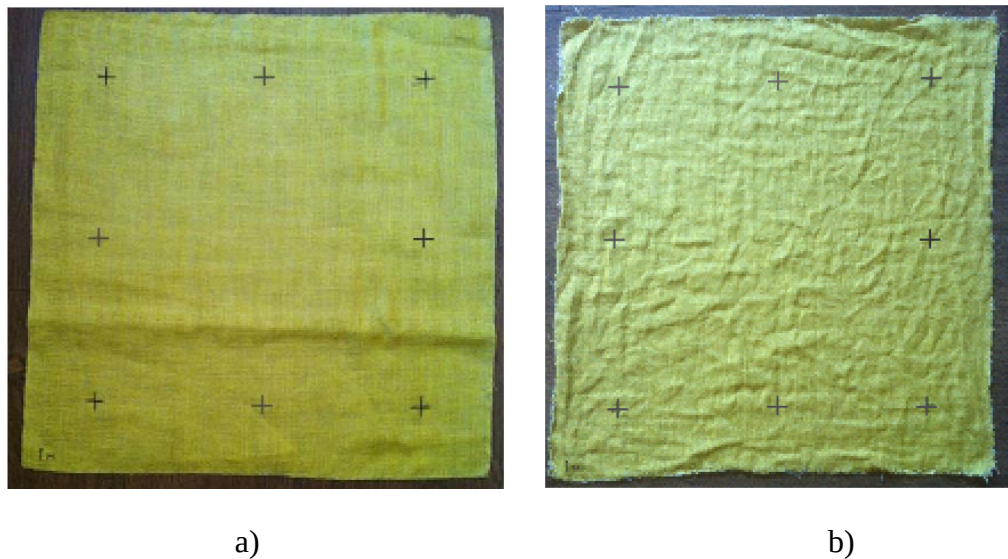
Eil.Nr.	Pavadinimas	Artikulas	Spalva	Pluoštinė sudėtis	Paviršinis tankis, g/m ²	Apdaila	Plotis, m
1.	Linas	11173/78	Geltona	100% linas	180	Dažyta	1,50

Medžiagos santraukos nustatymas atliekamas pagal LST EN ISO 3759:1996/AC:2002 [94] standartą, kuriame nurodomi medžiagų bandinių paruošimo, ženklinimo bei matavimo reikalavimai.

Iškerpami 500×500 mm dydžio bandiniai, kurių kraštai lygiagretūs medžiagos ilgiui ir pločiui. Išilgine bei skersine kryptimi pažymimos mažiausiai trys poros žymių. Atstumas tarp jų turi būti ne mažesnis kaip 350 mm. Nė viena žymė neturi būti arčiau kaip 50 mm iki bandinio krašto (31 pav.).

31 pav. Bandinio paruošimo schema

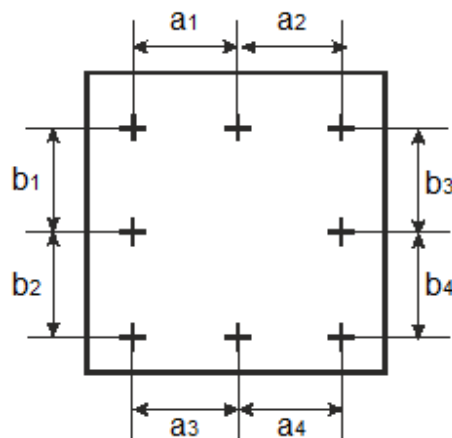

a)

b)

32 pav. Paruoštas bandinys: a) prieš skalbimą; b) po skalbimo

Bandiniai išskalbiami vieną kartą automatine skalbimo mašina „Siemens“, naudojant medvilnei ir linui skirtą skalbimo programą, gręžimo greitis 1000 aps/min, parenkama 40° C vandens temperatūra. Naudojamas skalbiklis „Ariel“ be optinių baliklių. Bandiniai džiovinami natūraliai, patiesus ant lygaus pagrindo neištempiant, bet ištiesinus raukšles, 20° C kambario temperatūroje esant 40% santykiniam drėgnumui. Bandiniams išdžiūvus išmatuojami atstumai l_1 tarp kiekvienos taškų poros metmenų ir ataudų kryptimis, 1 mm tikslumu (33 pav.). Duomenys prieš skalbimą ir po skalbimo pateikiami 2 lentelėje.

33 pav. Bandinių po skalbimo matavimo schema

2 lentelė. Audinio matavimo duomenys (mm)

Bandinio Nr.	Ataudų kryptimi				vid	Metmenų kryptimi				vid
	a ₁	a ₂	a ₃	a ₄		b ₁	b ₂	b ₃	b ₄	
1	159	162	166	161	162	175	174	173	174	174
2	155	161	157	159	158	173	170	174	167	171
3	164	160	165	167	164	173	174	171	174	173
4	169	166	166	167	167	174	175	174	173	174
5	163	161	157	155	159	174	172	175	171	173

Apskaičiuojami matmenų pokyčio, išskalbus ir išdžiovinus, išilgine ir skersine kryptimis vidurkiai, apskaičiuojama santrauka. Rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Audinio matavimo duomenų vidurkiai (mm) ir santrauka

Bandinio nr.	Atstumas prieš skalbimą		Atstumas po skalbimo	
	Ataudų kr.	Metmenų kr.	Ataudų kr.	Metmenų kr.
1	175	175	162	174
2			158	171
3			164	173
4			167	174
5			159	173
Vidurkis			162	173
Santrauka, %			7,4	1,1

Medžiagų susitraukimo dydis vadinamas santrauka ir apskaičiuojamas pagal (1) formulę.

Apskaičiuojama lininio audinio santrauka ataudų kryptimi:

$$y_1 = \frac{175 - 162}{175} * 100\% = 7,4\%$$

Apskaičiuojama lininio audinio santrauka metmenų kryptimi:

$$y_1 = \frac{175 - 173}{175} * 100\% = 1,1\%$$

Iš gautųjų duomenų matyti, kad didesnė santrauka yra ataudų kryptimi 7%, metmenų kryptimi tik 2 %.

Atsižvelgiant į gautus rezultatus, atitinkamai bus parinkti matmenų priedai konstrukcijos laisvumui.

Pagal santraukų dydžius gaminiai skirstomi į tris pagrindines grupes (4 lentelė).

4 lentelė. Gaminių grupės pagal santraukų dydžius

Grupė	Medžiaga	Ilginės santraukos, %	
		Išilgai	Skersai
1	Audiniai	1,5	1,5
	Megztinės medžiagos	2,0	3,0
2	Audiniai	3,5	2,0
	Megztinės medžiagos	6,0	8,0
3	Audiniai	5,0	2,0
	Megztinės medžiagos	10,0	15,0

Statistinio apdorojimo rezultatai pateikiami 5 lentelėje. Skaičiai suapvalinti 3 reikšminių skaičių tikslumu.

5 lentelė. Lininio audinio matavimo duomenys ir rezultatai po skalbimo (ataudų kryptimi)

Eil. nr.	Matavimų rezultatų skaitinės vertės (mm)	Gauti rezultatai	
		Aritmetinis vidurkis $\bar{x}$	162
		Vidutinis kvadratinis nuokrypis σ	3,674
		Dispersija σ^2	13,5
1.	162	Variacijos koeficientas v , %	2,268
2.	158	Absoliutinė atsitiktinė paklaida Δ	4,561
3.	164	Santykinė atsitiktinė paklaida δ , %	2,816
4.	167	Pasikliautinio intervalo pradžia I_β	157,4
5.	159	Pasikliautinio intervalo pabaiga I_β	166,6

Atlikus lino santraukos tyrimą apskaičiuoti svarbiausi statistiniai rodikliai. Lininio audinio po skalbimo ataudų kryptimi matavimo rezultatų aritmetinis vidurkis 162 mm. Vidutinis kvadratinis nuokrypis yra 3,674 mm. Jis nusako atsitiktinio dydžio įgyjamą verčių sklaidą apie vidurkį arba kitaip tariant nutolimą nuo vidurkio. Šiuo atveju verčių sklaidą nedidelė. Dispersija yra 13,5 – duomenų pasisklaidymas apie vidurkį didesnis. 2,268 % variacijos koeficientas rodo nedidelę rezultatų sklaidą. Absoliutinė atsitiktinė paklaida $162 \pm 4,56$ mm, santykinė atsitiktinė paklaida yra 2,8 %, esant $\delta < 5\%$ gautieji rezultatai yra pakankamai tikslūs, patikimi. Pasikliautinio intervalo apatinė riba 157,4, viršutinė riba 166,6. Šis intervalas apibūdina rezultato tikslumą, kuo intervalas mažesnis – tuo tikslesni rezultatai. Šiuo atveju rezultatai pakankamai tikslūs.

6 lentelė. Lininio audinio matavimo duomenys ir rezultatai po skalbimo (metmenų kryptimi)

Eil. nr.	Matavimų rezultatų skaitinės vertės (mm)	Gauti rezultatai	
		Aritmetinis vidurkis $\bar{x}$	173
		Vidutinis kvadratinis nuokrypis σ	1,225
		Dispersija σ^2	1,5
1.	174	Variacijos koeficientas v , %	0,708
2.	171	Absoliutinė atsitiktinė paklaida Δ	1,52
3.	173	Santykinė atsitiktinė paklaida δ , %	0,879
4.	174	Pasikliautinio intervalo pradžia I_β	171,5
5.	173	Pasikliautinio intervalo pabaiga I_β	174,5

Lininio audinio po skalbimo metmenų kryptimi rezultatai: aritmetinis vidurkis 173 mm, vidutinis kvadratinis nuokrypis 1,225 mm rodo mažą verčių sklaidą apie vidurkį. Dispersija 1,5 – matavimo vertės nuokrypis nuo vidurkio yra mažas. Variacijos koeficientas 0,708 % patvirtina prieš tai minėtų statistinių rodiklių rezultatą – mažą verčių sklaidą. Absoliutinė atsitiktinė paklaida $173 \pm 1,52$ mm, santykinė atsitiktinė paklaida yra 0,88 %, esant $\delta < 5\%$ gautieji rezultatai yra pakankamai tikslūs, patikimi, šiuo atveju rezultatai yra itin tikslūs. Pasikliautinio intervalo apatinė riba 171,5, viršutinė riba 174,5 rodo didelį rezultatų tikslumą, nes rezultatų intervalas itin mažas.

Lyginant ataudų kryptimi ir metmenų kryptimi gautus rezultatus matyti, kad lininio audinio matavimo metmenų kryptimi gauti rezultatai yra tikslesni, verčių sklaida yra mažesnė, todėl laikoma, kad rezultatai yra patikimesni. Norint nustatyti, ar skirtumas tarp rezultatų ataudų ir metmenų kryptimis yra atsitiktinis ar esmingas, reikia palyginti rezultatų patikimumo intervalus I_β . Ataudų kryptimi pasikliautinio intervalo pradžia 157,4 pabaiga 166,6, metmenų kryptimi pasikliautinio intervalo pradžia 171,5 pabaiga 174,5. Kadangi intervalai nepersidengia, todėl skirtumas tikrinamas naudojantis Stjudento kriterijumi, skaičiuojant koeficientą t_{sk} pagal formulę:

$$t_{sk} = \frac{|\bar{x}_1 - \bar{x}_2| \sqrt{n(n-1)}}{\sqrt{(n-1)s_1^2 + (n-1)s_2^2}}$$

$$t_{sk} = \frac{(173 - 162) \cdot \sqrt{(5 \cdot (5 - 1))}}{\sqrt{(5 - 1) \cdot 13,5^2 + (5 - 1) \cdot 1,5^2}} = 1,8$$

Jei $t_{sk} > t_\beta$, tai skirtumas yra esmingas su atitinkama pasikliovimo tikimybe (0,95). Šiuo atveju $t_{sk} = 1,8$; $t_\beta = 2,776$, tai reiškia, kad $t_{sk} < t_\beta$, tai skirtumas tarp verčių neesmingas (atsitiktinis).

Išvados. Atlikus lino santraukos tyrimą nustatyta santrauka ataudų krypti 7,4 %, metmenų kryptimi 1,1 %. Santrauka skersine kryptimi didesnė nei išilgine. Apskaičiuoti statistiniai rodikliai rodo matavimo duomenų metmenų kryptimi mažą rezultatų sklaidą ir matavimo verčių patikimumą bei tikslumą. Duomenų ataudų kryptimi rezultatai apie vidurkį pasiskirstę plačiau, tačiau taip pat yra patikimi. Lyginant rezultatus tarpusavyje, matyti, kad pasikliautiniai intervalai nepersidengia, todėl skirtumas tikrinamas Stjudento kriterijumi. Nustatyta, kad skirtumas yra neesmingas, atsitiktinis. Įvertinus gautus tyrimo rezultatus rekomenduojama audinį išskalbti prieš siuvant gaminį, tam kad išvengti audinio susitraukimo eksploatacijos metu. Šis būdas yra patikimesnis nei užlaidų paskirstymas, pagal gautąjį santraukos procentą, bazinio pagrindo brėžinyje, kadangi šiuo atveju neegzistuoja žmogiškasis faktorius.

3. PRIEŠPROJEKTINIAI TYRIMAI

3.1. Paklausos analizė. Anketavimas

Prieš kuriant šiuolaikinių drabužių kolekciją su lietuvių liaudies simbolika, tikslinga išsiaiškinti vartotojų požiūrį į tautinę simboliką, surinkti informaciją apie potencialius vartotojus bei ištirti kuriamų drabužių paklausą. Šiuo tikslu atliekamas anketavimas – sociologinės informacijos rinkimo būdas, kai respondentai patys atsako į pateiktus klausimus [95]. Apklausa vykdoma elektroniniu būdu įvertinus privalumus ir trūkumus:

Anketinės apklausos elektroniniu būdu privalumai

1. Užtikrina pakankamą atrankos dydį.
2. 100 - procentinis arba artimas jam anketų grąžinimo lygis.
3. Nėra galimybės iškraipyti atsakymus dėl apklausos vykdytojo elgsenos ar veiksmų.
4. Galimybė respondentams užpildyti anketą jiems patogiu laiku.
5. Galimybė respondentams pildyti anketą jiems įprastu tempu, neskubant.
6. Anketavimo duomenys suvedami automatiškai, todėl išnyksta klaidų dėl žmogiškojo faktoriaus tikimybė
7. Garantuojamas anonimiškumas, todėl respondentai gali jaustis laisvai.
8. Mažos sąnaudos lyginant su asmenine apklausa arba apklausa telefonu.

Metodo trūkumai

1. Mažesnis atsakymų skaičius, nei tikėtasi.
2. Atsakymai gali būti atlikti skubotai, todėl netikslūs, galima šalutinė aplinkos įtaka
3. Nėra galimybės gauti papildomos informacijos apie respondentą, pvz.: aprangą, išvaizdą ir pan.
4. Ribotas klausimų kiekis ir išsamumas, kuo ilgesnė anketa, tuo mažesnis procentas respondentų skirs savo laiką jai atsakyti.
5. Eliminuoama galimybė apklausėjui paaiškinti klausimus.

Sudaromas anketos klausimynas, kuris susideda iš trijų dalių: informacijos apie respondentą rinkimas, jų žinios apie tautinę simboliką ir drabužių su lietuvių liaudies simbolika paklausa. Anketą sudaro 15 struktūrizuotų klausimų (2 priedas). Anketos klausimynas sudaromas remiantis V. Dičkaus knygoje pateikiama informacija [96]. Pasirinkti struktūrizuoti klausimai, nes jie nustato alternatyvių atsakymų eilę ir atsakymo formą bei neapsunkina respondento taip, kaip atviri klausimai.

Sudaryta anketa patalpinama svetainėje www.apklausa.lt [97]. Anketos nuoroda platinama draugams ir pažįstamiems socialinių tinklų pagalba. Taip pat pasinaudojama svetainės teikiama paslauga: anketos reklamavimu ir nuorodų talpinimu kituose internetiniuose puslapiuose. Rekomenduojant anketą užpildyti pažįstamiems žmonėms, orientuojamasi į 18-40 amžiaus respondentus, neišskiriant lyties.

Svarbus akcentas respondentų parinkime – pageidaujama, kad anketą užpildytų gyvenantys ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Taip siekiama palyginti gyvenančiųjų Lietuvoje ir užsienyje nuomones apie lietuvišką simboliką, jos reikalingumą ir pritaikymą šiuolaikinėje aprangoje. Pageidaujamas respondentų skaičius 50.

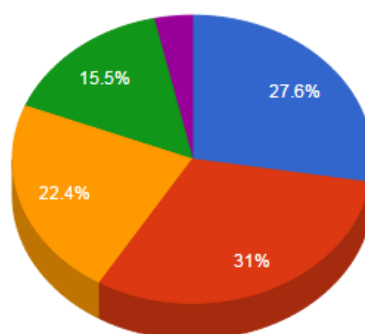
3.2. Rezultatų analizė

Anketavimas vykdomas 1 mėnesį, gautųjų atsakymų skaičius 58. Gautieji rezultatai pateikiami iliustruojant grafiškai:

1 dalis. Informacija apie respondentą:

Didžioji dauguma respondentų yra moterys (64 % moterų, 36 % vyrų). Lietuvoje gyvena 69 % apklaustųjų, užsienyje – 31 %. Amžiaus pasiskirstymas pateikiamas 34 pav., didžioji dauguma respondentų yra 22-30 (31 %) ir 18-21 (28 %) metų amžiaus. Mažiausia tarp apklaustųjų 60 ir daugiau metų amžiaus respondentų (tik 3,5 %).

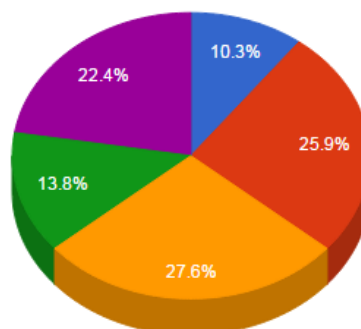
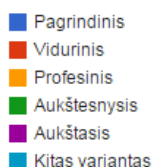
Koks Jūsų amžius?

34 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Apklaustųjų išsilavinimas pateikiamas 35 pav.: daugiausia apklaustųjų yra įgiję profesinį – 28 % bei vidurinį išsilavinimą – 26 %.

Jūsų išsilavinimas:

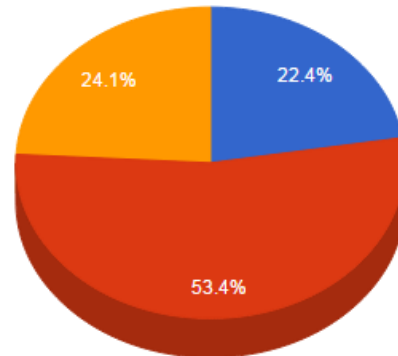

35 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Didžiosios daugumos respondentų (53,4 %) yra vidutinės mėnesinės pajamos (231-500 € arba 800-2000 Lt). Likusioji dalis pasiskirsčiusi bene tolygiai: 22,4% pajamos mažiau nei 231 € (800 Lt), 24,2 % - daugiau nei 500 € (2000 Lt). Respondentų mėnesinės pajamos pateikiamos 36 pav.

Jūsų mėnesinės pajamos:

- Mažiau nei 231 € (800 Lt)
- 231 € - 580 € (800 Lt - 2000 Lt)
- Daugiau nei 580 € (2000 Lt)

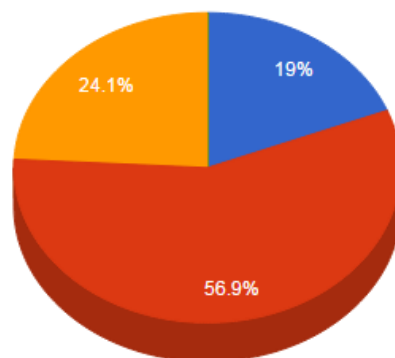

36 pav. Respondentų mėnesinės pajamos

Drabužių pirkimo dažnis pateikiamas 37 pav. Dažniausiai drabužiai perkami maždaug kartą per mėnesį.

Kaip dažnai perkate drabužius?

- Dažnai - beveik kiekvieną savaitę
- Kartais - maždaug kartą per mėnesį
- Retai - kelis kartus per metus
- Kitas variantas

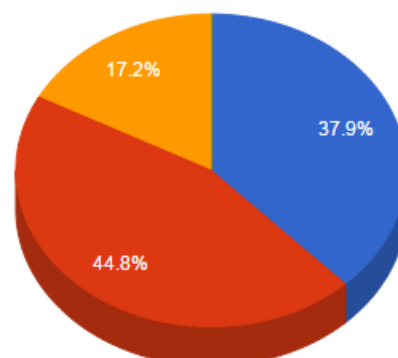

37 pav. Drabužių pirkimo dažnis

Išleidžiama mėnesinė pinigų suma drabužiams yra 29 € - 145 € arba 100 Lt – 500 Lt (38 pav.)

Kokią sumą pinigų išleidžiate savo drabužiams per mėnesį?

- Mažiau nei 29 € (100 Lt)
- 29 € - 145 € (100 Lt - 500 Lt)
- Daugiau nei 145 € (500 Lt)
- Kitas variantas

38 pav. Mėnesinė suma išleidžiama drabužiams

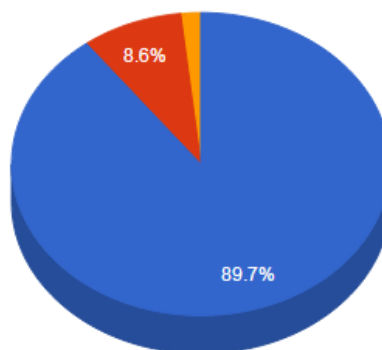
Apibendrinant 34 pav. ir 35 pav. grafikus, matyti, kad didžioji dalis respondentų drabužius perka maždaug kartą per mėnesį, tam išleisdama 29-37,9 € (t.y. 100 -500 Lt) per mėnesį (44,8 %). Mažiau nei 29 € (100 Lt) drabužiams išleidžia 37,9 %, daugiau nei 145 € (500 Lt) – 17,2 %.

2 dalis. Respondentų žinios apie lietuvišką simboliką:

Ši dalis pradedama klausimu ar didžiuojamasi esant lietuviu? Atsakymai nestebina, didžioji dauguma, t.y. 90 % procentų didžiuojasi būdami lietuviais (39 pav.). Šie atsakymai leidžia daryti prielaidą apie lietuvių patriotiškumą ir meilę tėvynei.

Ar didžiuojatės, kad esate Lietuvis?

■ Taip
■ Ne
■ Kitas variantas

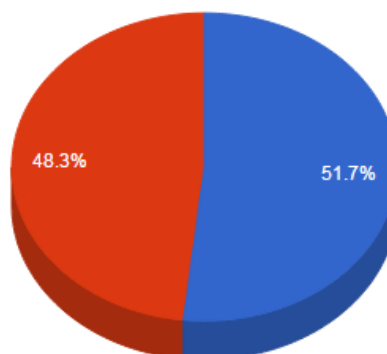
taip labai didžiuojusi

39 pav. Respondentų nuomonė apie pasididžiavimą savo tėvyne

Paklausus respondentų ar žino lietuvių liaudies simbolius rezultatai pasiskirstė tolygiai: 52 % apklaustųjų mano, kad žino lietuviškuosius simbolius, 48 % lietuviškų simbolių nežino (40 pav.).

Ar žinote, kokie yra Lietuvių liaudies simboliai?

■ Taip
■ Ne

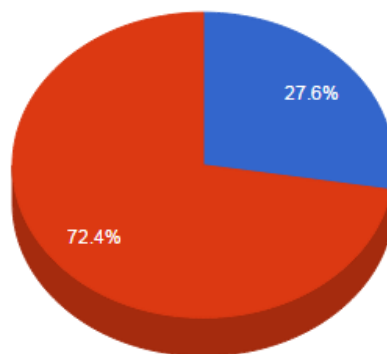

40 pav. Respondentų žinios apie lietuvių liaudies simbolius

41 pav. pateiktame grafike matyti, kad tik 28 % respondentų mano, kad žino lietuviškų liaudies simbolių reikšmę.

Ar žinote ką jie reiškia?

■ Taip
■ Ne

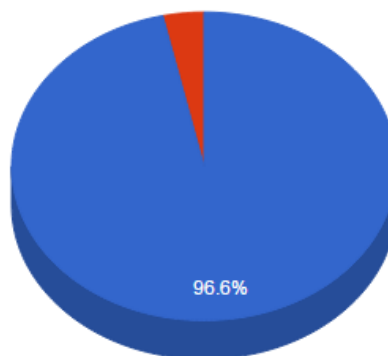

41 pav. Respondentų žinios apie lietuvių liaudies simbolių reikšmes

Tačiau esant galimybei net 97 % respondentų būtų įdomu sužinoti lietuvių liaudies simbolių reikšmes, tai matyti iš 42 pav. pateikto grafiko.

Ar esant galimybei Jums būtų įdomu sužinoti Lietuvių liaudies simbolių reikšmes?

■ Taip
■ Ne

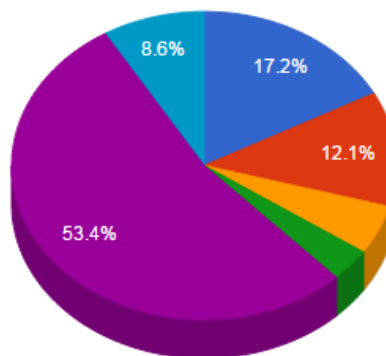

42 pav. Informacijos apie lietuviškų simbolių reikšmę reikalingumas

Tolimesnis klausimas (43 pav.) užduodamas siekiant išsiaiškinti kokius drabužius respondentai mieliau renkasi: didžioji dauguma apklaustųjų (53 %) renkasi įvairius drabužius.

Kokius drabužius mieliau renkatės?

- Vienspalvius
- Raštuotus
- Su užrašais
- Su simboliais
- Įvairius
- Kitas variantas

atitinkancius figura

tinkancius man

atitinkancius figura

tinkancius

visokius

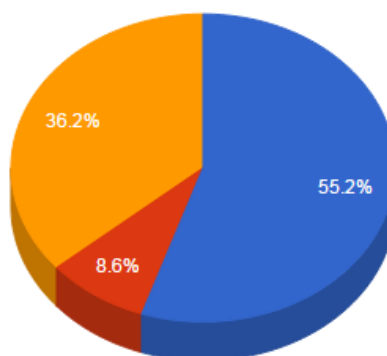
43 pav. Drabužio apipavidalinimo reikšmė jo paklausai

3 dalis. Drabužių su lietuvių liaudies simbolika paklausa:

Siekiant išsiaiškinti simbolio įtaką drabužio pirkimui užduoti du panašūs klausimai: ar respondentas pirktų drabužį tik dėl patikusio simbolio ir ar norėtų įsigyti drabužį su lietuvių liaudies simboliu. Atsakymai pateikiami 44 ir 45 pav. 55 % apklaustųjų pirktų drabužį tik dėl patikusio simbolio.

Ar pirktumėte drabužį tik dėl patikusio simbolio?

- Taip
- Ne
- Galbūt

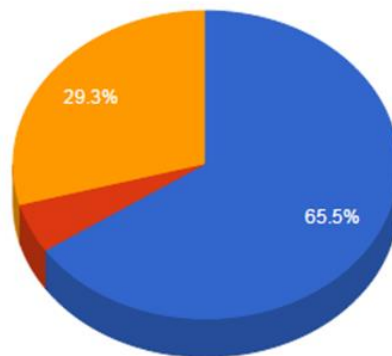

44 pav. Simbolio įtaka drabužio įsigijimui

Iš 45 pav. grafiko matyti, kad net 65 % respondentų norėtų įsigyti drabužį su lietuvių liaudies simboliu, o 29 % atsakė galbūt, tai reiškia, kad drabužis su lietuvių liaudies simbolika yra reikalingas mūsų visuomenei ir būtų paklausus jaunimo tarpe.

Ar norėtumėte įsigyti drabužį su Lietuvių liaudies simboliu?

■ Taip
■ Ne
■ Galbūt

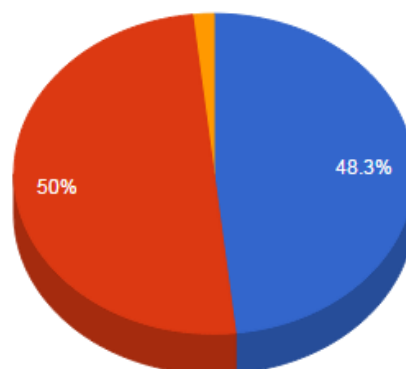

45 pav. Drabužių su lietuvių liaudies simboliu paklausa

Gautieji atsakymai rodo respondentų susidomėjimą drabužiais su simbolika, tačiau šie atsakymai negali būti vertinami kaip vienareikšmiškai teisingi, kadangi drabužio įsigijimą lemia daugybė fizinių ir psichologinių faktorių. Šie atsakymai tik leidžia daryti prielaidą, kad drabužiai su simbolika yra paklausūs. Sekantis klausimas apie turimus drabužius su lietuviška simbolika pateikiamas 46 pav.

Ar jau turite įsigijęs drabužių su Lietuvių liaudies simboliu?

■ Taip, turiu
■ Ne, neturiu
■ Kitas variantas

turiu su lt krepšinio atributika

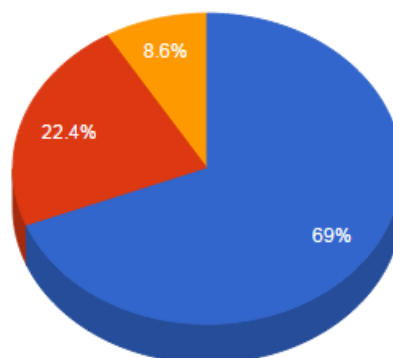
46 pav. Drabužių su lietuvių liaudies simboliu atsakymų pasiskirstymas

Atkreipiamas dėmesys į vienintelį komentarą apie krepšinio atributiką, kas rodo, kad galbūt respondentai teigdami, jog turi įsigiję drabužių su lietuvių liaudies simboliu, turi omenyje drabužius su Lietuvos trispalve ir panašia krepšinio sirgaliams skirta atributika.

47 pav. pateikiami respondentų atsakymai apie drabužių su lietuvių liaudies simbolika trūkumą. Net 69 % apklaustųjų mano, kad tokių drabužių Lietuvoje trūksta.

Ar trūksta, Jūsų nuomone, Lietuvoje "patriotiškų" drabužių (su lietuvių simbolika, ornamentika ir pan.)?

■ Trūksta
■ Galėtų būti daugiau
■ Netrūksta
■ Kitas variantas

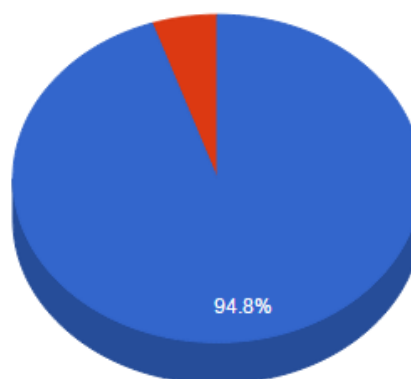

47 pav. Drabužių su lietuvių liaudies simboliu atsakymų pasiskirstymas

48 pav. pateikiami respondentų atsakymai apie drabužių su lietuvių liaudies simbolika reikalingumą. Net 95 % apklaustųjų teigia, kad drabužiai su lietuvių liaudies simbolika yra reikalingi.

Kaip manote ar tokie drabužiai reikalingi?

■ Taip, reikalingi
■ Ne, nereikalingi
■ Kitas variantas

48 pav. Drabužių su lietuvių liaudies simboliu atsakymų pasiskirstymas

Apibendrinimas. Atlikus apklausą ir apžvelgus rezultatus, galima teigti, kad respondentų dauguma yra 22-30 metų amžiaus moterys, turinčios profesinį išsilavinimą ir gyvenančios Lietuvoje. Jų mėnesinės pajamos yra vidutinės, drabužius perka maždaug kartą per mėnesį, tam išleidamos nuo 29 € iki 145 € (100-500 Lt). Svarbus pastebėjimas, kad 31% respondentų sudaro emigrantai, gyvenantys užsienyje, todėl koregavosi išsilavinimo ir mėnesinių pajamų rezultatai (didžiosios daugumos respondentų išsilavinimas vidurinis arba profesinis, tačiau mėnesinės pajamos yra vidutinės 231-580 € (800-2000 Lt) arba didesnės nei 580 € (2000 Lt)). Iš antrosios apklausos dalies matyti, kad respondentai didžiuojasi būdami lietuviais ir žino lietuvių liaudies simbolius, tačiau nežino jų reikšmės. Iš to seka išvada, kad simbolių reikšmių nežinojimą įtakoja informacijos stoka arba respondentų nesidomėjimas tokia informacija. Tačiau sekantis klausimas išsklaido abejones ir paneigia prielaidą apie respondentų nesidomėjimą ar nenorą domėtis lietuvių liaudies simbolika, kadangi 97% apklaustųjų teigia esant

galimybei norintys sužinoti liaudies simbolikos reikšmę. Tolesni klausimai atskleidžia respondentų polinkį į drabužių įvairovę, kas reiškia jaunų žmonių atvirumą naujovėms ir originalumui, taip pat simbolio įtaką drabužio pirkimui – atsakymai rodo teigiamą požiūrį į simboliką pateikiamą ant drabužių. Klausimas apie turimus drabužius su lietuvių liaudies simbolika atskleidė nenumatytą scenarijų: dauguma respondentų teigė turintys tokių drabužių, tačiau sekantis klausimas apie šių drabužių trūkumą rodo prieštaravimą išsakytajai nuomonei. Todėl galima teigti, kad respondentai drabužius su lietuvių liaudies simbolika painioja su pastaruoju metu populiaria krepšinio atributika, kurioje dominuoja lietuviškos vėliavos spalvos ir pan. Tačiau paskutinis klausimas išduoda respondentų troškimą rengtis lietuviškumu alsuojančiais drabužiais, nes 95% apklaustųjų teigė, kad drabužiai su lietuvių simboliais, ornamentika ir pan. yra reikalingi.

Tad atlikus rezultatų analizę, galima teigti, kad kuriama kolekcija su lietuvių liaudies simbolika sulauks susidomėjimo tarp lietuvių, gyvenančių ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

4. PROJEK TINĖ DALIS

4.1. Internetinės svetainės „LT simboliai“ kūrimas

Siekiant išpildyti pasirinktą temą, kuriama informacinio pobūdžio internetinė svetainė „LT simboliai“. Joje pateikiami lietuvių liaudies simboliai su reikšmėmis, moksliniai straipsniai ar jų ištraukos. Orientuojamasi į vartotojus, besidominčius lietuvių liaudies menu ir simbolika. Kadangi informatyvi svetainė skirta visiems ieškantiems informacijos šia tema, todėl vartotojo amžius neribojamas, svetainė kuriama plataus amžiaus spektro vartotojams.

4.1.1. Analogų analizė

Kuriant svetainę svarbu atlikti jau esančių, analogiškų svetainių analizę, įvertinti jų privalumus ir trūkumus. Tai leidžia sumažinti elementarių klaidų skaičių, tokių kaip neaiški struktūra, neinformatyvus turinys ir pan.

7 lentelė. Analogiškų svetainių analizė

Eil.Nr.	Pavadinimas	Aprašymas	Privalumai/Trūkumai
1.	LT IDENTITY http://www.studijalt.eu/lt-identity/	Prekinis ženklas „LT identity“ – tai Ievos Ševiakovaitės ir Jolantos Rimkutės kūryba, aprėpianti ne tik drabužius, jų, bet ir įvairius kasdienes daiktus. Dizainerės tiki, kad kuria naujos tapatybės lietuvių, kurio kišenėse telpa ir pagarba praeičiai ir drąsus žingsnis ateities link. Vartotojai. Svetainė orientuota į Lietuvos patriotus, kuriems svarbi šalies istorija ir praeitis. Svetainė susideda iš dviejų dalių: informatyviosios (kur pateikiami įgyvendinti projektai, prekės ženklai, naujienos, draugai ir partneriai, kontaktinė informacija) ir elektroninės parduotuvės (čia pristatomi du prekiniai ženklai: „Baltai“ ir „LT Identity“, pasirinkus atsiveria langas su prekėmis).	Trūkumai: neinformatyvi skiltis „apie mus“ – jos galima sakyti nėra, trūksta nuoseklumo, aiškumo, mano nuomone per mažai teksto, tik faktų kratinys. El. parduotuvei trūksta filtro, visgi parduodami drabužiai todėl vartotojui svarbu greitai rasti savo dydžio drabužius.

7 lentelės tęsinys

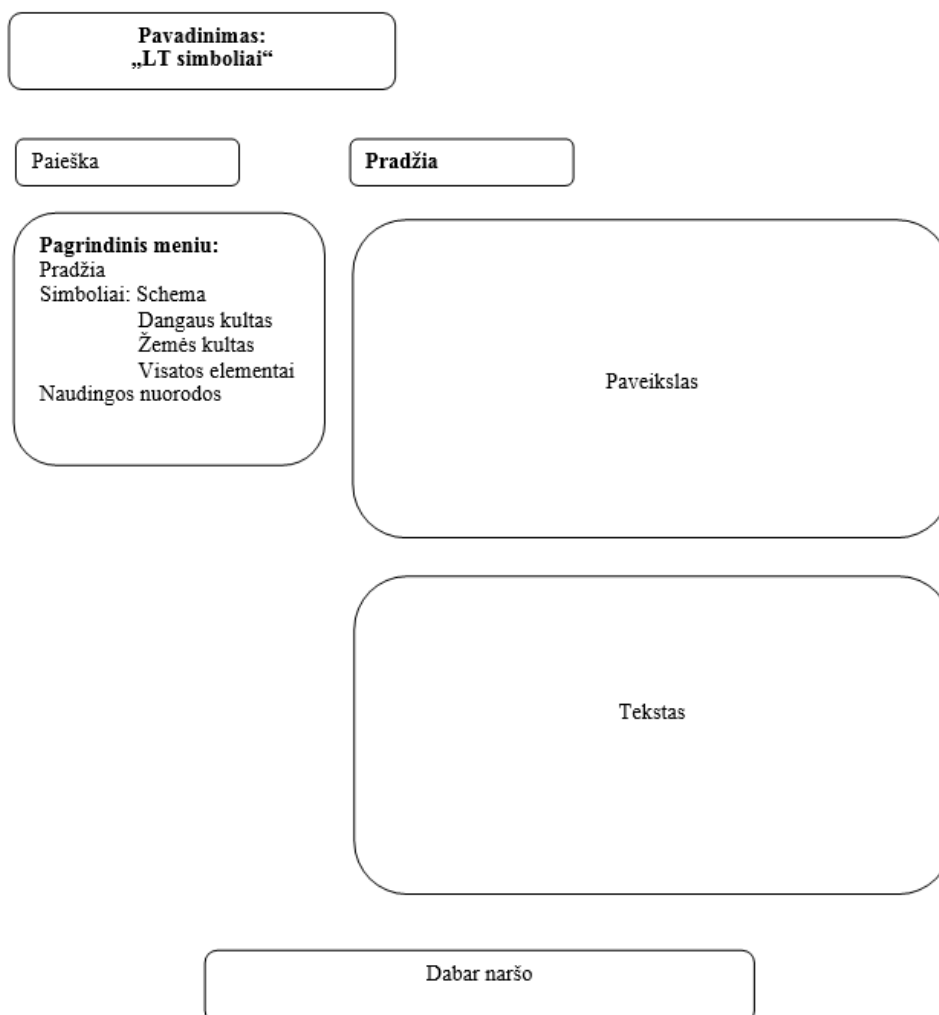
2.	<i>PRIGIMTIS.LT</i> http://www.ethnicart.lt/	Internetinė svetainė Ethnicart.lt (lietuviškas pavadinimas - Prigimtis.lt) yra nepriklausoma pažintinio – informacinio pobūdžio, skirta visiems Lietuvos ir užsienio lankytojams, besidomintiems baltiškąją Lietuvos proistore (XIa.p.m.e - XIIIa.), senąja ir šiuolaikine etnine kultūra, amatais, menu, ekologija. Svetainės kūrėja Svajonė Pocienė (architektė, dizainerė, Lietuvių etninės kultūros draugijos narė) - svetainės idėja, informacijos surinkimas, svetainės grafinis web dizainas, svetainės administratorė.	Privalumai: Svetainė tikrai išsami ir informatyvi. Taip pat svetainėje kviečiami lankytojai registruotis ir papildyti svetainę naujais straipsniais apie senąją Lietuvą, laukiama ir pranešimų apie įvykius ar renginius šia tema. Yra el. parduotuvė, joje pateikiami senoviniai motyvais dekoruoti gaminiai kuriuos parduoda amatininkai iš visos Lietuvos. Trūkumai: gali pirkti tik registruoti lankytojai, siuntimo kaina pateikiama „Privatumo nuostatos“ skiltyje, todėl kol radau, užtruko papildomo laiko.
3.	<i>TEIVAS</i> http://teiwas.eu	Puslapis apie Lietuvos praeitį. Joje galima rasti informaciją apie Lietuvos žmogų praeityje, protėvių pasaulėjautą, valstybės pagrindą. Svetainėje yra keturi pamatiniai skirsniai. Visi jie tarpusavyje susiję šviesos šviesuoliškumo bei švytėjimo bruožais. Kiekvienas iš jų išreiškia labiau praeities, dabarties ar ateities požymius. Tačiau bendrai jie, taip kaip Šyva, sudaro visumą kuri neturi nei pradžios nei pabaigos. Autorius savo prisistatyme išsako savo nuomonę apie valstybę, kad asmuo, išjausdamas protėvių pasaulėjautą, suvokdamas vedas bendriausia prasme tai kas veda, kartu su kitais asmenimis kuria Valstybės pagrindą dėl ko atsiranda Lietuvos Karalystė, kaip dvasinis administracinis darinys. Dvasinės Karalystės esmę nusakė Gediminas, teigdamas, kad kiekvienas garbiname Dievą savo apeigomis, tačiau visi turime vieną Dievą. Tai įvairovė vienybėje kuria vainikuoja Karalystė.	Privalumai: vyksta diskusijos po kiekvienu straipsniu, kas labai pagyvina svetainę.
4.	<i>SARMATIJA</i> http://www.sarmatija.lt	Viešoji įstaiga "Baltų Atlantida" įgyvendina projektą, kuriuo nori ir mėgins patenkinti žmogišką poreikį - žinoti Lietuvos istoriją. „Žinoti, kas mes ir iš kur mes atėjom. Žinoti, kur mūsų tolimosios šaknys. Nesistengiam paversti istoriją ūkio subjektu. Mes neatstovaujam jokiai politinei jėgai ar kokiam mokslininkų istorikų klanui. Kaip priemonę, kuri plačiausiai supažindina giliau besidominčius istoriškumu ar ir mažiau tuo suinteresuotus, mes pasirinkome informacines priemones: internetinę svetainę ir dokumentinį kiną.“ – taip prisistatoma šiame puslapyje.	Privalumai: svetainė plati ir įdomi, joje daug kategorijų ir straipsnių.
5.	<i>ORBIS LITUANIAE</i> http://www.ldkistorija.lt/	Ši svetainė kvepia nostalgija Lietuvos Didžiąjai kunigaikštystei. Joje pateikiamas to laikotarpio gyvenimas Lietuvoje: gausu straipsnių apie kultūrą, meną, kasdienybę, to meto žymius žmones. Visi straipsniai skirstomi pagal amžius, todėl lengva rasti reikiamą informaciją.	Originalus ir neįprastas akiai svetainės šablonas, nors iš pirmo žvilgsnio atrodo kiek perkrautas.

4.1.2. Svetainės prototipas

Atlikus svetainių apžvalgą, nuspręsta atsižvelgti į pastebėtus privalumus ir trūkumus, todėl kuriant internetinę svetainę siekiama ją padaryti aiškaus turinio bei nuoseklios ir paprastos struktūros. Visos panaudotos technologijos, dizainas, struktūra ir pan. turėtų būti suderinta tarpusavyje taip, kad maksimaliai atitiktų lankytojų poreikius.

Sukurtas internetinės svetainės prototipas (49 pav.), kuriama išdėstytas pagrindiniai ekrano turinio išdėstymo principai: paprastumas ir aiškumas. Meniu punktas numatytas įkomponuoti kairėje lango pusėje, rodomas visų puslapių fone. Viršuje per vidurį rodomas puslapio pavadinimas, žemiau pateikiama informacija ir paveikslai. Taip pat planuojama sukurti naudotojų prisijungimo sąsają bei įdiegti paieškos įrankį.

Nubraižoma preliminarinė svetainės struktūra (prototipas):

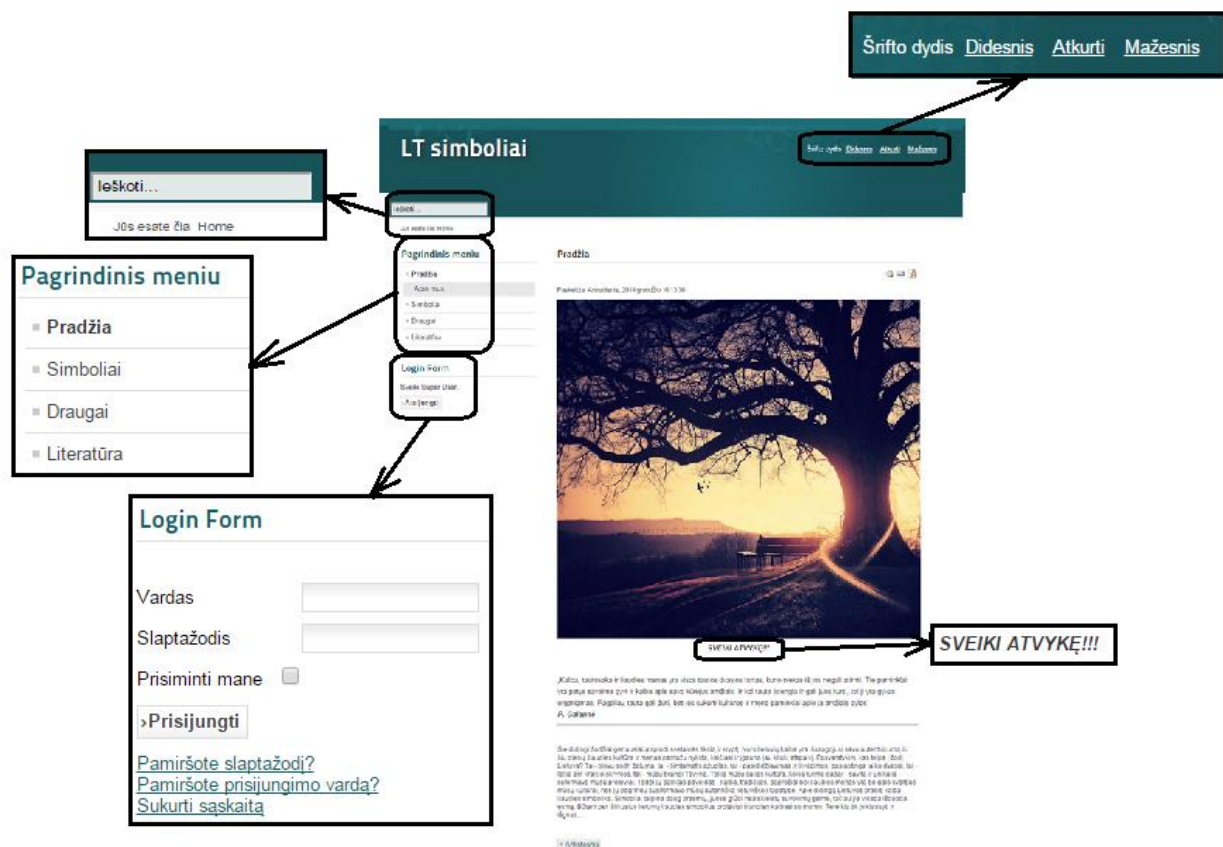
49 pav. Kuriamos svetainės prototipas

Internetinė svetainė kuriama „Joomla!“ aplinkoje [98]. „Joomla!“ – tai pasaulyje pripažinta turinio valdymo sistema (TVS), kuri padeda kurti internetinius tinklapius ir kitokias galingas internetines aplikacijas. Ši sistema pasirenkama todėl, kad tai atviro kodo (pagal GPL licenciją), nesudėtinga

programa, kuri yra prieinama kiekvienam. Pagrindinis „Joomla!“ paketas lengvai įdiegiamas ir puikiai pritaikytas kurti ir valdyti tinklą. Beje, „Joomla“ pavadinimas yra paimtas iš Swahili (Pietų Afrika) kalbos žodžio „Jumla“ ir reiškia „visiškai kartu“.

Kuriamai svetainei nuspręsta suteikti paprastą ir informatyvų pavadinimą: „LT simboliai“. Ši idėja kilo pastebėjus internetinėje erdvėje dažnai naudojamus žodžių trumpinius: žodis „Lietuva“ dažnai trumpinama tiesiog LT. Taip pat prie šio paprasto pavadinimo idėjos prisidėjo patirtis ieškant internete informacijos apie lietuvių liaudies simboliką. Pagrindinė kilusi problema buvo ta, kad dažnai reikalinga informacija slepiama po „devyniais užraktais“ t.y. po neinformatyviais arba neatitinkančiais pateikiamą informaciją pavadinimais. Pavadinimas „LT simboliai“ iškart išduoda svetainės turinį, todėl vartotojui būtų paprasta surasti tai ko ieškoma.

Svetainės kūrimas pradedamas nuo meniu punkto kūrimo bei kategorijų ir straipsnių kūrimo, ir susiejimo. Pirmiausia dirbama ties pagrindiniu puslapiu, kurį vartotojas pamato tik užėjęs į svetainę. Šis puslapis yra tarsi visos svetainės veidas. Pagrindinis puslapis turi suteikti vartotojui pakankamai informacijos apie svetainę, bet neturi būti perkrautas nereikalingais duomenimis, todėl jame įkeliamas plačiašakio ažuolo – Lietuvos simbolio, paveikslas. Apačioje pateikiama P. Galaunės citata, kuri atspindi svetainės pagrindinę mintį ir puikiai apibūdina liaudies meno svarbą. Taip pat trumpai pristatoma svetainės idėja (50 pav.). Pagrindinio puslapio ekrano kopija pateikiama 3 priede.

50 pav. Svetainės „LT Simboliai“ ekrano kopija

Svetainės struktūra paprasta ir aiški, fonas neperkrautas spalvomis, tekstui parenkamas įprastas New Times Roman šriftas. Puslapio viršuje galimas šrifto dydžio pasirinkimas. Kairiajame šone įdiegta paieškos svetainėje funkcija ir navigacijos juosta. Taip pat suteikiama galimybė prisijungti, tuomet leidžiama daugiau veiksmų: rodoma daugiau puslapių. Pagrindinis meniu susideda iš penkių kategorijų: pradžia, „apie mus“ (7 priedas), simboliai, draugai ir literatūra. Puslapyje „apie mus“ trumpai pristatoma svetainės autorė, šis puslapis matomas tik prisijungusiems vartotojams (51 pav.a). Kategorija simboliai išsiskleidžia į tris pogrupius: dangaus kultas, visatos elementai, žemės kultas (51 pav.b).

Pagrindinis meniu

- Pradžia

- Apie mus

- Simboliai

- Draugai

- Literatūra

Login Form

Sveiki Super User,

[>Atsijungti](#)

a)

Pagrindinis meniu

- Pradžia

- Simboliai

- Dangaus kultas

- Visatos elementai

- Žemės kultas

- Draugai

- Literatūra

b)

51 pav. Svetainės pagrindinis meniu: a) „Apie mus“ matoma tik prisijungusiems vartotojams; b) kategorija „Simboliai“ išsiskleidžia į tris pogrupius

Puslapyje „Simboliai“ (4 priedas) pateikiama sudaryta pagrindinių lietuvių liaudies simbolių schema (1 pav.), kurios pagrindu kuriama svetainė ir išdėstoma informacija. Puslapio apačioje schema aprašoma, trumpai apžvelgiant pagrindinius simbolius ir jų naudojimą liaudies mene. Kategorijos „Simboliai“ pogrupyje „Dangaus kultas“ (5 priedas) pateikiama informacija apie dangaus kūnus bei reiškinius. Įkeliami pagrindinius simbolius vaizduojantys paveikslai. Pogrupyje „Visatos elementai“ (6 priedas) aptariami keturių elementų: ugnies, vandens, žemės ir oro svarba archajiškajam žmogui ir liaudies menui. Žemės kultas (7 priedas) išskiriamas į gyvulinius ir augalinius motyvus, aptariami pagrindiniai medžių, gėlių, žolių, naminių gyvulių simboliai. Tai pat pateikiami juos iliustruojantys paveikslai. Puslapyje „Draugai“ (8 priedas) pateikiamos naudingos nuorodos susijusios su svetainės turiniu ar autore. Naudota literatūra, kuri gali būti naudinga vartotojui sudėta puslapyje „Literatūra“ (9 priedas).

4.2. Drabužių kolekcijos realizavimas

4.2.1. Drabužių kolekcijos aprašymas

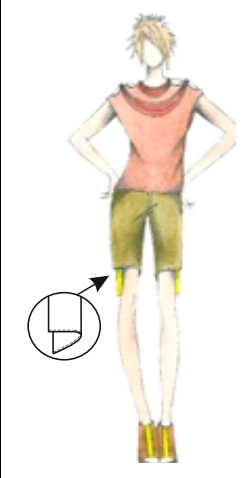
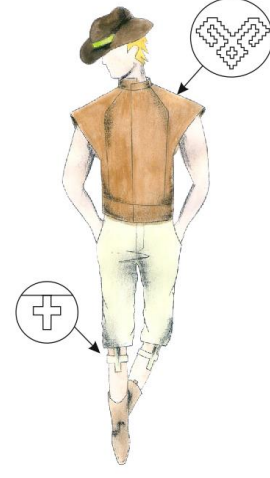
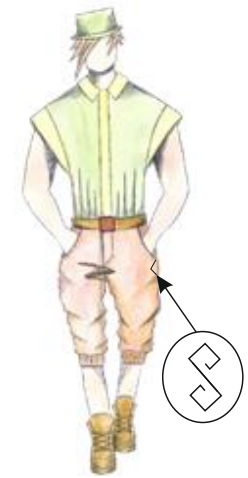
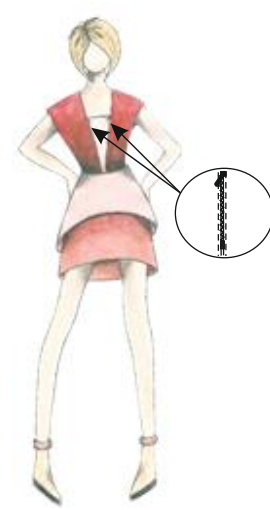
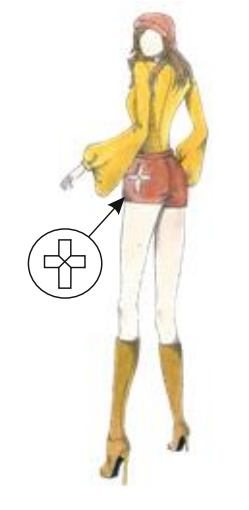
Sukurti šiuolaikinių drabužių kolekciją panaudojant lietuvių liaudies simbolius paskatino pagarba Lietuvos praeičiai, senajai kultūrai ir protėviams. Tai, kuo gimtoji šalis yra dabar – praeities kartu nuopelnas. Senoji liaudies kultūra yra labai brangus paveldas, kuris turi būti išlaikytas ir puoselėjamas ne tik dabar, bet ir ateityje.

Atlikus literatūros apžvalgą ir mados tendencijų analizę, sukurta drabužių kolekcija „re'emigracija“, skirta 17-30 metų amžiaus žmonėms. Kolekcijos modeliai skirti jaunimui (angl. *young adults*), ieškančiam savęs, norinčiam pažinti svetimus kraštus ir kultūrą, pajusti savo galimybes, atsiskleisti ir suprasti gyvenimą, atrasti savo ribas ir nugalėti baimes, pažinti tikrąsias vertybes. Ši kolekcija kuriama kaip pagalba emigravusiems jaunuoliams – tai tarsi geri linkėjimai iš Lietuvos. Drabužiais siekiama sušildyti esantį svetur, paniurusį ar tą, kuriam šiandien nepasisėkė, priglauti ir apkabinti vienišą, išgyventi kartu laimės akimirką. Lietuviškumas esantis drabužyje – šildo ir saugo. Tai ilgametės mūsų protėvių tradicijos. Tai ženklai, su kuriais daugybė kartų išgyveno ir džiaugsmą ir skausmą, jie ne šiaip ženklai, tai – magiški simboliai, apsaugantys ir palaikantys sunkiu metu, įkvepiantys džiaugsmą ir sėkmę, pritraukiantys gerovę ir laimę. Jais tikėta amžių amžiais, nereikia jų pamiršti ir dabar. Drabužių kolekciją sudaro 12 modelių: 5 vyriški ir 7 moteriški. Modelių eskizai pateikiami 10 ir 11 prieduose. Pagrindiniai modelių akcentai: masyvūs, išplatėję pečiai, griežtos linijos, sodrios ir pastelinės „lietuviškos“ spalvos: geltona, žalia, raudona. Visoje kolekcijoje vyrauja priešybių darna: lengvi audiniai derinami su standžiais, tiesios, griežtos linijos su minkštomis, laisvomis kreivėmis. Lengvas, natūralaus lino audinys suteikia drabužiams lengvumo, kuria laisvės, komforto įspūdį. Aišrios ir griežtos linijos persipynę su pūstomis ir rauktomis drabužių detalėmis suteikia kolekcijai harmoniją ir stilistinį vientisumą. Naudojami lietuvių liaudies simboliai: saulė, mėnulis, spiralė, kryžius, laumės pėda, žaltys, išreiškiami neįprastai: per drabužio konstrukciją. Dalis simbolių ant audinio užnešami šilkografijos būdu. Pasirinkti tik teigiamą prasmę turintys simboliai: saulė – šviesos, gėrio ir laimės simbolis, mėnulis – nakties žibintas, išblaškantis tamsą, kryžius – apsaugos, apsivalymo ženklas, spiralė – judėjimas, atgimimas, nuolatinis atsinaujinimas, žirgas – pagalba, greitis, veržlumas, žaltys – amžinybės, gyvybinės energijos, materialinės gausos nešėjas, laumės pėda – likimo simbolis.

Kolekcijos drabužių modeliai pateikiami 8 lentelėje.

1 modelis. Rausva berankovė palaidinė derinama su chaki spalvos šortais. Palaidinės pečiai išplatinti, nėra vientisos pečių siūlės, detalės sujungiamos trijuose taškuose, pečių linijoje. Mėnulio simbolis imituojamas klostuota detale prie kaklo išėmos. Palaidinei parenkamas plonas lininis audinys. Chaki spalvos šortai konstruojami su ilgesne nugaros detale, kuri palaipsniui siaurėja, formuodama spiralę. Lenkta šortų apačios linija – lyg garbintas žaltys apsivijęs koją ir saugantis drabužio nešiotą, nešantis turtus ir sėkmę. Modelio pavadinimas: „Mėnulio ratas“

8 lentelė. Modelių charakteristika

Eil. Nr. Modelis	1.	2.	3.	4.	5.	6.
						
Eil. Nr. Modelis	7.	8.	9.	10.	11.	12.
						

2 modelis. Vyriškas švarko ir kelnių komplektas išsiskiria griežtomis linijomis, aiškia forma. Tai ypatingai sustiprina rudas vasarinis berankovis švarkas iš standaus audinio, formuojamas įkomponuojant priekio ir nugaros detalėje konstrukcines siūles. Švarko pečiai išplatinti, masyvūs. Paslėptas užsagas ir stovės formos apykaklė kuria konservatyvumo įspūdį. Stovė konstruojama iš skirtingo pločio detalių, siekiant sukurti spiralės efektą. Priekyje ji užsegama kibiąja juostele. Nugaroje įkomponuojamas simbolis „žirgeliai“, kuris dažnai būdavo sutinkamas namo lėkiuose. Simbolis pateikiamas ne tiesiomis linijomis, o imituojant audimo juostų raštą. Toks simbolio išreiškimas leidžia jo prasmę interpretuoti dvejopai: kaip du žirgus, žvelgiančius į skirtingas puses arba kaip ožio galvą, su dideliais, plačiais ragais. Žirgas simbolizuoja veržlumą ir greitį, ožys – vaisingumą, dvasinę potenciją. Žalsvi bridžai modeliuojami su kišenėmis priekyje. Jie išsiskiria apačioje įkomponuotais kryžiais, kurie konstruojami iš dviejų vienodo pločio audinio juostų, susikertančių tarpusavyje. Horizontalios juostos ilgis – standartinio dydžio blauzdos apimties. Juostos sujungime įsiuvama plačios gumos juostelė, leidžianti „kryžiui“ gražiai priglusti prie kojos ir išlaikyti reikiamą formą judant. Modelio pavadinimas: „Veržlumo polėkis“.

3 modelis. Vyriškas, pastelinių spalvų komplektas susideda iš džemperio trumpomis rankovėmis ir gobtuvu bei ilgų, rausvų kelnių. Viršutinė modelio dalis išlaiko kolekcijos vientisumą: masyvūs pečiai – pagrindinis kolekcijos akcentas. Džemperio priekinės detalės centre komponuojamas saulės simbolis, kurio viduryje Lietuvos simbolis – Gedimino stulpai. Tokia kompozicija pasirinkta dėl to, kad saulės simbolis yra plačiai žinomas visame pasaulyje ir, ko gero, nėra tautos, kuri savo simbolikoje neturėtų šio simbolio. Todėl lietuviškumui pabrėžti, nuspręsta saulės viduryje panaudoti Gedimino stulpus, kurie yra žinomas Lietuvos simbolis. Modelio pavadinimas: „Lietuviška saulė“.

4 modelis. Moteriškas *Crop Top* palaidinės su prailginta nugarą ir bridžų derinys iš skirtingų lino audinių išryškina liaudies mene vyravusią priešpriešą: saulė – mėnulis, ugnis – vanduo ir pan. Palaidinei parenkamas šviesiai žalios spalvos, plonas ir lengvas lininis audinys. Nugaros detalė prailginta žemiau klubų linijos siekiant suteikti kolekcijai vasariško lengvumo ir gaivos, todėl palaidinės kūrybos metu didelę įtaką turėjo vaizduotės kuriamas plono, plazdančio vėjyje audinio vaizdas. Palaidinės priekis trumpas, kaip *Crop Top* stiliaus marškinėlių. Palaidinės priekyje, iš skirtingos spalvos audinio konstruojamas „Laumės pėdutės“ simbolis, turintis gilią likimo, laiko, gyvenimo tėkmės prasmę. Rudo, standaus audinio prigludę bridžai konstruojami su kryžiaus detale apačioje, kaip ir 2-ajame modelyje. Modelio pavadinimas: „Laiko apsauga“.

5 modelis. Žalsvi marškiniai su pastelinės geltonos spalvos akcentais derinami su šviesiai rusvos spalvos bridžais. Marškiniai siuvami iš standaus lininio audinio. Apykaklė, užsagas ir detalės rankovės išėmoje to paties audinio tik kitokios – gelsvos spalvos. Liemens linijoje konstruojami trys, skirtingų ilgių įsiuvai. Bridžai siuvami iš lininio audinio, kuris derinamas su juostomis iš megztinės medžiagos, klešnių apačioje. Nugaroje – dvi uždėtinės kišenės. Kairiajame šone, po priekine kišene komponuojamas

nedidelis, stilizuotas žalčio simbolis. Tai lyg talismanas, kurį dažnas nešiojasi kišenėje, tikėdamasis visokeriopos sėkmės. Modelio pavadinimas: „Sėkmės žaltvykslė“.

6 modelis. Ryški, oranžinė palaidinė derinama su tamsiais, megztinės medžiagos, bridžais. Palaidinei parenkamas dviejų spalvų lininis audinys. Siluetas išlaiko bendrą kolekcijos stilių, masyvūs pečiai akcentuojami geltona juosta pečių linijoje. Priekio detalėje, viduryje konstruojama geltona detalė, į apačią siaurėjanti – taip modeliui suteikiama optinė lieknesnio liemens iliuzija. Minėtos detalės viršuje, komponuojama spiralė – judėjimo, atgimimo, amžinybės simbolis. Bridžams padaroma išimtis ir parenkama megztinė medžiaga, siekiant įvesti į kolekciją minkštumo ir švelnumo, kurį galima išgauti šios medžiagos dėka. Modelio pavadinimas: „Amžinas judėjimas“.

7 modelis. Tai yra pagrindinis kolekcijos modelis, įkūnijantis Gyvybės arba Pasaulio medį. Tai kolekcijos „re‘emigracija“ atskaitos taškas, iš kurio išplaukia visa kita. Gyvybės medis liaudies mene jungia tris sferas: šaknys įkūnija pomirtinį pasaulį, kamienas – žemę, dabartinį pasaulį, lapų vainikas – dangų ir tai, kas antgamtiška. Taip pat šį simbolį galima interpretuoti per laiko sąvokas: praeitis – dabartis – ateitis. Sukurtas drabužių modelio siluetas, plėtėjantis į viršų, primena medį: kelnės viena klešne – tai kamienas, palaidinė viršuje išplatėja, tarsi lapų vainikas. Pagrindinė idėja kuriant šį modelį, buvo išreikšti visa ko laikinumo mintį – tai, ką darome dabar, pamažu nugrimzta į praeitį, kurios nesugražinsi, tačiau kartu tai, ką darome dabar, kuria ateitį ir išlieka ateinančioms kartoms. Todėl ateitį arba medžio vainiką įkūnijanti palaidinė yra skaisčios, ryškios, optimistinės geltonos spalvos, siekiant išreikšti tikėjamą gražią ateitimi. Palaidinės pečių linija išplatinama klosčių pagalba, gili V formos iškirptė suteikia modeliui šiuolaikiškumo. Kelnės įkūnija kamieną, iš dalies todėl jos tapo vienklenėmis. Tačiau kartu tai kitokia termino „sijonkelnės“ interpretacija. Todėl viena drabužio pusė yra sijonas, lenkta linija pereinantis į kelnes. Kelnių klenė prailginama tam, kad sudarytų per ilgų kelnių įvaizdį, o standus lininis audinys krisdamas sudaro natūralias raukšles. Ir sijono pusėje, ir kelnių modeliuojamos klostės, kurios kuria medžio faktūrą primenantį nelygų, grublėtą paviršių. Kelnės užsegamos kairiajame šone įsiūtu paslėptu užtrauktuku. Modelio pavadinimas: „Visatos paslaptis“.

8 modelis. Tai vienintelė suknelė visoje kolekcijoje. Viršutinės dalies audinys lengvas, šiek tiek permatomas. Priekio detalė susideda trijų detalių, kurios tarpusavyje sujungiamos užtrauktukų pagalba. Užtrauktukai – ne tik dekoratyvinė detalė, jie įkomponuojami siekiant suteikti vartotojui daugiau komforto rengiantis gaminį. Dar vienas paslėpto tipo užtrauktukas yra kairiajame šone, kadangi suknelė liemens linijoje yra prigludusi. Apatinę suknelės dalį sudaro du sijonai. Siekiama, kad sijonai išlaikytų gražią erdvinę formą, todėl parenkamas standesnis nei viršutinės dalies audinys. Šio modelio simbolis – ratas, kuris išreiškiamas per sijono apačią, simbolizuoja judėjimą ir atgimimą. Pati sijonų forma primenanti gėlės žiedą – asimiliacija į augimo, gyvybės simbolį. Modelio pavadinimas: „Amžinybės jėga“.

9 modelis. Moteriškas bridžų ir palaidinės derinys išsiskiria minkštomis, pūstomis formomis ir neįprastu rankovių sprendimu. Palaidinė konstruojama imituojant priekyje persikeičiančias detales. Prigludusį liemenį formuoja du įsiuvai. Atverstinė apykaklė išryškinama geltonos spalvos audiniu. Pečių linija išplatinta, nuo jos žemyn aplink ranką vyniojasi juosta, imituojanti rankovę ir užbaigiama rankogaliu su sagute. Tokio tipo rankovės pasirinktos dėl stiprios žalčio įtakos lietuvių liaudies menui ir kultūrai. Kaip jau minėta anksčiau žaltys yra sėkmės ir materialinės gausos simbolis, saugantis namus šeimą nuo pikto. Pūsti, rudi bridžai, nuo šlaunų vidurio gausiai raukti, siuvami iš plono, lengvo lininio audinio. Modelio pavadinimas: „Gyvata“.

10 modelis. Vyriškas ryškių spalvų modelis išlaiko kolekcijos bendrą stilių: tiesios, griežtos linijos derinamos su lenktomis ir minkštomis. Marškiniai siuvami iš plono, beveik permatomo lininio audinio. Priekio detalė skaidoma į keturias dalis, kurias jungia dvi susikertančios juostos, sudarančios kryžių. Užsagas paslėpto tipo, konstruojamas priekio detalės centre. Apykaklė stovės formos, prigludusi prie kaklo. Bridžai ryškiai žalios spalvos, siuvami iš megztinės medžiagos. Ši medžiaga pasirenkama norint suteikti gaminiui ir kartu visai kolekcijai daugiau minkštumo. Vyriški bridžai yra pažeminta žingsnio siūle, su įleistinėmis kišenėmis. Modelio pavadinimas: „Priešpriešos darna“.

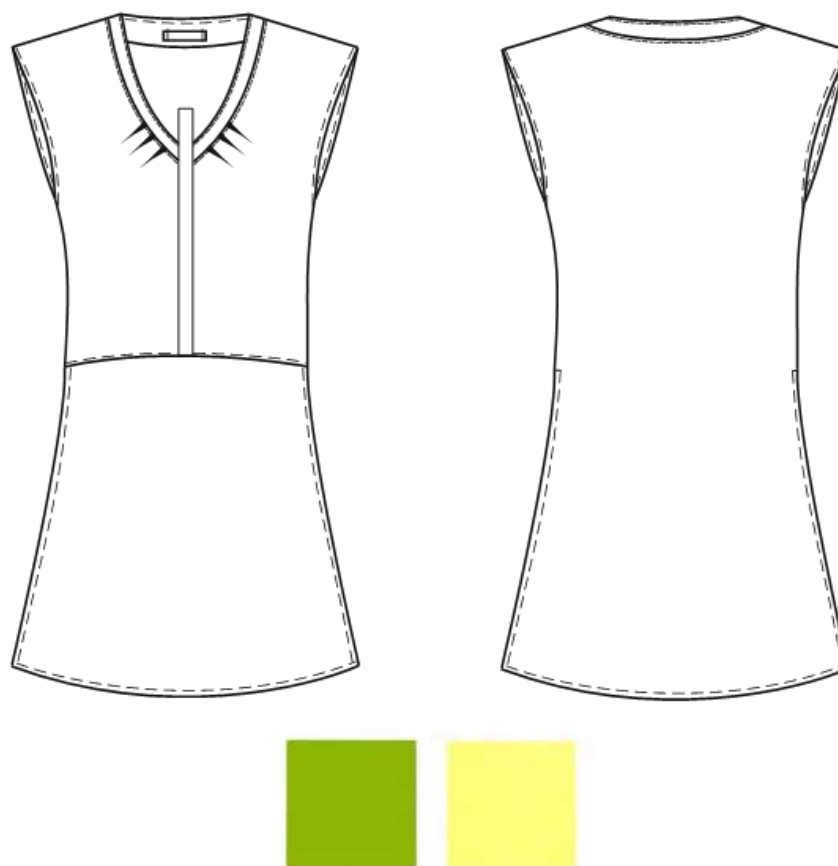
11 modelis. Moteriškų marškinų ilgomis rankovėmis ir šortų derinys iš lino žavi paprastumu ir minkštomis, pūstomis formomis. Marškiniai yra prigludusio silueto su ilgomis rankovėmis, kurios nuo alkūnės linijos ima platėti, ties rankogaliu formuodamos pūstą, varpelio formą. Marškiniai priekyje užsegami sagomis, konstruojamas paslėptas užsagas, zigzago formos krašteliu. Trumpi lininiai šortai su atvartu, konstruojami be šoninių siūlių, nes dešiniajame šone formuojamas saulėtojo kryžiaus simbolis. Modelio pavadinimas: „Šviesos galia“.

12 modelis. Dar vienas lininių moteriškų marškinų ir šortų derinys. Marškiniai pūstomis, nuo alkūnės linijos plėtėjančiomis rankovėmis. Priekio detalės skaidomos reljefinėmis siūlėmis. Marškiniai prigludusio silueto, užsegami užtrauktuku. Šortai konstruojami be šoninių siūlių, nes kairiajame šone formuojamas iškirptas kryžiaus simbolis, kurio kampai sueinantys į centrą sukabinami plona juoste, kad simbolis išlaikytų reikiamą formą. Juostelės cente sukryžiuojamos, taip formuodamos x ženklą. Modelio pavadinimas: „Atgimimas per nežinomybę“.

4.2.2. Bazinio pagrindo sudarymas

1 modelis (8 lentelė, 2 modelis). Projektuojamas gaminy – palaidinė, skirta abiturientei ar studentei. Pasirenkamas tipinės figūros dydis 158-80-92. Gaminys skirtas dėvėti vasaros sezonu, todėl parenkamas natūralaus lino audinys. Palaidinės priekis trumpas, atidengiantis pilvą (angl. *crop top*), nugaros detalė prailginta iki šlaunų vidurio, apačioje nežymiai plėtėjanti. Siluetas laisvas, išplatinta pečių linija. Vertikali, geltonos spalvos juosta skaido priekio detalę į dvi dalis, juosta pratęsiama virš V formos priekaklio, taip gaunamas „Laumės pėdos“ simbolis.

Palaidinės techninis eskizas pateiktas 52 paveiksle. Techninio eskizo apačioje pateikiamos gaminio spalvos.

52 pav. Palaidinės techninis eskizas ir spalviniai variantai

Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija sudaroma pagal anglų metodiką, skirtą lengvo petinio drabužio konstravimui. Ši metodika pasirenkama dėl paprastumo ir tikslumo. Pagal pasirinktos tipinės figūros (158-80-92) matmenis (9 lentelė), apskaičiuojama taškų padėtis brėžinyje ir atkarpų matmenys (10 lentelė). Palaidinės grafinė dalis, atlikta „CorelDraw“ kompiuterinės grafikos redagavimo programa, pateikiama 12 priede: „Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas).

9 lentelė. Tipinės moters figūros (158-80-92) matmenys

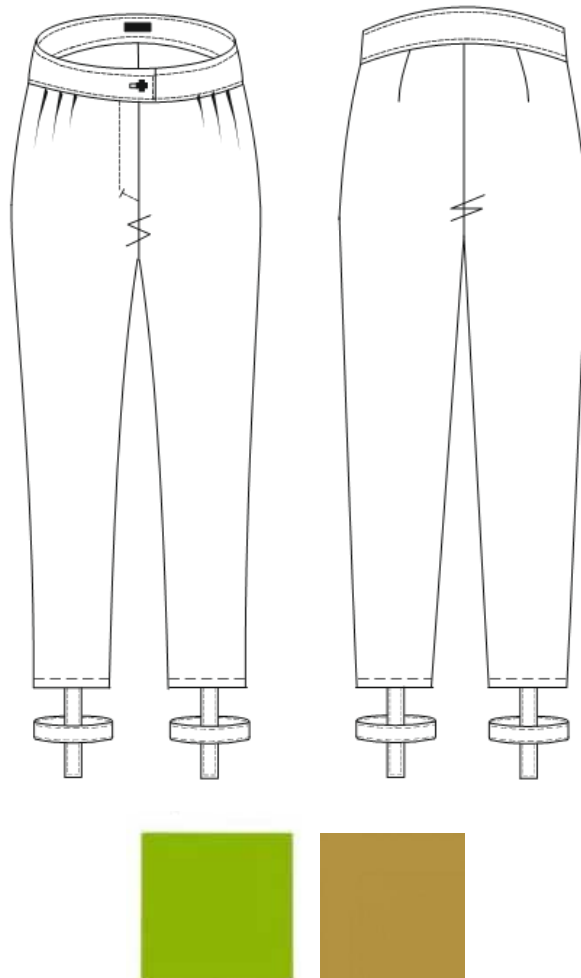
Eil. Nr.	Matmuo	Žymėjimas pagal VDKM	Reikšmė, cm
1	Kaklo apimtis	T13	34,2
2	Krūtinės apimtis	T16	80
3	Liemens apimtis	T18	63,4
4	Peties ilgis	T31	12,9
5	Atstumas nuo kaklo taško iki liemens linijos	T40	39,1
6	Krūtinės plotis	T45	31,2
7	Nugaros plotis	T47	34
8	Atstumas tarp krūtinės centrinių taškų	T46	17,2

10 lentelė. Stumens detalių konstrukcinių atkarpų skaičiuotė

Eil. Nr.	Atkarpos pavadinimas	Atkarpos žymėjimas	Formulė ir skaičiavimas	Skaičiuotė	Reikšmė, cm
1	Atstumas nuo kaklo taško iki liemens linijos	0-1	$T40 + 2,0 \text{ cm}$	$39,1+2,0$	41,1
2	Gaminio plotis krūtinės linijoje	0-2	$1/2 T16 + P + 0,5 \text{ cm};$ P = 5,0 cm	$1/2 \cdot 80+5+0,5$	45,05
3	Nugaros priekaklio gylis	0-3	2,0 cm	2,0	2
4	Krūtinės aukštis	3-4	$1/2 (1-3) + 4,0 \text{ cm}$	$1,2 \cdot 39+4$	23,5
5	Pažasties linija	4-5	3 cm	3	3
6	Atkarpa	5-7	$1/2 (5-3)$	$1/2 \cdot 20,5$	10,25
7	Nugaros priekaklio plotis	0-8	$1/5 T13 - 0,2 \text{ cm}.$ Pusiaukampinės dydis 1,5 cm	$1/5 \cdot 32,2-0,2$	6,24
8	Priekio priekaklio plotis	2-9	$T13 / 5 - 1,6 \text{ cm}$	$32,2/5-1,6$	4,8
9	Priekio priekaklio gylis	2-10	$T13 / 5+0,2 \text{ cm}.$ Pusiaukampinės dydis 2,5 cm	$32,2/5+0,2$	6,6
10	Nugaros puselės plotis	7-11	$1/2 T47 + 0,8$	$1/2 \cdot 34+0,8$	17,8
Iš taško 11 statmuo žemyn iki pažasties linijos. Taškas 12 atkarpos (11–11') vidury.					
11	Atkarpa	3-13	$1/3 (3-7) - 0,4 \text{ cm}$	$1/3 \cdot 10,2-0,4$	3
12	Nugaros puselės peties taškas	13-14	$(7-11) + 2,4 \text{ cm}$	$17,8+2,4$	20,2
13	Peties ilgis	8-14	Taškai 8 ir 14 sujungiami		
14	Atkarpa	14-15	$1/2 T31 + 0,5 \text{ cm}$	$1/2 \cdot 12,9+0,5$	6,95
15	Įsiuvo plotis	15-16	1,4 cm	1,4	1,4
16	Įsiuvo ilgis	15-17	Statmuo atkarpai 8-14, įsiuvo ilgis 7,0-11,0 cm.		
17	Atkarpa	10-18	$1/2 (10-6) + 2,0 \text{ cm}$	$1/2 \cdot 16+2,0$	10
18	Priekinės puselės plotis	18-19	$1/2 T45 + 2,5 \text{ cm}$	$1/2 \cdot 31,2+2,5$	18,1
19	Atkarpa	10-20	$(18-19) + 4,3 \text{ cm}$ krūtinės įsiuvui	$18,1+4,3$	22,4
20	Peties taškas	20-21	0,3 cm statmuo atkarpai (10-20). Taškai 9 ir 21 sujungiami.		
21	Krūtinės taškas	22	$1/2 T46.$ Atidedamas nuo priekio vidurio linijos	$1/2 \cdot 17,2$	8,6
22	Atkarpa	21-23	14-15. Taškai 23 ir 22 sujungiami		
23	Krūtinės įsiuvo plotis	23-24	$(1/2 T16) / 8 - 0,3 \text{ cm}.$ Taškai 22 ir 24 sujungiami	$1/2 \cdot 80/8-0,3$	4,7
24	Šoninio pjūvio padėtis	25	$1/2 (5-6).$ Statmuo žemyn, pažymimas taškas 26	$1/2 \cdot 45,05$	22,5
25	Liemens linijos pažeminimas	27-28	1,3 cm	1,3	1,3
Pažasties linijos brėžimas.					
Nugara. Taškai 14-11 sujungiami, linija išgaubiam 0,2 cm. Taškai 12-25 sujungiami, pusiaukampinės dydis 2,5 cm.					
Priekis. Taškai 21-19 sujungiami, linija išgaubiam 0,8 cm. Taškai 21-25 sujungiami, pusiaukampinės dydis 2,3 cm.					
Apskaičiuojama įsiuvų suma liemens linijoje: $\Sigma Is = (1-27) - (1/2 T18 + 2,0 \text{ cm}.)$ Įsiuvų suma paskirstoma taip: nugaros pusei 0,3 ΣIs , priekio pusei 0,4 ΣIs ir šoninei siūlei 0,3 ΣIs .					11,35

Palaidinės modelinė konstrukcija sudaroma bazinės konstrukcijos pagrindu. Atliekami pakeitimai: perkeliama įsiuva, pagilinamas priekio ir nugaros detalių priekaklių gylis, formuojami apsiuvai, platinama pečių linija, priekio detalė trumpinama ir siaurinama, suformuojant naują, 3 centimetrų pločio priekio vidurio detalę, nugaros detalę apačioje ilginama ir platinama, formuojama lenkta apačios linija.

Projektuojami moteriški, lininiai bridžai, skirti tipinei 158-80-92 figūrai. Gaminys prigludusio silueto, juosmuo to paties lininio audinio, kaip ir bridžai. Priekio detalėse, po juosmeniu formuojamos trys klostės. Bridžai priekyje užsegami užtrauktuku ir saga. Klešnių apačioje konstruojamos uždėtinės detalės, sudarančios kryžių. Jos sudarytos iš dviejų, vienodo pločio (4 cm), bet skirtingo ilgio juostų: vertikali juosta yra 14 cm, horizontali – 34 cm. Pastaroji konstruojama atsižvelgiant į standartinio dydžio blauzdos apimtį, kadangi detalė turi būti prigludusi prie kojos, o tam, kad išlaikytų reikiamą formą, nugaroje, juostos sujungime įsiuvama plati, tampri juostelė.

53 pav. Bridžų techninis eskizas ir spalviniai variantai

Kelnių bazinis pagrindas sudaromas pagal anglų metodiką [99]. 11 lentelėje pateikiami bazinei konstrukcijai sudaryti reikalingi matmenys. Kelnių bazinio pagrindo skaičiavimai pateikiami 12 lentelėje. Grafinė dalis sudaryta „CorelDraw“ programa, pateikiama 13 priede: „Bridžų bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas).

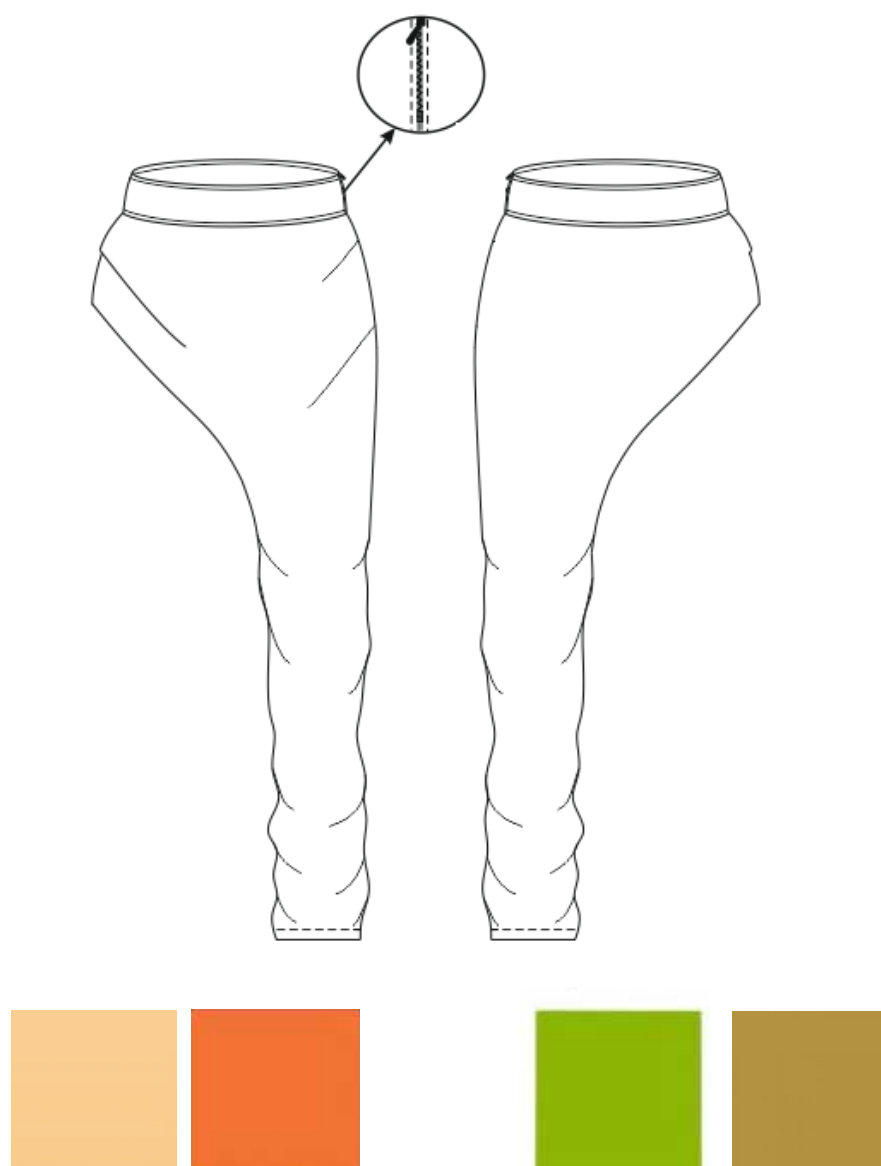
11 lentelė. Reikalingi matmenys

Eil. Nr.	Matmuo	Žymėjimas pagal VDKM	Reikšmė, cm
1	Liemens apimtis	T18	63,4
2	Klubų apimtis	T19	92
3	Atstumas nuo liemens linijos iki grindų priekyje	T26	98
4	Vidinis kojos ilgis	T27	72

12 lentelė. Konstrukcinių atkarpų skaičiuotė

Eil. Nr.	Atkarpos pavadinimas	Atkarpos žymėjimas	Formulė	Skaičiavimas	Reikšmė, cm
1	Priekis. Žingsnio linijos aukštis	0-1	T19/4	92/4	23
2	Klubų linija	1-2	(0-1)/3	23/3	7,6
3	Apačios linija	1-3	T27 – 5,0 cm	72-5,0	67
4	Kelio linija	1-4	2/5 T27	2/5·72	28,8
5	Atkarpa	1-5	(1-4)/2	28,8/2	14,4
6	Žingsnio plotis	0-6	T19/20 + 1,0 cm	92/20+1,0	5,6
7	Priekinės dalies plotis	6-7	T19/4 – 1,0 cm	92/4-1,0	22
Iš taško 7 nuleidžiama vertikale, o iš taškų 1, 2, 3, 4 ir 5 brėžiamos horizontalės; susikirtime pažymimi taškai 8, 9, 10, 11, 12.					
8	Kelnių plotis ties juosmeniu	6-13	T18/4 + 2,0 cm	63,4/4+2,0	17,85
9	Kelnių priekinio viršutinio taško pažeminimas	6-14	1,5 cm		1,5
10	Atkarpa	2-15	T19/20	92/20	4,6
Taškai 14 ir 15 sujungiami tiese, pratęsiant ją iki susikirtimo su žingsnio aukščio horizontale, pažymimas taškas 16.					
11	Atkarpa	15-17	(15-16)/2	7,6/2	3,8
12	Pusiaukampinė iš taško 16	16	2,0 cm		2,0
13	Detalės simetrijos linija	3-18	(3-12)/2	27,6/2	13,8
Iš taško 18 vertikale aukštyn, susikirtime su kreive 14-13 žymimas taškas 19.					
14	Išiuvo plotis		2,0 cm		2,0
15	Išiuvo gylis		7,0 cm		7,0
16	Atkarpa	4-20	3,0 cm		3,0
17	Atkarpa	11-21	3,0 cm		3,0
18	Atkarpa	3-22	2,5 cm		2,5
19	Atkarpa	12-23	2,5 cm		2,5
Taškai 1-20 ir 9-21 sujungiami, susikirtime su horizontale pažymimi taškai 24 ir 25. Sujungiami taškai 20-22 ir 21-23.					
20	Žingsnio pjūvio įlinkis	24-26	1,0 cm		1,0
21	Šoninio pjūvio įlinkis	25-27	0,5 cm		0,5
Sujungiami taškai 1-26-20 ir 13-8-9-27-21.					
22	Nugara. Atkarpa (vertikali)	14-28	4,0 cm		4,0
23	Viršutinio taško padėtis (horizontali)	28-29	4,0 cm		4,0
24	Atkarpa (vertikali)	7-30	0,2 cm		0,2
Per tašką 30 brėžiama horizontale					
25	Kelnių plotis ties juosmeniu	29-31	T18/4 + 3,0 cm	63,4/4+3,0	18,85
26	Išiuvo vieta	29-32	(29-31)/2	18,85/2	9,4
27	Išiuvo plotis		3,0 cm		3,0
28	Išiuvo gylis		12,0 cm		12,0
29	Atkarpa	15-33	2,0 cm		2,0
30	Atkarpa	1-34	2,0 cm		2,0
31	Atkarpa (horizontali)	1-35	T19/20	92/20	4,6
32	Atkarpa (vertikali)	35-36	1,0 cm		1,0
33	Atkarpa	20-37	2,0 cm		2,0
34	Atkarpa	22-38	2,0 cm		2,0
35	Atkarpa	21-39	2,0 cm		2,0
36	Atkarpa	23-40	2,0 cm		2,0
37	Atkarpa	36-41	(36-37)/2	28,4/2	14,2
38	Žingsnio pjūvio įlinkis	41-42	2,0 cm		2,0
39	Atkarpa	8-43	2,0 cm		2,0
40	Atkarpa	9-44	2,0 cm		2,0

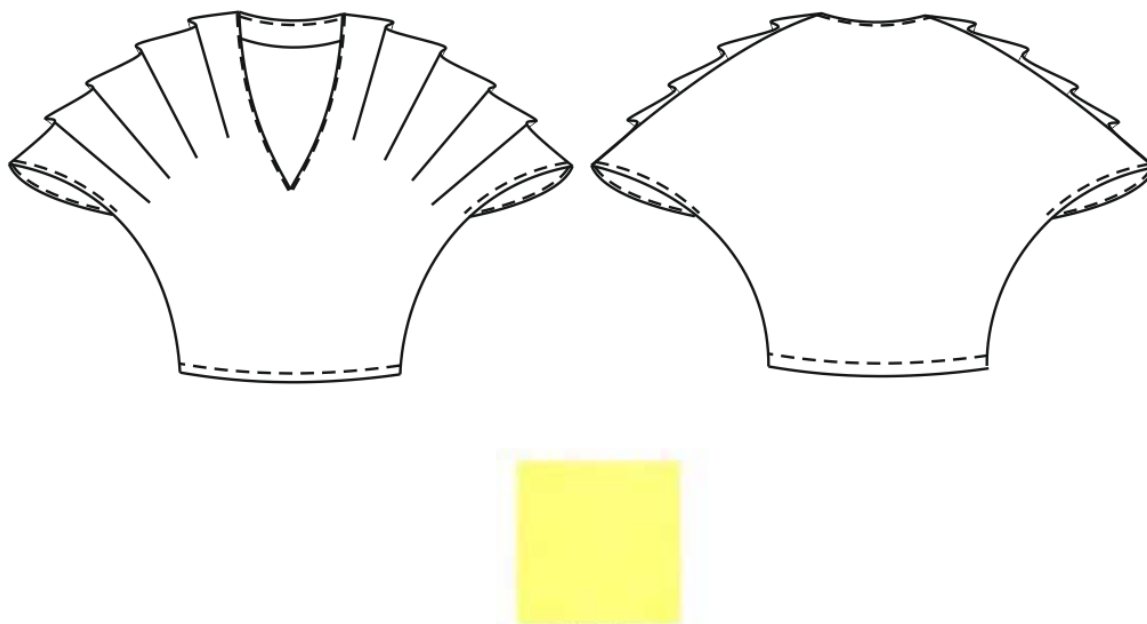
2 modelis (8 lentelė, 7 modelis). Antrąjį modelį sudaro kelnės (54 pav.) ir palaidinė (55 pav.). Lininės, standaus audinio kelnės konstruojamos su plačiu juosmeniu, kairiajame šone įsiuvamas paslėptas užtrauktukas. Viena gaminio pusė – sijonas, lenkta linija pereinantis į kelnių klešnę. Sijono pusės šoninėje siūlėje formuojama klostė. Kelnių klešnės šoninėje siūlėje formuojamos 3 klostės. Apačioje klešnė prailginama siekiant gaminio apačioje sudaryti raukšles. Kelnių bazinis pagrindas sudaromas naudojant jau pateiktą anglų metodiką, reikalingi matmenys ir konstrukcinių atkarpų skaičiuotė pateikiama 11 ir 12 lentelėse. Grafinė dalis atlikta CorelDraw programa pateikiama 14 priede: „Kelnių bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas). Gaminio techninis eskizas ir du galimi spalviniai variantai pateikiami 54 paveiksle.

54 pav. Bridžų techninis eskizas ir spalviniai variantai

Palaidinės techninis eskizas pateikiamas 55 paveiksle. Gaminys išsiskiria išplatinta pečių linija. Joje formuojamos keturios klostės. Palaidinės apatinė dalis siaura ir priglundusi, todėl dešinėje šoninėje

siūlėje konstruojamas paslėpto tipo užtrauktukas. Lininė berankovė palaidinė konstruojama pagal lengvo petinio drabužio konstravimui skirtą anglų metodiką. Bazinio pagrindo sudarymui reikalingi matmenys pateikiami 9 lentelėje, konstrukcinių atkarpų skaičiuotė – 10 lentelėje. Bazinio pagrindo ir modelinės konstrukcijos brėžinys, atliktas programa CorelDraw, pateikiamas A3 formato lape 15 priede: „Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas).

54 pav. Bridžų techninis eskizas ir spalviniai variantai

Bazinė konstrukcija braižoma ant tinklelio sudaryto pagal pasirinkto dydžio matmenis (šiuo atveju pagal 158-80-92 dydį). Atlikus konstrukcinių atkarpų skaičiavimus (10 ir 12 lentelės), apskaičiuoti matmenys atidedami brėžinyje. Bazinės konstrukcijos pagrindu sudaromos keturių gaminių modelinės konstrukcijos.

4.2.3. Konstrukcinis modeliavimas

Drabužių modelinė konstrukcija atliekama bazinės konstrukcijos pagrindu. Visi modeliavimo pakeitimai bazinio pagrindo brėžinyje žymimi išryškinančia, stora linija.

1 modelis. Palaidinės konstrukcinis modeliavimas. Priekyje ir nugaroje gilinamas ir platinamas priekaklis: priekio detalėje platinama 30 mm, gilinama 90 mm, nugaros detalėje platinama ir gilinama

30 mm. Formuojamas priekio ir nugaros priekaklio apsiuvas - 30 mm atstumu nuo priekaklio linijos, viršutinis apsiuvo kraštas ties pečių linija, nuleidžiamas žemyn 2 mm. Priekio detalėje iš pečių linijos įsiuvas perkeliams į priekaklį ir formuojamos trys 15 mm pločio klostės. Pečių linija platinama iki 195 mm, sklandžia kreive sujungiama su šonine linija. Priekio detalė siaurinama nuo vidurio linijos į kairę atidedant 15 mm. Detalė trumpinama: nuo juosmens linijos, atidėjus 60 mm į viršų, brėžiama horizontalė.

Į viršų, vidurio linijoje atidedamas taškas, nutolęs 50 mm nuo horizontalės. Taškas sujungiamas sklandžia kreive su šoninės linijos ir horizontalės susikirtimo tašku. Formuojama atskira priekio vidurio detalė, kurios plotis 30 mm, ilgis 160 mm. Nugaros detalėje, pečių linijoje esantis įsiuvas perkeliamas į rankovės išėmą ir užpildomas medžiaga. Pėčių linija platinama, jos išorinis taškas pakeliamas 30 mm aukštyje nuo bazinio pagrindo pėčių linijos. Detalė ilginama nuo liemens linijos žemyn atidedant 430 mm, apačia platinama į šoną atidedant tašką 50 mm atstumu ir jį pakeliant 40 mm. Nugaros detalės apačia sujungiama sklandžia kreive. Liemens įsiuvai užpildomi medžiaga, kadangi gaminys neįliemenuotas, laisvo silueto. (12 priedas: „Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas)).

Bridžių konstrukcinis modeliavimas. Pasirenkamas bridžių ilgis 450 mm, atidedamas nuo žingsnio aukščio linijos 1-9. Brėžiama horizontalė. Priekio detalė kelio linijoje siaurinama 40 mm iš abiejų pusių, atidedami taškai 20₁ ir 21₁. Nuo 1 taško brėžiama tiesė į tašką 20₁, taip pat nuo 9 iki 21₁. Nuo užpakalinės puselės horizontalės susikirtimo su atkarpa 5-10 taško į dešinę atidedama 10 mm, kitoje, šoninėje pusėje, nuo horizontalės ir atkarpos susikirtimo taško, atidedama 5 mm. Analogiškai siaurinama nugaros detalė. Pažeminama priekio ir nugaros detalės liemens linija 30 mm, formuojama tokio paties pločio juosmens detalė, kurios ilgis 750 mm. Bridžiai užsegami užtrauktuku, todėl formuojamas 40 mm pločio užsago apsiuvas, kerpamas išvien su priekio detale. Formuojamas 40 mm pločio priesiuvas. Kadangi bridžių apačioje numatyta prisiūti juostas kurios sudarytų kryžių, todėl konstruojamos dvi 30mm pločio ir 335 mm bei 140 mm ilgio detalės, kurios susiūtos tarpusavyje bus tvirtinamos klešnių apačioje, priekinės detalės viduryje. (13 priedas: „Bridžių bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas)).

2 modelis. Kelnių konstrukcinis modeliavimas. Kelnės su viena klešne konstruojamos panaudojant 1 modeliui sudarytą kelnių bazinės konstrukcijos pagrindą. Į kairę pusę pratęsimos juosmens ir klubų linijos. Iš taškų 15 ir 33 išsikeliami statmenys. Nuo jų į kairę pusę atidedamas juosmens ir klubų plotis. Per atidėtus taškus brėžiama sklandi kreivė, gaunama šoninė linija. Šoninė linija sujungiama su kelnių klešnės vidine pusele sklandžia kreive, išgaubta 30 mm. Nugaros detalėje kreivė išgaubta 10 mm. Priekio detalėje, kairėje šoninėje siūlėje formuojama 30 mm pločio ir 300 mm gylio klostė, dešinėje siūlėje – dvi klostės po 15 mm. Viršutinės klostės gylis 410 mm, apatinės 280 mm. Kelnių priekio detalės modelinė konstrukcija gaunama išskleidus suskaitytas detalės dalis, bazinio pagrindo ir modelinės konstrukcijos brėžinyje, žymima raudonai (14 priedas: „Kelnių bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas)). Kelnių klešnę siaurinama 20 mm iš abiejų pusių, prailginama 20 mm. Nuo kelio linijos atliekamas lygiagretus platinimas: detalė kas 73 mm skaidoma išilginėmis juostomis, kurios paslenkamos 20 mm. Konstruojamos priekio ir nugaros juosmens detalės, nuo liemens linijos žemyn atidedant 80 mm.

Palaidinės konstrukcinis modeliavimas. Palaidinės konstravimui naudojamas 1 modeliui sudarytas bazinės konstrukcijos pagrindas. Jame atliekami pakeitimai: gilinamas priekio detalės

priekaklis, nuo taško 2 atidedant 190 mm žemyn. Priekaklio plotis lieka toks pats, todėl nuo taško 9 brėžiama sklandi kreivė, formuojanti naują priekaklio kraštą. Formuojami 30 mm pločio priekio ir nugaros priekalių apsiuvai, kraštus ties pečių linija, nuleidžiant žemyn 2 mm. Nugaros detalėje įsiuvas iš pečių linijos perkeliamas į rankovės išėmą ir užpildomas medžiaga. Modeliuojamas palaidinės pečių plotis 300 mm, todėl priekio ir nugaros detalėse pečių linija pratęsiama 155 mm. Iš gautų taškų brėžiamos sklandžios kreivės iki šoninio įsiuvo taškų. Gaminys ilginamas, nuo liemens linijos 1-27 žemyn atidedama 10 mm. Priekio detalėje, nuo taško 10₁ žemyn atidedama 30 mm, pažymimas taškas. Nuo jo brėžiama tiesė, einanti per pečių įsiuvo viršūnę iki šoninės linijos. Pečių linija suskaidoma 60 cm atstumu į 5 dalis, iš atidėtų taškų leidžiami statmenys į tarpinio įsiuvo liniją. Detalė išskleidžiama per skaidymo linijas, sudaromos 30 mm klostės. Brėžinyje (15 priedas: „Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija“ (1/1 lapas)) modelinė konstrukcija žymima raudonai.

4.2.4. Modelio įgyvendinimas

Įgyvendintas moteriškas kolekcijos „re'emigracija“ modelis (8 lentelė, 7 modelis), kurį sudaro kelnės ir palaidinė. Modelio konstrukciniai brėžiniai pateikiami 14 ir 15 prieduose. Pagal juos sudaromi drabužių detalių lekalai. Sudarant pagrindinius lekalus, svarbu atidėti užlaidas siūlėms. Nors užlaidų dydžiai yra nepastovūs ir nustatomi atsižvelgiant į siūlės konstrukciją, vietą gaminyje, audinio savybes ar naudojamus įrenginius, dažnai užlaidos dydis detalių sujungimo siūlėms yra 10 mm. Toks užlaidų dydis naudojamas kelnių ir palaidinės detalių sujungimo ir šoninėms siūlėms. Kelnių klešnių ir palaidinės apačios palankai naudojama 30 mm užlaida. Palaidinės priekaklio siūlei naudojama 10 mm užlaida, apsiuvo kraštų susiuvimui – 5 mm. Kelnių juosmens apdorojimo siūlėms naudojamos 10 mm užlaidos.

Drabužių detalės jungiamos detalių jungimo būdu, naudojant 1 ir 6 klasės siūles. Palaidinės ir kelnių technologiniai pjūviai pateikiami 16 priede: „Palaidinės ir kelnių technologinio apdorojimo pjūviai“. Siūlių kokybei turi įtakos dygsnio tipas, todėl jis parenkamas pagal siūlės paskirtį. Kelnių ir palaidinės apdorojimui naudojami 301 ir 504 dygsnio tipai. 301 tipas - dviejų siūlių šaudyklinis dygsnis, naudojamas detalių sujungimui, apdailiniam peltakiavimui, sutvirtinimui. Dygsnio ilgis 2,5 mm. 504 tipo dygsniu apsiūlėjami gaminio kraštai, susiuvami mezginiai, dygsnio ilgis 2,5 mm [100].

Drabužių siuvimui naudojama universali tiesiasiūlė greitaeigė šaudyklinio dygsnio siuvimo mašina PROTEX TY-7100C ir greitaeigis ketursiūlis overlokas PROTEX TY-8804.

Kelnės ir palaidinė yra paprasto modelio, originalumas ir puošnumas išgaunamas per gaminio konstrukciją, todėl jokios uždėtinės detalės, pvz. sagos, emblemos ir pan. nenaudojamos. Kadangi modeliai yra prigludę prie kūno, o pasirinktas viršaus audinys – linas – yra netamprus, todėl palaidinei reikalingas 200 mm ilgio, paslėpto tipo užtrauktukas, kelnėms 150 mm paslėpto tipo užtrauktukas.

Pasiūtas kolekcijos modelis yra ryškus, puošnus ir originalus, todėl ypač tinkantis jaunimui. Lininis audinys suteikia gaminiams standumo, todėl jie išlaiko reikiamą formą. Palaidinės klostės

reikalauja atidumo ir įgūdžių siuvant. Teisingam klosčių formavimui svarbus daigstymo etapas, kurio dėka galima išvengti klaidų siuvant. Norint išgauti gražią erdvinę klostės formą, rekomenduojama siuvimo metu, vidinį klostės kamputį šiek tiek pakelti, tuomet išorinis klostės kraštas bus iškilęs ir ji nebus prigludusi prie siūlės. Labai svarbus gaminio reprezentatyviai išvaizdai yra galutinis laidymas, kuris suteikia gaminiui reikiamą formą ir estetišką išvaizdą. Pasiūto modelio nuotrauka pateikiama 17 priede.

IŠVADOS

1. Lietuvių liaudies simbolika yra labai plati tema, kurią galima nagrinėti įvairiais moksliniais požiūriais. Magistro baigiamajame projekte liaudies simbolių samprata nagrinėjama semantinės prasmės požiūriu – tiriama simbolikos prasmė, siekiant suprasti archajinio žmogaus raišką per simbolius.

2. Literatūros analizė atlikta remiantis garsių etnologų: P. Dundulienės, A. Mikėnaitės, P. Galaunės, M. Gimbutienės studijomis ir literatūra. Apžvelgti ir naujosios kartos etnologų, menotyrininkų, istorikų, kultūrologų straipsniai šia tema.

3. Liaudies mene ir simbolikoje užkoduotas archajiškasis mąstymas ir tautinis identitetas. Šiuolaikinių Lietuvos žmonių mentalitetas susiformavo dėka senosios liaudies kultūros ir meno, autentiškų papročių ir tradicijų. Tai, kas sena ir jau beveik pamiršta vis dar glūdi mumyse, tereikia tai prisiminti.

4. Tautinė simbolika nepelnytai pamiršta, nors yra unikali ir išskirtinė pasauliniame kontekste ji nežinoma. Todėl pirmiausia patys turim gerai suprasti savo šaknis, praeitį, ilgus amžius gyvavusį liaudies meną tam, kad sugebėtumėm tinkamai perteikti jį kitiems.

5. Pagrindiniai lietuvių liaudies simboliai išskiriami į tris pagrindines grupes: dangaus kultą, visatos elementus ir žemės kultą. Liaudies simbolika išsiskiria dangaus kūnų ir reiškinių, augalinių ir gyvulinių motyvų bei žemės, oro, vandens ir ugnies garbinimu. Įvairių reiškinių ar būtybių mistifikavimas buvo nulemtas nesupratimo ir baimės, todėl buvo kuriami simboliai, tam, kad apsaugotų žmogų nuo visokio blogio ar nepageidaujamų įvykių, reiškinių.

6. Remiantis literatūros apžvalgoje atlikta simbolių analize, mados tendencijų apžvalga ir nacionalinės simbolikos panaudojimo lietuvių dizainerių kūryboje tyrimu, sukurta drabužių kolekcija „re‘emigracija“, kurios tikslas pateikti jaunimui dalelę Lietuvos istorijos jiems suprantamu būdu: per drabužius. Siekiant skatinti susidomėjimą liaudies menu, sukurta informacinio pobūdžio internetinė svetainė „LT simboliai“, kurioje pateikiama naudinga informacija apie lietuvių liaudies simboliką.

7. Sukurtos drabužių kolekcijos pagrindinė medžiaga – linas. Šis audinys pasirinktas ne tik dėl ilgamečių lino auginimo ir apdorojimo tradicijų, bet ir dėl jo gerųjų savybių: laidumo orui ir drėgmei, stiprumo ir nealergizuojančio poveikio žmogaus odai. Pagrindinis šio audinio trūkumas – traukumas kuris pasireiškia po skalbimo. Todėl atliktas lino santraukos tyrimas siekiant išsiaiškinti kiek procentų ir

kokia kryptimi audinys susitraukia po pirmojo skalbimo. Atlikus tyrimą nustatyta, kad lininis audinys labiau traukias ataudų kryptimi – santrauka 7 %, metmenų kryptimi – 1 %.

8. Siekiant išsiaiškinti kolekcijos paklausą atlikta paklausos analizė, anketavimas. Sudaryta anketa su 15 klausimų patalpinta tiesioginių apklausų svetainėje apklausa.lt. Apklausti 58 respondentai gyvenantys ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Tyrimo rezultatai rodo žmonių susidomėjimą drabužiais su tautine simbolika, dauguma jų norėtų įsigyti tokių drabužių bei sužinoti panaudoto liaudies simbolio reikšmę.

9. Sukurta drabužių kolekcija jaunimui, kurią sudaro 12 modelių: 5 vyriški ir 7 moteriški. Atliktas eskizavimas bei dviejų modelių konstravimo ir modeliavimo darbai. Įgyvendintas vienas moteriškas kolekcijos modelis, kurį sudaro kelnės ir palaidinė.

LITERATŪROS ŠALTINIAI

1. **Paulius Galaunė**, Lietuvių liaudies menas: Jo meninių formų plėtojimosi pagrindai, Kaunas: L. U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidinys, 1930, p. 14–15, ISBN 5-420-00625-1
2. http://www.aidai.us/index.php?view=article&catid=188%3A2gegu&id=2406%3Ais&option=com_content&Itemid=215
3. *Mokslinis straipsnis: V. Jarutis*, Lietuvos respublikos valstybinė simbolika: paveldėtos ar „išrastos“ tradicijos?
4. <http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Simbolis&wid=17994>,
5. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Simbolis>
6. **Rasa Ambraziejienė**. Ženkla. Įvaizdiniai. Simboliai, Kaunas. 2003, Kauno tautinės kultūros centras, p. 6, ISBN 9955-9316-2-0,
7. <http://www.zodziai.lt/reiksme&word=ornamentas&wid=14214>
8. **Dalia Bernotaitė-Bieliauskienė, Žydrė Petrauskaitė**, Akvilė Mikėnaitė: gyvenimo prasmė – liaudies menas, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius, 2004, p. 66, ISBN 9986-666-40-5
9. *Mokslinis straipsnis: V. Tumėnas*, Audimo technologijų erotinė ir iniciacinė reikšmė lietuvių kultūroje: simbolių choreografiniai ir naratyviniai atitikmenys komparatyvistiniu požiūriu
10. *Mokslinis straipsnis: J. Kontrimaitė*, Kryžius lietuvių tautinio identiteto simbolikoje
11. **Jung C. G.**, *Man and his Symbols*. Garden City, New York, 1964.
12. **Toporov V.** *Baltų mitologijos ir ritualo tyrimai*. Sud. N. Mikhailov. Vilnius, 2000, p. 129.
13. **Ihde, D.**, *Technology and the Lifeworld. From Garden to Earth*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 1990, 20.
14. **M. Gimbutienė**, Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene, Vilnius, 1994. ISBN 5-417-00687-4
15. *Mokslinis straipsnis: V. Tumėnas*, Baltiškų juostų simbolių sistemos paieškos: nuo mokslinės interpretacijos iki autentiškos tradicinės liaudiškos tipologijos
16. **Dundulienė P.**, Medžiai senovės lietuvių tikėjimuose. Vilnius: Mintis. 1979 m., p. 103
17. **P. Tarasenska**, Pėdos akmenyje, Vilnius, 1958, p. 42
18. http://www.kelmesmc.lt/index.php?option=com_content&view=category&id=126&layout=blog&Itemid=159
19. **V. Straizys, L. Klimka**, The cosmology of the ancient Balts (Review article). - Journ. of the History of Astronomy, 1997, No 22.
20. http://samogitia.mch.mii.lt/Samogitia_zurnalas/2009_5/2009_Samogitia5_2_11.pdf
21. **Dundulienė P.**, Lietuvių liaudies kosmologija, Vilnius, Mokslo, 1988 m., p. 80
22. <http://www.grokiskis.lt/temos/medinis-rokiskio-krasto-paveldas-/2013/05/31/seniausia-rokiskio-krasto-muziejaus-verpste-svente-200-metu-jubileju->

23. http://www.homosanitus.lt/lt/Animizmas/turinys/homo_sapiensistorija/Senoji_lietuviu_religija
24. <http://muziejus.moletai.lt/romuva/tikejimas.htm>
25. **Klimka L.** Etnokosmologija: objektas ir problemos, Liaudies kultūra, 1991, Nr 2. p.34
26. <http://lietuvostautodaile.lt/archyvas/www.lietuvostautodaile.lt/sites/tautodaile/media/pdf/mnulis%20trumpintas.pdf>
27. http://lt.wikipedia.org/wiki/Auseklis_%28mitologija%29
28. [http://latvia-spb.com/images/auseklis/2\)1.3.4Big.jpg](http://latvia-spb.com/images/auseklis/2)1.3.4Big.jpg)
29. <http://www.olivinogabras.lt/index.php?id=1685>
30. http://www.homosanitus.lt/lt/Animizmas/turinys/Egle_Samulyte/Pazinimo_kelias_per_savasti_TESINYS_10
31. <http://teiwas.eu/wp-content/uploads/2012/07/zenklaiethnicart.jpg>
32. http://lt.wikipedia.org/wiki/V%C4%97jas_%28mitologija%29
33. http://www.homosanitus.lt/lt/Animizmas/turinys/homo_sapiensistorija/Senoji_lietuviu_religija
34. *Mokslinis straipsnis: J. Treinytė*, Augalija lietuvių liaudies tradicijoje
35. *Mokslinis straipsnis: E. Keturakienė*, Medžio simbolika XIX a. lietuvių literatūroje, arba nuo baltiškiosios kosmologinės vizijos iki istorinio žvilgsnio į realybę
36. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100902_224553-77347/DS.005.0.01.ETD
37. *Mokslinis straipsnis: E. Usačiovaitė*, Gyvybės medžio simbolika Rytuose ir Vakaruose
38. <http://e08595.medialib.glogster.com/giedreerminaitė/media/e1/e17bfc1a5b108d9dcffa11bd2760cb0184952fb2/6-skrynia-sertifikuotasendinti.jpg>
39. http://www.muziejusrokiskyje.lt/lt/rokiskio_krasto_istorija
40. http://ars.mkp.emokykla.lt/05_iliustr/lip_231p_small.jpg
41. http://media.bernardinai.lt/o/3df75c4ee391aabb9ae2706e92cbd063ac4abba1_article_200.jpg
42. **Č. Kontrimas** (parengė Antanas Stravinskas), Lietuvos geležiniai kryžiai, Vilnius, Mintis, 1991, p. 22
43. <http://static.zebra.lt/files/201008/YUS97oMM.jpg>
44. http://ars.mkp.emokykla.lt/01_iliustr/T-zidinio_exp_small.jpg
45. <http://www.lnm.lt/fotos/rinkiniai/ekultura/b02.jpg?phpMyAdmin=MSbjmZ2LBowqdZJszLwOlMBjtcc>
46. http://www.llbm.lt/parodos/Marijos_Matusakaite_seimos_tekstiles_rinkinys/rimgaudas2.jpg
47. **Ž. Vaičiūnas**, Baltiški langai Rokiškio langinėse, Utena, Utenos Indra, 2014 m., p. 15
48. <http://kauno.diena.lt/naujienos/miesto-pulsas/senoji-marvele-liudija-ziaurius-zirgu-aukojimo-ritualus-215195#ixzz3XvYCzOVU>
49. <http://www.rinkinys.ldm.lt/iris/ItemImages/1275826/LA-1931max.jpg>

50. http://www.patriotai.lt/sites/default/files/str_photo_x/zirg3.jpg
51. http://ars.mkp.emokykla.lt/03_iliustr/galaun_8lent.jpg
52. <http://www.grokiskis.lt/temos/medinis-rokiskio-krasto-paveldas-/2013/04/12/senieji-simboliniai-zenklai-ir-ju-reiksme-medzio-paveldui>
53. <http://www.ekspertai.eu/kokia-religija-lietuvoje-seniausia-ir-kodel>
54. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Gyvat%C4%97s>
55. <http://www.aidas.lt/app/webroot/uploads/userfiles/images/2012/Sausis/01%2031/Baltai3.jpg>
56. http://maceina.lt/html/PoezijaJasmantas_files/PoezijaJasmantas-4.jpg
57. **Gimbutienė**, Marija, 2002: Senovės lietuvių deivės ir dievai, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002.
58. http://www.vydija.lt/straipsniai/redos_ratas_dekoherencija.jpg
59. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Gabija>
60. <http://www.radikaliai.lt/tauta-ir-istorija/673-vanduo-lietuviu-tradicinese-apeigose>
61. http://lt.wikipedia.org/wiki/Gyvyb%C4%97s_vanduo
62. http://teiwas.eu/wp-content/uploads/2012/07/zemes_vandens_zenklai1.jpg
63. <http://www.tradicija.lt/Tyrinejimai/Pauksčiai.htm>
64. http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20110131125000/http://www.culture.lt/iliustracijos/satena_i0752/0752_101.jpg
65. http://www.7md.lt/images/ar_or/Brone_Griciene_Siauliai.JPG
66. <http://www.wood-craft.eu/foto/1295279499.jpg>
67. <http://amadoodles.deviantart.com/art/Aitvaras-263381339>
68. <http://www.ausrosmuziejus.lt/Parodos-renginiai/Virtualiosios-parodos/Ryskiausios-gelezines-paminklu-virsunes>
69. <http://www.baltai.lt/?p=3033>
70. http://rubinaitis.lnb.lt/rub/m/m_images/wfiles/i5nqxr543.jpg
71. <http://www.sirvinta.net/projektas-%E2%80%9Eprie-sirvintu-krasto-kulturos-versmiu%E2%80%9C/etnines-kulturos-tradicijos-gyvuoja-ir-tikrai-gyvuos/>
72. <http://www.studijalt.eu/lt-identity/>
73. <http://www.studijalt.eu/wp-content/uploads/2011/02/11LT-identity-retrospektyva-2011.jpg>
74. <http://img1.oplius.lt/shopspy.lt/webroot/images/products/84/22/22/small/52b588d558c5ad1bf23ec79bb3c7bc3dde4009d0d8141.png>
75. <http://g2.dcdn.lt/images/pix/tk-65169823.jpg>
76. <http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/naujoji-dizaineriu-karta-kuria-stereotipu-nesuvarzyta-mada.htm>
77. <http://www.kulturpolis.lt/dizainas/mados-bakalaurai-mados-startuoliai/>

78. <http://www.lrytas.lt/-13389082541337849727-j-statkevi%C4%8Dius-papuo%C5%A1%C4%97-parodos-expo-2012-dalyves.htm>
79. http://www.aidai.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=7674:fi&catid=443:4&Itemid=489
80. <http://ecolorworld.com/blog/spring-summer-2015-color-inspirations-rainforest/>
81. <http://www.denimjeansobserver.com/mag/2015/04/15/tng-2015-2016-spring-summer>
82. <http://www.fashionisers.com/fashion-news/balenciaga-spring-summer-2016-rtw/>
83. <http://www.thefashionisto.com/juun-j-springsummer-2015-paris-fashion-week/>
84. <http://driferreira.com/events/fashion-rio-summer-2015-trend-report/>
85. <http://www.fashionisers.com/fashion-news/barbara-bui-spring-summer-2016-rtw/>
86. <http://uk.eonline.com/news/648264/biggest-trends-from-bridal-fashion-week-spring-2016-crop-tops-ball-skirts-pretty-white-pantsuits-more>
87. <http://en.vogue.fr/fashion-shows/defile/spring-summer-2015-paris-barbara-bui/9744>
88. <https://nowfashion.com/brands/j-w-anderson>
89. <http://magyarino.com/ezt-hozza-a-tavasz/>
90. <http://fashionbombdaily.com/2014/09/17/show-review-ktz-spring-2015/>
91. <http://www.fashionbashon.com/dsquared-autumnwinter-2015-2016.html>
92. <https://www.pinterest.com/pin/124412008430304099/>
93. <http://www.verslaspolitika.lt/ar-sugris-linas-i-lietuva/>
94. <http://www.lsd.lt/standards/catalog.php?ics=61.020&pid=605003>
95. <http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/vidmenu/anketavimas>
96. **Dikčius. V**, Anketos sudarymo principai, Vilnius, Vilniaus universiteto leidykla, 2011 m., ISBN 978-9955-634-14-0
97. <http://apklausa.lt/private/forms/lietuviu-liaudies-simbolika-wpxny88>
98. <http://www.joomla.org/>
99. Winifred Aldrich. Metric Pattern Cutting. Great Britain, 1997.
100. A. Petrauskas, Drabužių technologija, Kaunas, Technologija, 2008 m., ISBN 978-9955-25-351-8

PRIEDAI

- 1 PRIEDAS. Straipsnis
- 2 PRIEDAS. Anketa
- 3 PRIEDAS. Internetinės svetainės pagrindinio puslapio ekrano kopija
- 4 - 9 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopija
- 10 PRIEDAS. Kolekcijos “re’emigracija” eskizas (1)
- 11 PRIEDAS. Kolekcijos “re’emigracija” eskizas (2)
- 12 PRIEDAS. Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija
- 13 PRIEDAS. Bridžų bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija
- 14 PRIEDAS. Kelnių bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija
- 15 PRIEDAS. Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija
- 16 PRIEDAS. Palaidinės ir kelnių technologinio apdorojimo pjūviai
- 17 PRIEDAS. Įgyvendinto modelio nuotrauka

TAUTINIAI SIMBOLIAI IR JŲ TAIKYMAS APRANGOJE

Jolita Bubnelytė¹, Eglė Ina Mackevičienė¹

¹ Kauno technologijos universitetas, Medžiagų inžinerijos katedra, Studentų g. 56, el. paštas: jolita.bubnelyte@ktu.edu

Raktiniai žodžiai: simboliai, archajiški, tautiniai simboliai, lietuvių liaudies simbolika, liaudies menas, tautodailė, taikymas, apranga.

1. Įvadas

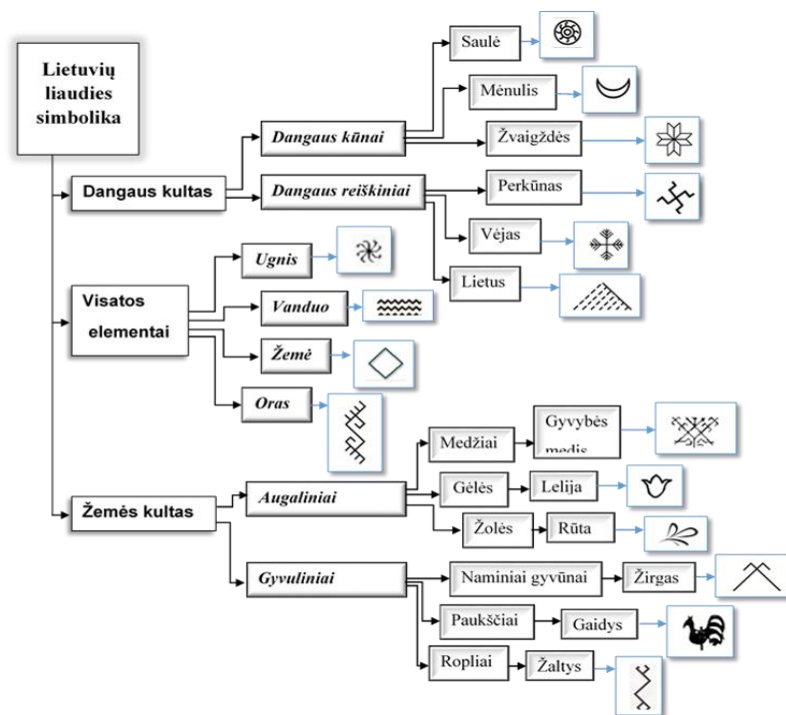
Lietuvos praeitis įtakota pagoniškojo baltų tikėjimo ir ilgainiui įsivyravusios krikščionybės suformavo savitą ir unikalią liaudies kultūrą, kuri pamažu nyksta, keičiasi ir įgauna kitokį atspalvį. Tariant P. Galaunės žodžiais: „Kalba, tautosaka ir liaudies menas yra visos tautos dvasios turtas, kurio niekas iš jos negali atimti. Tie paminklai yra patys savaime gyvi ir kalba apie savo kūrėjus amžiais. Ir kol tauta įstengia ir gali juos kurti, tol ji yra gyvas organizmas. Pagaliau tauta gali žūti, bet jos sukurti kultūros ir meno paminklai apie ją amžiais bylos“ [1]. Todėl svarbu išsaugoti šiuos lietuvių liaudies meno „paminklus“, kad jie bylotų apie turtingą Lietuvos praeitį ir vis tęstųsi praeities meno gija, kuri iki šiol buvo perduodama iš kartos į kartą. Šiuo tikslu analizuojami lietuvių liaudies simboliai bei tautinė simbolika lietuvių dizainerių kūryboje.

2. Tautinių simbolių tipologija

Analizuojant lietuvių liaudies simboliką svarbu tinkamai suvokti simbolių reikšmę žmogui bei jų svarbą liaudies mene. Žodžio „simbolis“ reikšmė aiškinama kaip daiktinis, vaizdinis, garsinis ženklas turintis sutartinę, apibendrintą, perkeltinę arba tradicinę idėjos reikšmę [2]. Filosofo G. K. Jungo teigimu: „ženklas yra visuomet mažiau nei idėja, kurią jis žymi, tuo tarpu simbolis visuomet išreiškia kažką daugiau, nei jo akivaizdi ir tiesioginė reikšmė“ [3]. Knygoje „Ženkilai. Įvaizdiniai. Simboliai“ R. Ambraziejienė simbolį apibrėžia kaip įvaizdinį, kuris „visad talpina daug prasmių, ne vieną reikšmių sluoksnį; jame visad slypi neatskleistų suvokimų gelmė“ [4]. Ši frazė geriausiai paaiškina, šiame darbe naudojamo žodžio „simbolis“ reikšmę ir prasmę.

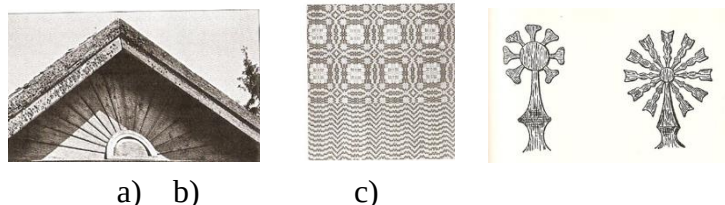
Išsamios studijos apie lietuvių liaudies simboliką nėra, yra tik gana siauri tyrimai apie liaudies meno ornamentus, jų motyvus atskirose amatų grupėse ir pan. Taigi nėra aiškaus ir griežto lietuvių liaudies simbolių grupavimo. Lietuvių liaudies simbolika yra labai plati tema, kuri gali būti gvildinama įvairiais moksliniais požiūriais: etnologijos, folkloristikos, mitologijos, religijotyros ar dailėtyros. Atsižvelgiant į temos platumą, šiame darbe liaudies simbolių samprata nagrinėjama semantinės prasmės požiūriu. Analizuojami simboliai, kurie yra svarbiausi, būdingiausi ir gyvybingiausi lietuvių tautos kultūroje.

1 paveiksle pateikiama J. Bubnelytės sudaryta apibendrinta lietuvių liaudies simbolių tipizavimo schema remiantis Lietuvos materialinės kultūros tyrinėtojų medžiaga (A. Mikėnaitės [5], P. Galaunės [6], M. Gimbutienės [7], P. Dundulienės [8] knygomis).

1 pav. Lietuvių liaudies simbolikos tipizavimo schema. Sudarė J. Bubnelytė

Lietuvių liaudies kultūroje dangaus ir žemės simboliai yra patys pagrindiniai iš kurių išplaukia visa kita. „Dangaus ir žemės simbolių nuodugnus studijavimas yra pirmas svarbos norint geriau suprasti senovės baltų pasaulėjautą bei pasaulėžiūrą. Šie simboliai neatsiejami nuo senosios mūsų kultūros“ teigia P. Dundulienė [9]. Pagrindinis dangaus kulto simbolis – saulė. Ji kaip svarbiausias gyvybės ir energijos šaltinis (ypač tautoms nutolusioms į šiaurę) buvo be galo svarbi žemdirbystei. Tai šviesos, gėrio, laimės, gerovės bei derlingumo simbolis, todėl saulės simbolių gausu įvairių meno šakų kūryboje: architektūroje, juvelyrikoje, keramikoje, baldų gamyboje bei tekstilėje (2 pav.).

2 pav. Saulės simboliai: a) namo skliauto langelio apvadas [5]; b) lovatiesė [5]; c) kryžių viršūnės [1]

Saulė lietuvių liaudies tautodailėje ir tautosakoje nebuvo vieniša, ją lydėjo mėnulis ir žvaigždės. Jų įtaka tuometiniam žmogui buvo mažesnė, todėl mėnulis dažnai vaizduotas po saule, o žvaigždės šalia jos. Svarbiausias dangaus reiškiny – Perkūnas – kosmoso darnos palaikytojas vaizduotas Perkūno arba ugnies kryžiumi (3 pav. a).

3 pav. a) Perkūno kryžius [10]; b) gyvybės medžio simbolis [11]; c) žirgeliai [12]; d) žalčio simbolis [13]

Žemės kulto garbinimas Lietuvoje išlikęs nuo baltų laikų, nes tai motulė maitintoja, viso, kas gyva globėja. Žemės dievybei Žemynai aukojamas duonos kepalas, užkasamas į žemę, kad derlius būtų geras,

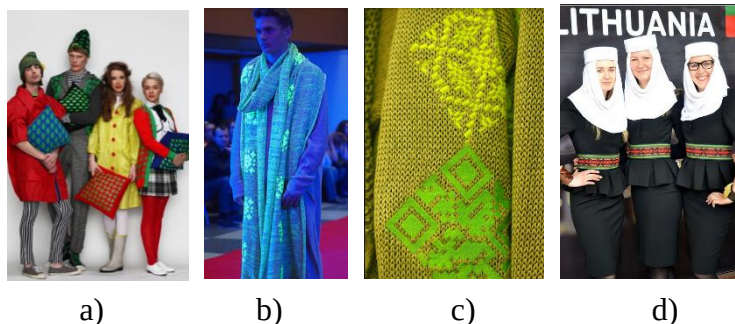
nuliejamas alus, kad žemė toliau teiktų palaimą ir gerovę. Gamtos kultas pasireiškė augalų ir gyvūnų garbinimu, todėl su jais buvo elgiamasi pagarbiai, jie apdainuojami dainose ir atvaizduojami liaudies mene. Dažniausiai sutinkami augaliniai motyvai: pasaulio arba gyvybės medžio, lelijos, rūtos, iš gyvūnų gausiai sutinkami žalčio bei žirgo simboliai (3 pav. c, d) [14].

Vienas pagrindinių tautinių simbolių – kryžius. Jis siejamas su skaičiumi 4 – tai ir keturi metų laikai, keturios pasaulio kryptys, keturi visatos elementai. Vis tik tautodailėje labiausiai akcentuojami visatos elementai yra trys: dangus, žemė ir ugnis. Tikėta, kad prieš atsirandant žmonėms, vyravo Chaosas. Jame susiformavo trys kosminiai elementai: vanduo, žemė ir ugnis, kurie sudarė tris sakralines zonas. Taip pasaulis padalinamas į tris dalis: dangų, žemę ir požemį. Tokį pasaulio suvokimo vaizdinį geriausiai vaizduoja Pasaulio medžio simbolis, kuris tautodailėje sutinkamas itin dažnai (3 pav. b).

Analizuojant tautinius simbolius svarbu išmanyti geometrinių formų reikšmės lietuvių liaudies mene, kadangi geometrinių ornamentai įkūnija gamtos ritmą, perteikia gyvybės jėgą, simbolizuoja apsaugą, gerovę, žymi gyvenimo cikliškumą ir nuolatinį judėjimą.

3. Tautinės simbolikos taikymas šiuolaikinėje aprangoje

Autentiški raštai, etnostilius bei senovinė simbolika šiuo metu išgyvena atgimimą. Ne tik užsienio dizaineriai žvalgosi į praeitį, ieškodami kažko seno ir prasmingo, galbūt pamiršto, bet galinčio atgimti ir sužibėti šiandieniniame pasaulyje. Lietuvos dizaineriai, ypatingai jaunoji karta atsigręžia į lietuvių liaudies meną, nagrinėja tautiškumo temą, interpretuodami ją savaip arba išlaikydami unikalumą ir perteikia visa tai savo kūryboje. Vienas iš pavyzdžių prekinių ženklas „LT identity“ [15] – tai žinomiausia Ievos Ševiakovaitės ir Jolantos Rimkutės kūrybos pakraipa, aprėpianti ne tik drabužius, jų dizainą, bet ir įvairius kasdienius daiktus (4 pav. a, b). Šiuose daiktuose atsispindi dizainerių tikėjimas, jog čia ir dabar kuriame patys save – naujos tapatybės lietuvių, kurio kišenėse telpa ir pagarba praeičiai ir drąsus žingsnis ateities link.

4 pav. Lietuvos dizainerių kūryba: a) „LT identity“ modeliai [15]; b) ir c) Tautiniai simboliai S. Milkevičiaus kūryboje [16]; d) Juozo Statkevičiaus kurti kostiumai [17]

Įdomus ir traukiantis akį Vilniaus dailės akademijos kostiumo dizaino katedros absolventų madų šou „Skrydis“, tapęs nuolatine projekto „Kultūros naktis“ dalimi pateikia netikėtas jaunųjų kūrėjų idėjas. Viena tokių, pristatyta Sigito Milkevičiaus megztų dvipusių lino drabužių kolekcija, kurioje lietuvių liaudies simboliai švyti tamsoje [16].

5 paveiksle pateikta J. Bubnelytės sukurta drabužių kolekcija jaunimui pavadinimu „re‘emigracija“. Kolekcijoje panaudojami tautiniai simboliai, turintys pozityvią reikšmę. Drabužių kolekcija skirta jaunimui, esančiam Lietuvoje ir emigravusiam į užsienį: abiturientams ar studentams, dar tik mąstantiems apie savo ateitį, ieškantiems savęs ir gyvenimo prasmės bei pamažu suvokiantiems savo tautinį identitetą. Pasirinktas pavadinimas paliečia skaudžią šių dienų Lietuvos problemą: emigraciją. Kolekcijos autorės nuomone, viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl iš Lietuvos išvyksta vis daugiau jaunimo, yra ryšio su savo tauta praradimas. Todėl sukurta kolekcija siekiama atkreipti dėmesį į savo šaknis: Lietuvos praeitį, lietuvių liaudies meną, tautinę simboliką, kuri priartina prie ištakų, skatina pažinti ir atrasti tai, kas buvo mylėta, garbinta, tačiau šiandien jau pamiršta. Kolekcijos pavadinimas skelbia: grįžk į tėvynę, nes visur gerai, bet namie geriausia.

5 pav. J. Bubnelytės drabužių kolekcija „re'emigracija“

Kolekcijoje drabužiai marginami šilkografijos būdu. Dalis simbolių išreiškiami neįprastai: per drabužio konstrukciją. Pasirinkti tik teigiamą prasmę turintys simboliai: saulė – šviesos, gėrio ir laimės simbolis, kryžius – apsaugos, apsivalymo ženklas, spiralė – judėjimas, atgimimas, nuolatinis atsinaujinimas. Taip siekiama skatinti pozityvumą ir optimizmą, kurio trūksta lietuvių tarpe.

4. Išvados

Unikali lietuvių liaudies tautinė simbolika nagrinėta ir aprašyta gana gausiai, tačiau nėra aiškos tautinių simbolių tipizavimo schemos, todėl analizuojant teminę literatūrą sudaryta lietuvių liaudies simbolikos tipizavimo schema, kurioje išskirti pagrindiniai motyvai.

Jaunieji Lietuvos dizaineriai idėjų semiasi, nagrinėdami tautiškumo temą, drąsiai naudoja tautinius simbolius ir motyvus savo kūryboje.

Remiantis atlikta literatūros analize sukurta drabužių kolekcija „re'emigracija“, kurioje tautinė simbolika išreiškiama per drabužių konstrukciją bei šilkografijos būdu.

Literatūra

1. **Galaunė P.** Lietuvių liaudies menas. Jo meninių formų plėtojimosi pagrindai. – Kaunas: L.U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidinys, 1930. – 15 p.

Zodziai.lt. Prieiga per internetą: <<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Simbolis&wid=17994>> [žiūrėta 2014-05-15].

Wikipedia.lt. Prieiga per internetą: <<http://lt.wikipedia.org/wiki/Simbolis>> [žiūrėta 2015-01-23].

Ambraziejienė R. Ženkla. Įvaizdiniai. Simboliai – Kaunas. Kauno tautinės kultūros centras, 2003, p. 54, ISBN 9955-9316-2-0.

Dalia Bernotaitė – Bieliauskienė, Žydrė Petrauskaitė, Akvilė Mikėnaitė: gyvenimo prasmė – liaudies menas, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius, 2004, p. 76, ISBN 9986-666-40-5.

Galaunė P., Lietuvių liaudies menas. Jo meninių formų plėtojimosi pagrindai. – Kaunas: L.U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidinys, 1930. – 15 p. ISBN 5-420-00625-1.

Gimbutienė M., Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene – Vilnius: Mintis. 1994 m. p. 10, ISBN 5-417-00687-4.

Dundulienė P., Lietuvių liaudies kosmologija, Vilnius, Mokslas, 1988 m., p. 80

Dundulienė P., Medžiai senovės lietuvių tikėjimuose. Vilnius: Mintis. 1979 m., p. 103

Teiwas.eu. Prieiga per internetą: <<http://teiwas.eu/wp-content/uploads/2012/07/zenklaiethnicart.jpg>> [žiūrėta 2015-04-02]

Glogster.com. Prieiga per internetą: <<http://www.glogster.com/giedre/erminaite/gvybybes-medis/g-6ksr639sefrtm2su5sk19a0>> [žiūrėta 2015-04-06]

Patriotai.lt. Prieiga per internetą: <http://www.patriotai.lt/sites/default/files/str_photo_x/zirg3.jpg> [žiūrėta 2015-04-02]

Aidas.lt. Prieiga per internetą: <<http://www.aidas.lt/app/webroot/uploads/userfiles/images/2012/Sausis/01%2031/Baltai3.jpg>> [žiūrėta 2014-09-23]

Homonitus.lt prieiga per internetą: <http://www.homosanitus.lt/lt/Animizmas/turinys/homo_sapiens_istorija/Senoji_lietuviu_religija> [žiūrėta 2014-09-23]

LT identity. Prieiga per internetą: <<http://www.studijalt.eu/lt-identity/>> [žiūrėta 2014-02-01]

Lrytas. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/naujoji-dizaineriu-kuria-stereotipunesuvarzyta-mada.htm>> [žiūrėta 2014-07-29]

<http://www.lrytas.lt/-13389082541337849727-j-statkevi%C4%8Dius-papuo%C5%A1%C4%97-parodos-expo-2012-dalyves.htm>

Traditional Symbols of Lithuanian Folk in Modern Clothing

J. Bubnelytė, E. I. Mackevičienė

Summary

Lithuania has experienced historical periods of losing and restoring the statehood, which resulted in social and cultural changes. Lithuanians have a lot of options and necessity to express their national identity in various forms and ways. Various spiritual and material culture objects have become symbols of national identity.

The object of the research – traditional symbols of Lithuania folk, like Heaven and Earth cult, elements of Universe and geometric motives. The main symbols of Lithuania folk is Sun, Moon, Thunder, Earth, Adder and Tree of Life. They were holy and respected like God. People believed, that the symbols who express in the folk art guards them, bring happiness and prosperity.

Today people have lost touch with their own country and with their roots. This is the reason why folk symbols created in modern clothing collection.

Gerb. Respondente,

KTU mechanikos inžinerijos ir dizaino fakulteto magistrantės atliekamas tyrimas siekiant išsiaiškinti vartotojų požiūrį į lietuvių liaudies simbolius, todėl svarbi Jūsų nuomonė. Prašome atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, pasirenkant vieną atsakymo variantą. Anketa anoniminė.

- 1. Jūs esate:**
 - ☐ Vyras;
 - ☐ Moteris;
- 2. Koks Jūsų amžius?**
 - ☐ 18-21;
 - ☐ 22-30;
 - ☐ 31-40;
 - ☐ 41-60;
 - ☐ 60 ir daugiau;
- 3. Kur šiuo metu gyvenate?**
 - ☐ Lietuvoje;
 - ☐ Užsienyje;
- 4. Jūsų išsilavinimas?**
 - ☐ Pagrindinis;
 - ☐ Vidurinis;
 - ☐ Profesinis;
 - ☐ Aukštesnysis;
 - ☐ Aukštasis;
 - ☐ Kita _____
- 5. Jūsų mėnesinės pajamos:**
 - ☐ Mažiau nei 231 € (800 Lt);
 - ☐ 231 € - 580 € (800 – 2000 Lt);
 - ☐ Daugiau nei 580 € (2000Lt);
- Kaip dažnai perkate drabužius?**
 - ☐ Dažnai - beveik kiekvieną savaitę;
 - ☐ Kartais – maždaug kartą per mėnesį;
 - ☐ Retai - kelis kartus per metus;
 - ☐ Kita _____
- Kokią sumą pinigų išleidžiate savo drabužiams per mėnesį?**
 - ☐ Mažiau nei 29 € (100Lt);
 - ☐ 29 € - 145 € (100-500Lt);
 - ☐ Daugiau nei 145 € (500Lt);
 - ☐ Kita _____
- 6. Ar didžiuojatės, kad esate lietuvis?**
 - ☐ Taip;
 - ☐ Ne;
- 7. Ar esate girdėję kokie yra Lietuvių liaudies simboliai?**
 - ☐ Taip,
 - ☐ Ne;
- 8. Ar žinote ką jie reiškia?**
 - ☐ Taip;
 - ☐ Ne;
- 9. Ar esant galimybei Jums būtų įdomu sužinoti Lietuvių liaudies simbolių reikšmes?**
 - ☐ Taip;
 - ☐ Ne;
- 10. Kokius drabužius mieliau renkatės?**
 - ☐ Vienspalvius;
 - ☐ Raštuotus;
 - ☐ Su užrašais;
 - ☐ Su simboliais;
 - ☐ Įvairius;
 - ☐ Kita _____
- 11. Ar perkate drabužį vien tik dėl patikusio simbolio?**
 - ☐ Taip;
 - ☐ Ne;
 - ☐ Galbūt;
- 12. Ar norėtumėte įsigyti drabužį su lietuvių liaudies simboliu?**
 - ☐ Taip;
 - ☐ Ne;
 - ☐ Galbūt;
- 13. Ar jau turite įsigijęs drabužių su lietuviška simbolika?**
 - ☐ Taip, turiu;
 - ☐ Ne, neturiu;
 - ☐ Kta _____
- 14. Jūsų nuomone ar trūksta Lietuvoje „patriotiškų“ drabužių (su lietuvių simboliais ornamentika ir pan.)?**
 - ☐ Trūksta;
 - ☐ Galėtų būti daugiau;
 - ☐ Netrūksta;
- 15. Kaip manote ar tokie drabužiai reikalingi?**
 - ☐ Taip, reikalingi;
 - ☐ Ne, nereikalingi;

Ačiū už sugaištą laiką

3 PRIEDAS. Internetinės svetainės pagrindinio puslapio ekrano kopija

LT simboliai

Šrifto dydis [Didesnis](#) [Atkurti](#) [Mažesnis](#)

ieškoti...

Jūs esate čia: Home

Pagrindinis meniu

- Pradžia
- Apie mus
- Simboliai
- Draugai
- Literatūra

Login Form

Sveiki Super User,

Atsijungti

Pradžia

Paskelbta: Antradienis, 2014 gruodžio 16 13:36

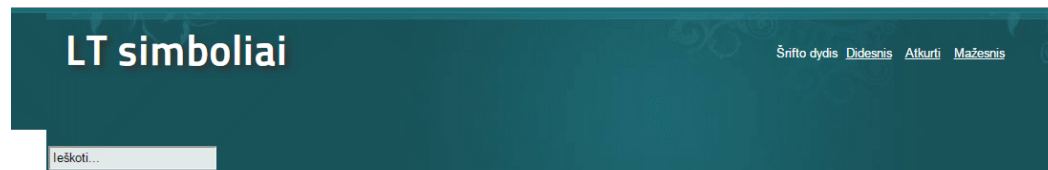
SVEIKI ATVYKĘ!!!

„Kalba, tautosaka ir liaudies menas yra visos tautos dvasios turtas, kurio niekas iš jos negali atimti. Tie paminklai yra patys savaime gyvi ir kalba apie savo kūrėjus amžiais. Ir kol tauta įstengia ir gali juos kurti, tol ji yra gyvas organizmas. Pagaliau tauta gali žūti, bet jos sukurti kultūros ir meno paminklai apie ją amžiais bylos“

P. Galaunė

Šie didingi žodžiai geriausiai atspindi svetainės tikslą ir kryptį. Nors lietuvių kalba yra išsaugojusi savo autentiškumą iki šių dienų, liaudies kultūra ir menas pamažu nyksta, keičiasi ir įgauna jau kitokį atspalvį. Pasvarstykim, kas telpa į žodį Lietuva? Tai- pievų sodri žaluma, tai - šimtmetis ažuolas, tai - pasididžiavimas ir įkvėpimas, paslaptinga laiko dvasia, tai - lėlė ant kraičio skrynios, tai - mūsų brangi Tėvynė. Tokią mūsų šalies kultūrą, kokią turime dabar - savitą ir unikalią - suformavo mūsų protėviai. Todėl jų paliktas paveldas - kalba, tradicijos, papročiai bei liaudies menas yra be galo svarbūs mūsų kultūrai, nes jų pagrindu susiformavo mūsų autentiška lietuviškoji tapatybė. Apie didingą Lietuvos praeitį kalba liaudies simbolika. Simboliai talpina daug prasmių, juose glūdi neatskleistų suvokimų geimė, tačiau jie visada išduoda esmę. Būtent per išlikusius lietuvių liaudies simbolius protėviai šiandien kalbasi su mumis. Tereikia tik įsiklausyti ir išgirsti...

Ankstesnis

Jūs esate čia: [Home](#) ► [Simboliai](#)

Pagrindinis meniu

» [Pradžiai](#)

» [Simboliai](#)

» [Dangaus kultas](#)

» [Visatos elementai](#)

» [Žemės kultas](#)

» [Draugai](#)

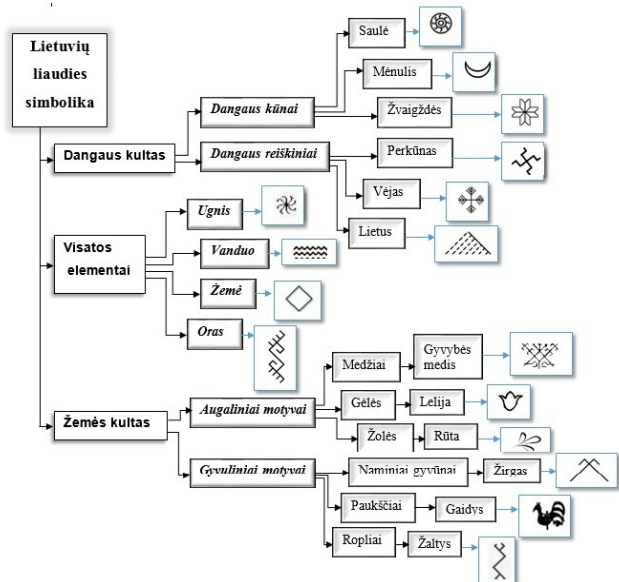
» [Literatūra](#)

Login Form

Sveiki Super User,

[Atsijungti](#)

Simboliai

Lietuvių liaudies simbolikos tipizavimo schema (Sudarė J. Bubnelytė)

„Mitologiniuose paveikluose kalba simboliai, kurių esmės negalima pakeisti jokia kita kalba“

Karl Jaspers

Kas tai yra simbolis? Simbolis – tai meninis vaizdas, turintis apibendrintą perkeltinę idėjos reikšmę. Simboliai atsirado stilizuojant realius, konkrečius daiktus. Taip senovės lietuviai vaizdavo tai, kuo gyveno: nuo artimiausių kasdieninių dalykų iki visatos prasmės ar pomirtinio gyvenimo suvokimo. Lietuvių liaudies simbolikoje ryškus vyriškasis ir moteriškasis pradai. Vyriškajam pradui priklauso dangaus simboliai, moteriškajam – žemės. Taip pat galima išskirti tokias simbolių grupes: visatos elementai, stilizuoti gyvūnų, augalų ir dangaus kūnų bei reiškinių simboliai.

Senovės lietuvių menas išsiskiria ornamentų, simbolių, raštų gausa. Patyrinėjus juos atidžiau įžvelgiami trys pagrindiniai simbolių objektai: dangaus ir žemės kultai bei visatos elementai. Šios trys grupės išskaidomos į kelis pogrupius, kur kiekvienas jų turi savitą simbolį. Dangaus kulto garbinime išskiriami dangaus kūnų ir reiškinių simboliai, pagrindiniai jų: Saulė ir Perkūnas. Jie buvo labai svarbūs kasdieniniame žmogaus gyvenime, nes tikėta, kad nuo šių dievybių priklauso žmogaus likimas ir išgyvenimas. Juk Saulė - gyvybės nešėja, gali ne tik šildyti, bet ir deginti, taip pat ir Perkūnas - damos palaikytojas, kurio valioje žaibas ir griaustinis, gali ne tik ginti ir saugoti žmogų, bet ir pakenkti.

Nuo senų senovės lietuviui žemė yra šventa, nes tai motulė maitintoja, viso, kas gyva globėja. Gamtos kultas pasireiškė atskirų augalų, gyvūnų, negyvosios gamtos, daiktų garbinimu - totemizmu (tikėta, kad gentis turi savo totemą - protėvį globėją, augalą ar žvērį) ir animizmu - atskirų gamtos objektų įdvasinimu (tikėjimas, kad visi gamtos reiškiniai turi sielą ar kad visi daiktai gyvi). Totemizmas ir animizmas susiję su magija - buvo tikima, kad ypatingu laiku atliktas veiksmas ar ištartas žodis turįs galioti. Todėl su augalais ir gyvūnais buvo elgiamasi pagarbiai, jie apdainuojami dainose ir atvaiduojami liaudies mene. Išskiriami pagrindiniai augaliniai motyvai: Gyvybės medžio, lelijos, rūtis, kurie dažnai vaizduojami moteriškais laikytuose buties daiktuose (verpstėse, induose) bei audiniuose. Pagrindiniai gyvuliniai motyvai: žirgas, gaidys bei žaltys, dažniausiai saugojo namus: jais puošiami lėkiai durys, langinės, vėtrungės.

Kaip ir visame pasaulyje, taip ir Lietuvoje nuo seno buvo svarbūs pamatiniai visatos elementai: ugnis, vanduo, žemė ir oras. Šie keturi pagrindiniai elementai buvo labai svarbūs archajiniam žmogui kaip visa kas gyva pagrindas. Visatos elementus geriausiai įprasmina kryžius – susikirtimo, priešpriešos ženklas: ugnis – vanduo; žemė – oras; dvasia – materija. Ir ne be priežasties kryžiai dažnai buvo statomi kryžkelėse – apsisprendimo vietoje, nes ten sueina visi Visatos keliai.

Lietuvių liaudies simbolika yra labai plati tema, reikalaujanti daugybės laiko ir darbo, tačiau ji yra be galo svarbi mums – lietuviams. Nes tik pažinę savo praeities kodus, galėsime tinkamai save suprasti ir išreikšti.

Rodyti po

Pavadinimas	Autorius	Peržiūros
Žemės kultas	Autorius Super User	15
Dangaus kultas	Autorius Super User	19
Visatos elementai	Autorius Super User	17

5 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopija

LT simboliai

Šrifto dydis [Didesnis](#) [Atkurti](#) [Mažesnis](#)

ieškoti...

Jūs esate čia: [Home](#) > [Simboliai](#) > Dangaus kultas

Pagrindinis meniu

- Pradžiai
- Simboliai
 - Dangaus kultas**
 - Visatos elementai
 - Žemės kultas
- Draugai
- Literatūra

Login Form

Vardas

admin

Slaptažodis

Prisiminti mane

☐

[Prisijungti](#)

[Pamiršote slaptažodį?](#)

[Pamiršote prisijungimo vardą?](#)

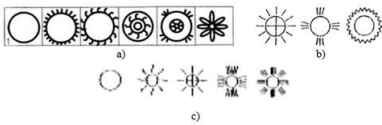
[Sukurti sąskaitą](#)

Dangaus kultas

Kategorija: [Simboliai](#)

Paskelbta: Trečiadienis, 2014 lapkričio 26 10:37

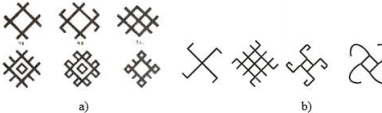
Lietuvių liaudies kultūroje dangaus ir žemės simboliai yra patys pagrindiniai iš kurių išplaukia visa kita. „Dangaus ir žemės simbolių nuodugnus studijavimas yra pirmas svarbos norint geriau suprasti senovės baltų pasaulėjautą bei pasaulėžiūrą. Šie simboliai neatėjami nuo senosios mūsų kultūros“ teigia P. Dundulienė. Dangaus kūnai ir reiškiniai buvo be galo svarbūs senovės lietuviams. Bandydami išuost reiškinus suprasti ir paniskinti lėmė jų mistifikavimą ir sudvasinimą. „Žmogus, pasitelkęs vaizduotę, jautėsi gantos apsuptyje stipresnis. Kai stiprybės pritrūkdavo, belikdavo gamtą sudvasinti, ja tikėti, garbinti ir melsti jos palankumo“. Dangaus kūnų energija, poveikis gamtai ir žmogui, paslaptas judėjimas, nuolatinis kitumas protevams darė didžiulį įspūdį, todėl saulė garbinta kaip gyvybės nešėja, mėnulis – dangaus keliaminkas, nakties žibintas garbintas kaip saulės vyras, o žvaigždės – jų dukrelės. Bene labiausiai sudėvinama visais laikais ir, ko gero, visose tautos – saulė. Ji kaip svarbiausias gyvybės ir energijos šaltinis (ypač tautos nutolusioms į šiaurę) buvo be galo svarbi žemdirbystei. Todėl ją imta garbinti kaip dievybę, o mituose ir pasakose vadinti monle. Saulė – tai šviesos, gerio, laimės, gerovės bei derlingumo simbolis.

a) b) c)

Saulės simboliai išreikšti apskritimu: a) pagal A. Kargaudienę, b) pagal P. Dundulienę, c) pagal L. Straizį ir L. Klimką

Vėliau, puošiant medžio, tekstilės bei keramikos darbus, saulės simbolis kito ir tapo geometrine kamuota figūra:

a) b)

Saulės simboliai išreikšti geometrine figūra: a) pagal P. Galaunę, b) pagal R. Ambraziejienę

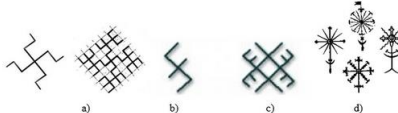
Saulės motyvų gausu ir lietuvių architektūroje. Dažniausiai buvo puošiamas gyvenamasis namas ir kletis. Visi pagražinimai ne tik puošė, bet ir saugojo gyventojus nuo pikty dvasių. Kalbant architektūros tema, norisi prisiminti iki šių dienų išlikusį paprotį pastatius namą ir sukalus stogo gegnes, iškelti pabaigtųjų vainiką. Ko gero, nedaugelis žino, kad saulę primenantis vainikas ne tik praneša apie didžiųjų statybos darbų pabaigą, bet turi ir gilią prasmę – saugoti namą ir jo gyventojus nuo piktyčių jėgų, atnešti šeimai gerovę, pastovumą ir ramybę.

Lietuvių liaudies architektūra. Saulės motyvo skliauto langelio apvada

Mėnulio svarba liaudies mene ištis didėle, bet ne didesnė nei saulės, todėl mėnulio simbolis dažnai vaizduojamas po saule arba šalia jos, dažnai savo dydžiu mažesnis už saulės simbolį. Tačiau jo svarba nemuneigiamai ir tebejauciama šiandieniniame pasaulyje. „Pirmykščiam žmogui atrodė, tarsi mėnulis diktuoja gamtai ritmą. Nuo jo fazių kaitos kyla jūros potvyniai, kartojasi žuvų nerštas, žierių migracija, deivynis jo ciklus trunka galvijų, taip pat moterų nėštumas“. Todėl žmonės sekdami mėnulio fazes ir žinodami jų poveikį gamtai ir žmogui derino prie jų savo darbus, gyvenimą. Mėnulio kalendorius populiarius iki šių dienų, dažniausiai pagal jį darbus planuoja sodininkai ir žemdirbiai.

Dangaus reiškiniai, tokie kaip griauštis ir žaibas vadinti vienu vardu – Perkūnas. Tai žilabarzdžiū seniu įsivaizduojama dievybė, kuri ne tik kovoja už teisybę, bet ir atlieka gyvybės, vaisintojo funkcijas. Todėl iki šių dienų žinomas posakis, kad pirmas griaušmas išjudina žemę ir viskas ima sparčiau augti. Perkūnas – vienas svarbiausių dievų, garbintas kaip kosmoso darnos palaikytojas. I jį kreiptasi per ugnį, ažuolą ar kalną, jam buvo meldžiamasi, giedama ir šokama siekiant palankumo ir užtarimo.

a) b) c) d)

Perkūno simboliai: a) perkūno kryžius [30]; b) c) Perkūno simbolis audimo ar siuvinejimo raštuose [31]; d) „kirvuko“ ženklas geležiniuose kryžuose

Visa dangaus kūnų sistema visais laikais tiesiogiai susijusi su žmogaus gyvenimu, mąstysena ir buitimi lėmė simbolinio liaudies meno atsiradimą.

< Ankstesnis

Kitas >

dabar naršo

Dabar svetainėje vienas svečias ir narių nėra

Sukurta su Joomla!

81

6 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopija

LT simboliai

Šrifto dydis [Didesnis](#) [Atkurti](#) [Mažesnis](#)

ieškoti...

Jūs esate čia: [Home](#) > [Simboliai](#) > Visatos elementai

Pagrindinis meniu

- Pradžiai
- Simboliai**
 - Dangaus kultas
 - Visatos elementai**
 - Žemės kultas
- Draugai
- Literatūra

Login Form

Vardas

Slaptažodis

☐ Prisiminti mane

[Pamiršote slaptažodį?](#)

[Pamiršote prisijungimo vardą?](#)

[Sukurti sąskaitą](#)

Visatos elementai

Kategorija: [Simboliai](#)

Paskelbta: Trečiadienis, 2014 lapkričio 26 10:33

Egzistuoja keturios pagrindinės kryptys: šiaurė, pietūs, rytai, vakarai ir keturi pagrindiniai elementai: ugnis, žemė, oras, vanduo. Šie keturi pagrindiniai elementai buvo labai svarbūs archajiniam žmogui kaip visa kas gyva pagrindas. Taip pat keturi visatos elementai siejami su keturiais metų laikais, kurie atspindi žmogaus gyvenimo ciklą. Visa tai simbolizuoja Redos ratas:

a)

Redos ratas a) rato schema; b) Redos ratas ant molinės puodynės

Keturis visatos elementus įprasmina kryžius. Šio simbolio prasmė labai plati, tačiau paremta dvejų pradų, elementų ar savybių santykiu, priešybė: nežinodami kas yra šviesa, negalėtume pažinti tamsos. Lietuva seniau buvo vadinama kryžių šalimi, nes šalies peizažą puošė daugybė memorialinių paminklų: mediniai kryžiai, koplytstulpiai, stogastulpiai. Jie buvo statomi įvairiomis progomis, pažymint džiaugsmo ar liūdesio akimirką: vestuvių proga ar staigos mirties minėjimui, laukiant gero derliaus ar siaučiant ligoms, gimus kūdikiui ar vardinii proga. Šie paminklai, greta krikščioniškųjų turintys daug senovinių simbolių, buvo labai būdingi lietuvių liaudies menui, išreiškiančiam tautos pasaulėjautą ir meninės kūrybos gabumus⁴⁴

Šventoji ugnis ilgus amžius dege lietuvių šventyklose. Ugnies garbinimo kultas siekia giles senoves laikus, kai laužo ugnies teikiama nauda reiškė išgyvenimą. Keičiantis laikams ugnis išliko svarbi visais laikais, pernešta į namus, ji neparado tų pačių ypatybių, buvo garbinami dievinama. Norint apsaugoti nuo galimo žalingo ugnies poveikio, ji buvo rūpestingai prižiūrima ir saugoma, kalbamos maldos ugnies dervai - Gabijai. Ugnis dažnai vaizduota svastikos, Perkūno kryžiaus bei Saulės simboliais. Taip pat su ugnimi siejamas gaidys, nes tikėta, kad gaisrą atnešdavo supykęs aitvaras pasivertęs raudonu gaidžiu.

Saulės simbolis geriausiai atspindi ugnį

Ugnies priešingybė - vanduo - tai visos gyvybės pradžių pradžia. Tautosakoje jis minimas dažniau nei ugnis, tai įtakojo Lietuvos kraštovaizdį: gausių upių, upelių ir ežerų. Vandens pasaulis - tarsi kitas, atskiras pasaulis, bet kartu gyvybiškai susijęs su žmogumi^[60]. Ritualinėse apeigose ir šventinių papročiųose vanduo naudotas kaip apsauginio priemonė. Šios stichijos mistifikavimą lėmė paslaptingumas, vandens telkinių platybės ir gylis.

Vandens simbolika

Žemės elementas aptiriamas skrynyje "Žemės kultas". Tai be galo svarbus elementas, kuris visais laikais maitino žmogų, saugojo ir leido išgyventi. Už tai žmonija amžių amžiais buvo jai ir bus dėkinga žemei. Žemė - tai gyvybė, tai motina maitintoja, tai visas pasaulis.

Oras lietuvių liaudies mene nėra taip ryškiai akcentuojamas, kaip pvz. rytų kultūroje. Tačiau oro simbolių lietuvių liaudies vis tik turi - tai paukštis. Jis skrieja tarp žemės ir dangaus, sukurdamas ryšį tarp šių dviejų gyvybiškai svarbių sferų. Paukštis dažnai laikytas pomirtinio gyvenimo simboliu, sielos įsikūnijimu. Lietuvoje paukščių rūšių yra gausybė ir visos jos proteivų myletos ir apdaimotos už tam tikras išskirtines savybes: čiułbejimą, grožį, kukavimą ir pan. Tačiau skirtingai nei tautosakoje, liaudies mene paukščiai neišskiriami ir nekonkretizuojami, dažnai vaizduojami profilu, išskiriant tik specifinius bruožus (pvz.: skiautė ir snapas). Gyvenamųjų pastatų puošyboje, kryžių ir būtinųjų daiktų dekore paukščiai dažnai vaizduojami bendroje kompozicijoje su augaliniu ornamentu. Paukščių pozicionavimas Gyvybės medžio apacioje arba virš jo rodo paukščio, kaip mirusiojo sielos alegoriją.

Paukščiai liaudies mene: a) kryžiuose; b) šiaudiniame sode; c) skrynyje

82

7 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopija

LT simboliai

Šrifto dydis | Didesnis | Atkurti | Mažesnis

ieškoti...

Jūs esate čia: [Home](#) > [Simboliai](#) > Žemės kultas

Pagrindinis meniu

Pradžia

Simboliai

Dangaus kultas

Visatos elementai

Žemės kultas

Draugai

Literatūra

Login Form

Vardas

admin

Slaptažodis

☐ Prisiminti mane

[Prisijungti](#)

[Pamiršote slaptažodį?](#)

[Pamiršote prisijungimo vardą?](#)

[Sukurti sąskaitą](#)

Žemės kultas

Kategorija: [Simboliai](#)
Paskelbta: Trečiadienis, 2014 lapkričio 26 10:53

Dieviškojo dangaus poliaus veikimui žemė atsako stebuklingąja galia — gimdyti. Visa, kas iš jos gimsta, yra pilna gyvybės jėgos. Nuo senų senovės lietuviai žemę yra šventą, nes tai motinė maitintoja, viso, kas gyvena globoja. Žemės dievybei Žemynai aukojamas duonos kepalas, užkasamas į žemę, kad derlius būtų geras, miliejamasis alus, kad žemė toliau teiktų palaimą ir gerovę. Žemės kultas išskiriamas į augalinius ir gyvulinius motyvus.

Kalbant apie augalų garbinimą, svarbią vietą užima medžiai. Istorinėse šaltiniuose dažnai minimi šventieji miškai, vadinami gojais. Tikėta, kad visa, kas yra šventuose miškuose: augalai, žvėrys, paukščiai taip pat šventi. Todėl patys žmonės nedrįsdavę į tą šventovę įžengti. Miškų ir medžių garbinimas atsirado dėl tų pačių priežasčių, kaip ir dangaus klm garbinimas: didinga medžių išorė, ilgamžiškumas ir rimtis kėlė pagarbą būnme, tai lėmė jų mistifikavimą ir antgamtinių galių priskyrimą. Svarbiausias ir labiausiai garbintas ažuolas — jis buvo laikomas dievų būveine. Perkūno medžių, todėl dauguma šventorių buvo ažuolymuose arba šalia jų. „Amžinai žaliuojančio ažuolo vaizdą simbolizuoja pasaulio gyvybės, baltų kosmoso medį“. Gyvybės medis įkūnija kosmoso sandarą, apimdamas dangiškąją, žemiškąją ir požeminę sferas. Jis tarsi sujungia dangų su žeme, įkūnija dangaus klmų ir dievybių ryšį su požeminiu, antgamtiniu pasauliu. Gyvybės medis liaudies mene dažniausiai vaizduojamas kaip sodrus angalas: išlipojęs medis ar lėlija, pilnas žiedų ar vaisių, o medžio (sėkės) viršūnėje turi naukštis

a)

b)

c)

d)

Pasaulio medis a) kraičio skrynioje, b) verpstėje, c) ašotėje, d) šiaudiniame sode

Lietuvių liaudies mene plačiai paplitę ne tik Gyvybės medžio motyvai, bet ir lėlijos, rūtės, rožės, ramunės ir kt. Kiekvieno augalo reikšmė lietuvių liaudies simbolikoje vis kita, pvz.: lėlija — skaitumas, rožė — gyvybė, vaisingumas, linas — augimo, gyvybingumo ir išvėrmės simbolis, rūta — apsauga nuo paleistuvystės, mergystės simbolis (taip pat ji, kaip ir linas laikyta šventa). Lino reikšmė archajiškąjam lietuviui buvo išties didžiulė — tai ne tik maistas, vaistas, bet ir audiniai, siūlai, virvės, tinklai ir pan. todėl neuostabu, kad šis augalas apdainuojamas dainose, taip pat vaizduojamas liaudies mene. Augaliniai motyvai simbolizuoja moteriškąją žemės pradžią, gyvybę ir nuolatinių gyvybės jėgų aktyvinimą. Todėl dažnai jie komponuojami su vyriškojo dangaus prado simboliais siekiant išreikšti gyvybės atsiradimą.

Dažniausiai sutinkami gyvuliniai motyvai: žirgo, žaltio, gaidžio, rupūžės, gyvatės, ožio, jaucio. Paukščių motyvai simbolizuoja dangaus ir žemės, žmogaus ir dievybių ryšį. Tai dangaus ir žemės tarpininkas, dvasinio pasaulio simbolis, kuriuo dažnai buvo puošiami namai siekiant pelyti dangaus malonę, pritraukti sėkmę ir gerovę. Žirgo simbolika pripildyta įvairiausių prasmų: tai ir geriausias žmogaus draugas, ir pagalbininkas darbuose. Taip pat tai ir turto ženklas, nes ne visi to meto gyventojai galėjo jį įsigyti. Puiki žirgo išvaizda rodo ypatingą šeimnininko statusą. Šis gyvūnas ne šiaip iškeltas aukščiau už kitus, mat seniai pastebėta, kad jis labai protingas, ištikimas ir atsidačęs šeimnininkui, žavėtasi jo greitumu, veržlumu, aktyvumu.

a)

b)

c)

Žirgo motyvai: a) stilizuotas; b) austoje juostoje; c) lėknuose

Išskirtinis demesys liaudies mene skiriamas ropliams: rupūžei, gyvatei, ypač garbintas žaltys [52]. Gyvatės garbinimas nestebina, kadangi daugelyje tautų gyvatė garbinama dėl senosios odos keitimo, todėl tai — atsinaujinimo, naujos pradžios simbolis. Žaltio simbolis — totemas — neatsirado dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Jis atkeliavo iš toli. Pasak M. Gimbutienės, IV tūkst. pr. Kr. simboliai į Europą atkeliavo iš Artimųjų Rytų, tiksliau, Mesopotamijos, per Kaukazą, kitus regionus. Kadangi Lietuvoje paplitę tik dviejų rūšių gyvatės: geltonskruostis žaltys ir paprastoji angis [54], todėl tautosakoje ir tautodailėje angis įkūnija blogį, o žaltys yra gėrio, gausos ir gyvybės simbolis. Žaltys pelnė žmonių simpatijas dėl taikumo ir paslaptinumo, nes tai ne tik žemės, bet ir vandens gyvūnas. Jis priskiriamas prie antgamtinių būtybių. Buvo manoma, kad tai protinga, nemari būtybė, kuri saugo namų, židinių, globoja mirusiuosius ir teikia gyvybinę energiją iš žemės gelmių, todėl laikytas požemių karaliumi. Dažnas lietuvis žaltį laikė namuose, jį maitino ir rūpinosi tikėdamas, jog šis apsaugos namus ir teiks gerovę šeimai, nes sakyta, kad namai, kuriuose jis gyvena, yra laimingi, į juos netenkia žaibas, apletkia ligos, geriau auga gyvuliai.

a)

b)

c)

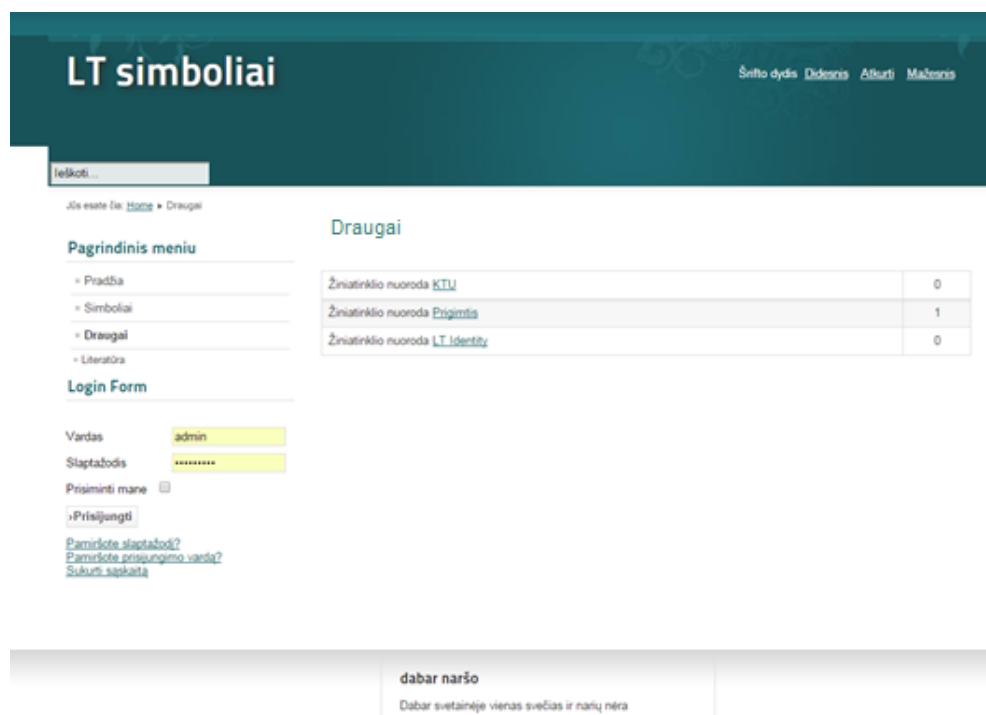
Žaltio motyvai: a) papuošaluose, b) stilizuoti žaltio motyvai; c) geležiniame kryžiuje

Liaudies mene taip pat buvo žavinami jauciai — dėl jėgos, išvėrmės ir tvirtybės, ožys buvęs dvasinės potencijos ir vaisingumo simbolis, gaidys — aušros simbolis, kuris dar buvo siejamas su nuolatiniu judėjimu ir reikšė ryšį tarp dangaus ir žemės.

Kitas >

83

8 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopijos

9 PRIEDAS. Internetinės svetainės ekrano kopija

LT simboliai

Šrifto dydis [Didesnis](#) [Atkurti](#) [Mažesnis](#)

ieškoti...

Jūs esate čia: [Home](#) » Literatūra

Pagrindinis meniu

- » Pradžiai
- » Simboliai
- » Draugai
- » Literatūra

Login Form

Sveiki Super User,

[Atsijungti](#)

Literatūra

Kategorija: [Nekategorizuota](#)
Paskelbta: Šeštadienis, 2015 gegužės 16 14:26
Autorius: Super User
Peržiūros: 3

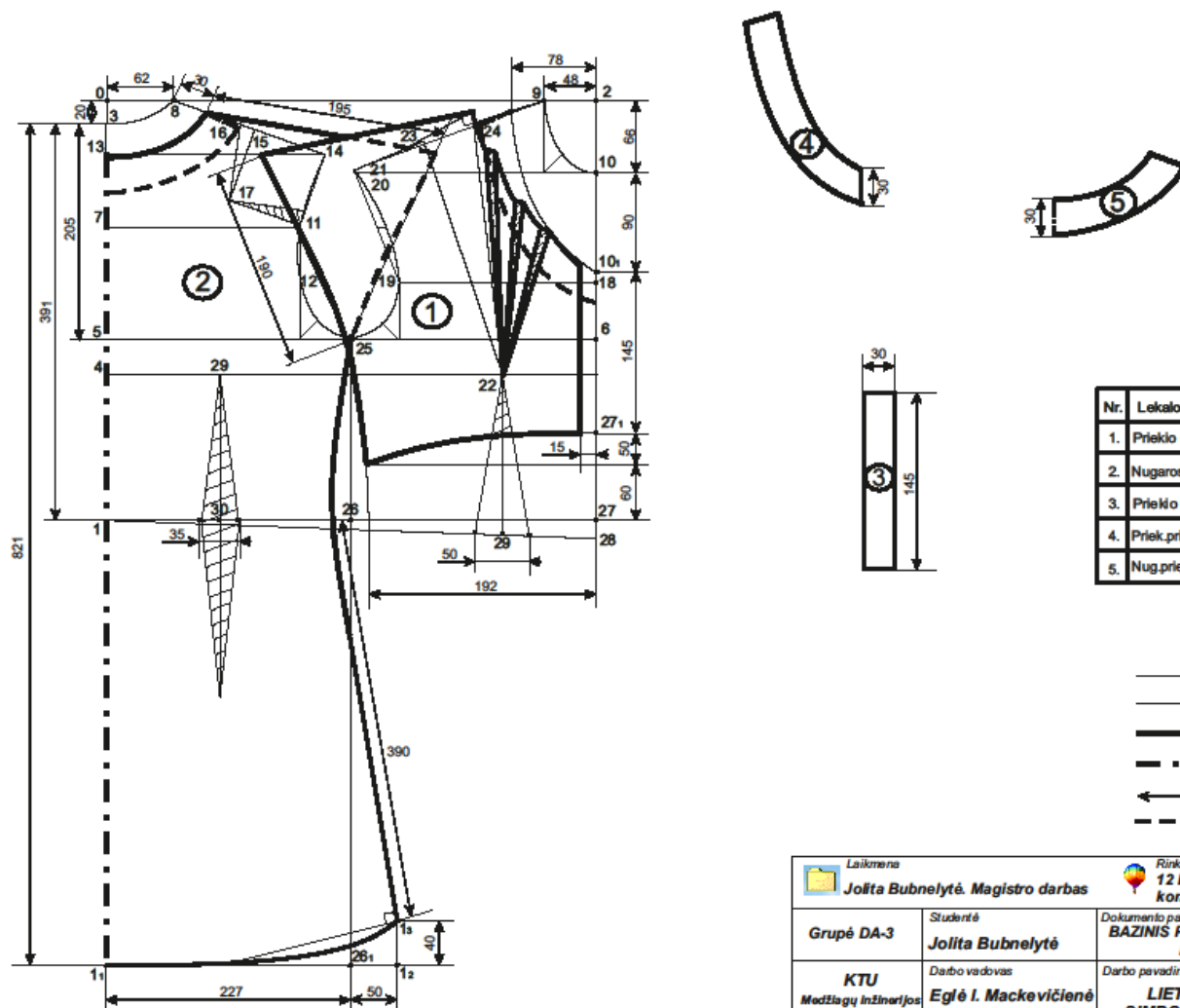
Naudotos literatūros sąrašas:

1. **Paulius Galaunė**, Lietuvių liaudies menas: Jo meninių formų plėtojimosi pagrindai, Kaunas: L. U. Humanitarinių mokslų fakulteto leidykla, 1930, p. 14–15, ISBN 5-420-00625-1
2. **Mokslinis straipsnis: V. Jarutis**, Lietuvos respublikos valstybinė simbolika: paveldėtos ar „išrastos“ tradicijos?
3. **Rasa Ambraziejienė**, Ženkiai, Įvaizdiniai, Simboliai, Kaunas, 2003, Kauno tautinės kultūros centras, p. 6, ISBN 9955-9316-2-0,
4. **Dalia Bernotaitė-Bieliauskienė, Žydrė Petrauskaitė, Alvilė Mikėnaitė**: gyvenimo prasmė – liaudies menas, Lietuvos dailės muziejus, Vilnius, 2004, p. 66, ISBN 9986-666-40-5
5. **Mokslinis straipsnis: V. Tumėnas**, Audimo technologijų erotinė ir iniciacinė reikšmė lietuvių kultūroje: simbolių choreografiniai ir naratyviniai atitikmenys komparatyvistiniu požiūriu
6. **Mokslinis straipsnis: J. Kontrimaitė**, Kryžius lietuvių tautinio identiteto simbolikoje
7. **M. Gimbutienė**, Senovinė simbolika lietuvių liaudies mene, Vilnius, 1994, ISBN 5-417-00687-4
8. **Mokslinis straipsnis: V. Tumėnas**, Baltiškųjų simbolių sistemos paieškos: nuo mokslinės interpretacijos iki autentiškos tradicinės liaudiškos tipologijos
9. **Dundulienė P.**, Medžiai senovės lietuvių tikėjimuose, Vilnius: Mintis, 1979 m., p. 103
10. **Dundulienė P.**, Lietuvių liaudies kosmologija, Vilnius, Mokslo, 1988 m., p. 80
11. **Klimka L.**, Etnokosmologija: objektas ir problemos, Liaudies kultūra, 1991, Nr. 2, p.34
12. **Mokslinis straipsnis: J. Treinytė**, Anglija lietuvių liaudies tradicijoje
13. **Mokslinis straipsnis: E. Keturakienė**, Medžio simbolika XIX a. lietuvių literatūroje, arba nuo baltiškosios kosmologinės

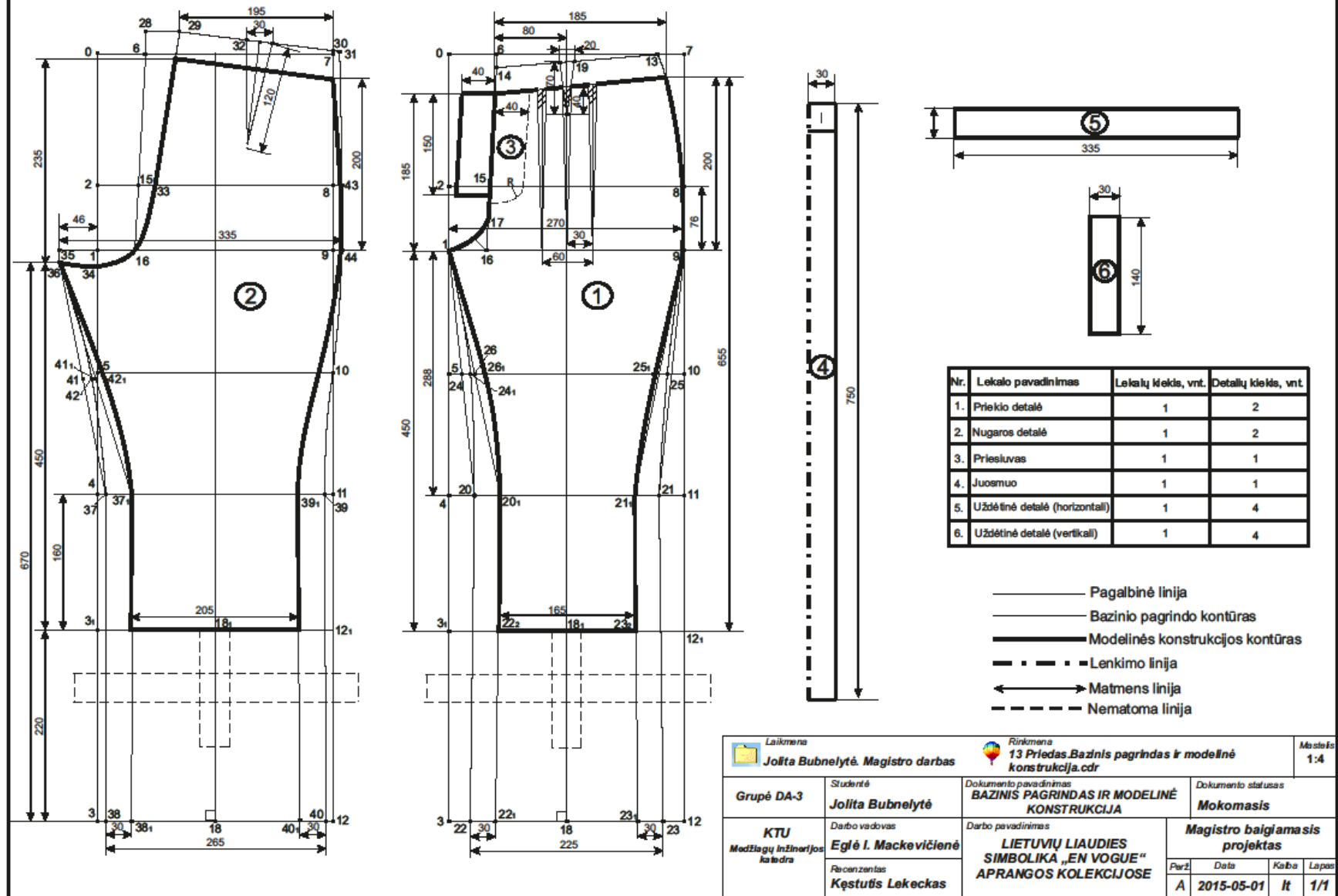
12 PRIEDAS. Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.

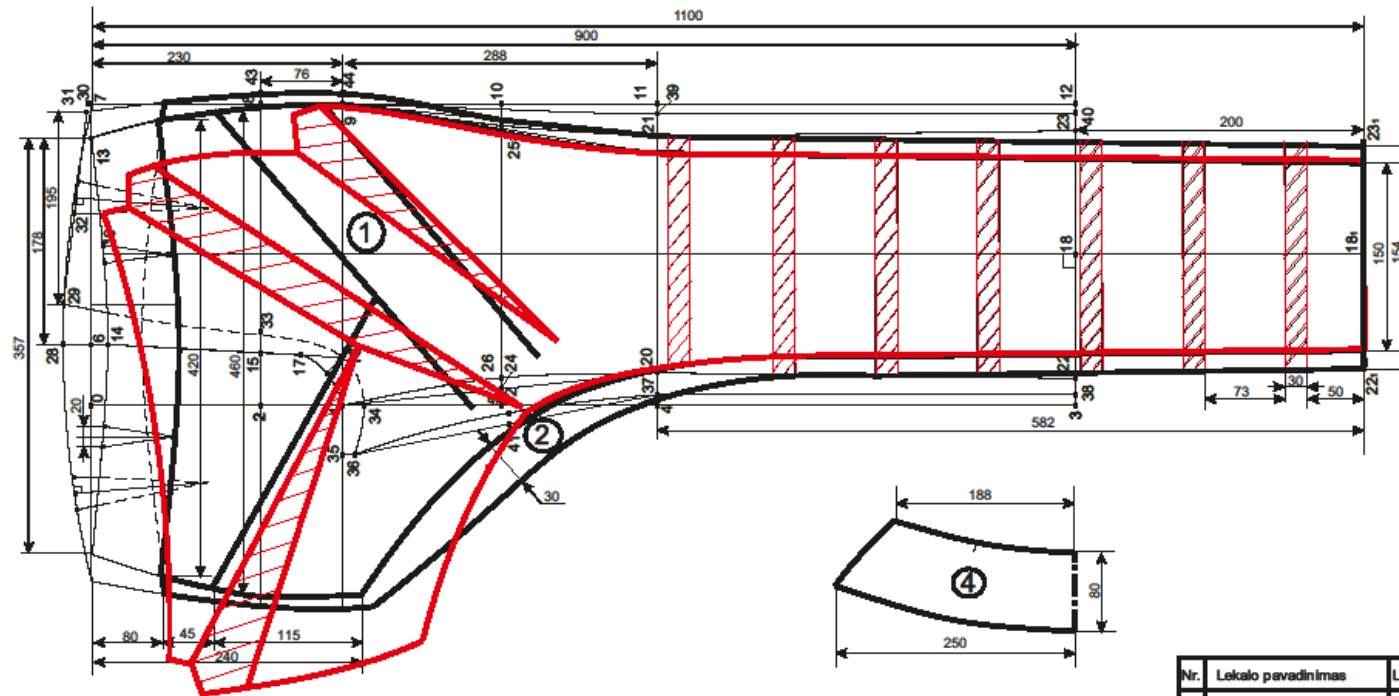
Nr.	Lekalo pavadinimas	Lekalų kiekis, vnt.	Detalių kiekis, vnt.
1.	Priekio detalė	1	2
2.	Nugaros detalė	1	1
3.	Priekio vidurio detalė	1	1
4.	Priek.priekaklio apsuvas	1	4
5.	Nug.priekaklio apsuvas	1	2

Laikmena Jolita Bubnelytė. Magistro darbas		Rinkmena 12 Priedas.Bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.cdr		Mokslo 1:4
Grupė DA-3	Studentė Jolita Bubnelytė	Dokumento pavadinimas BAZINIS PAGRINDAS IR MODELINĖ KONSTRUKCIJA	Dokumento statusas Mokomasis	
KTU Medžiagų inžinerijos katedra	Darbo vadovas Eglė I. Mackevičienė	Darbo pavadinimas LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA „EN VOGUE“ APRANGOS KOLEKCIJOSE	Magistro baigiamasis projektas	
	Recenzentas Kęstutis Lekeckas		Perži A	Data 2015-05-01
		Kalba lt		Lapas 1/1

13 PRIEDAS. Bridžų bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.

14 PRIEDAS. Kelnių bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.

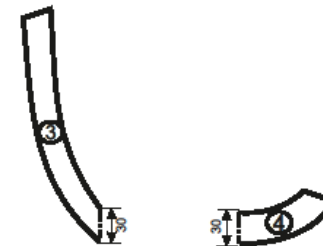
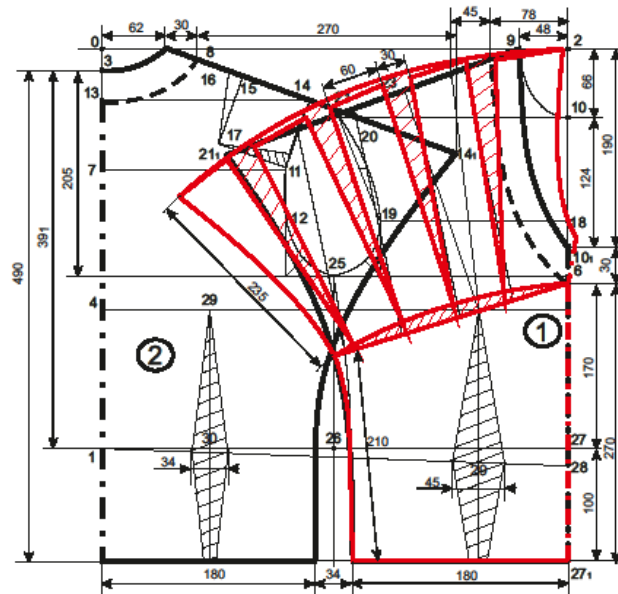

- Pagalbinė linija
- Bazinio pagrindo kontūras
- Modelinės konstrukcijos kontūras
- Išskleistos modelinės konstrukcijos kontūras
- - - Lenkimo linija
- ↔ Matmens linija
- - - Nematoma linija
- /// Užpildymas medžiaga

Nr.	Lokalo pavadinimas	Lokalių kiekis, vnt.	Detalių kiekis, vnt.
1.	Priekio detalė	1	2
2.	Nugaros detalė	1	2
3.	Priekio juosmuo	1	2
4.	Nugaros juosmuo	1	2

Laikmena Jolita Bubnelytė. Magistro darbas		Rinkmena 14 Priedas. Bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.cdr		Masteis 1:4	
Grupė DA-3		Studentė Jolita Bubnelytė		Dokumento pavadinimas BAZINIS PAGRINDAS IR MODELINĖ KONSTRUKCIJA	
KTU Medžiagų inžinerijos katedra		Darbo vadovas Eglė I. Mackevičienė		Darbo pavadinimas LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA „EN VOGUE“ APRANGOS KOLEKCIJOSE	
Recenzentas Kęstutis Lekeckas		Dokumento statusas Mokomasis		Magistro baigiamasis projektas	
Par2	Data	Kalba	Lapas		
A	2015-05-01	lt	1/1		

15 PRIEDAS. Palaidinės bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.

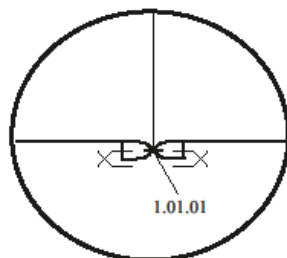

- Pagalbinė linija
- Bazinio pagrindo kontūras
- Modelinės konstrukcijos kontūras
- Išskleistos modelinės konstrukcijos kontūras
- - - Lenkimo linija
- ↔ Matmens linija
- · - Nematoma linija
- ▨ Užpildymas medžiaga

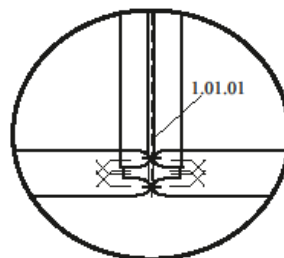
Nr.	Lekalo pavadinimas	Lekalų kiekis, vnt.	Detalių kiekis, vnt.
1.	Priekio detalė	1	2
2.	Nugaros detalė	1	1
3.	Priek. priekakio apsiuvas	1	1
4.	Nug. priekakio apsiuvas	1	1

 Laikmena Jolita Bubnelytė. Magistro darbas		 Rinkmena 15 Priedas. Bazinis pagrindas ir modelinė konstrukcija.cdr	Mastelis 1:4		
Grupė DA-3	Studentė Jolita Bubnelytė	Dokumento pavadinimas BAZINIS PAGRINDAS IR MODELINĖ KONSTRUKCIJA		Dokumento statusas Mokomasis	
KTU <i>Medžiagų inžinerijos katedra</i>	Darbo vadovas Eglė I. Mackevičienė	Darbo pavadinimas LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA „EN VOGUE“ APRANGOS KOLEKCIJOSE		Magistro baigiamasis projektas	
	Recenzentas Kęstutis Lekeckas				
			Pert	Data	Kalba
		A	2015-05-01	lt	1/1

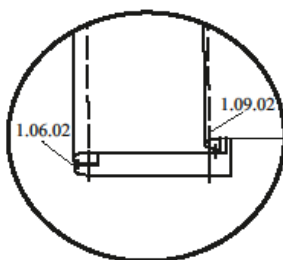
1. PAGRINDINIŲ DETALIŲ SUJUNGIMO SCHEMA

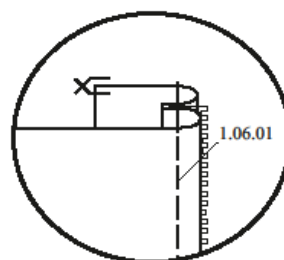
2. JUOSMENS DETALIŲ SUJUNGIMO SCHEMA

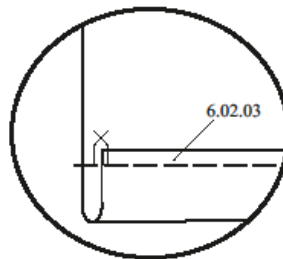
3. JUOSMENS PRISIUVIMO SCHEMA

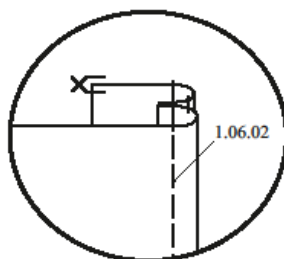
4. UŽTRAUKTUKO PRISIUVIMO SCHEMA

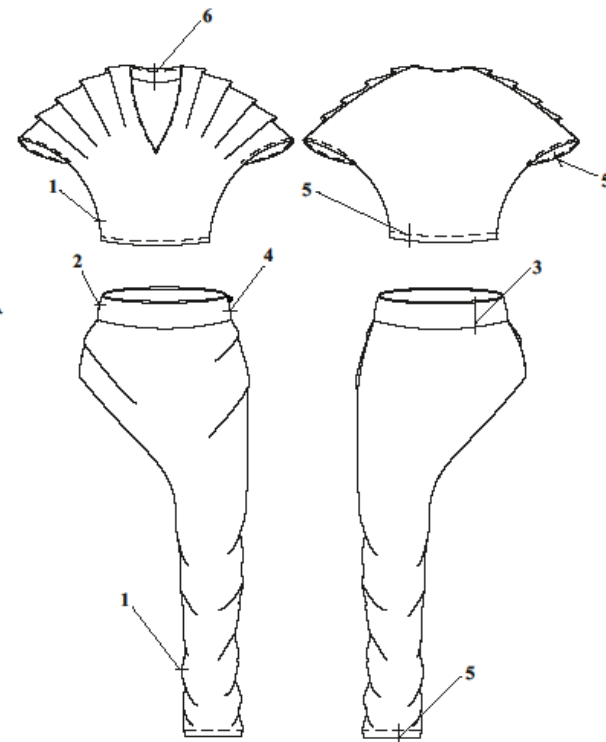
5. APAČIOS APDOROJIMO SCHEMA

6. APSIUVŲ PRISIUVIMO SCHEMA

16 PRIEDAS. Palaidinės ir kelnų technologinio apdorojimo pjūviai

Laikmena Jolita Bubnelytė. Magistro darbas		Rinkmena 16 Priedas. Technologiniai pjūviai.cdr		Mastelis 1:4	
Grupė DA-3	Studentė Jolita Bubnelytė	Dokumento pavadinimas BAZINIS PAGRINDAS IR MODELINĖ KONSTRUKCIJA		Dokumento statusas Mokomasis	
KTU Medžiagų inžinerijos katedra	Darbo vadovas Eglė I. Mackevičienė	Darbo pavadinimas LIETUVIŲ LIAUDIES SIMBOLIKA „EN VOGUE“ APRANGOS KOLEKCIJOSE		Magistro baigiamasis projektas	
	Recenzentas Kęstutis Lekeckas			Perži A	Data 2015-05-01
				Kalba lt	Lapas 1/1